

ΣΙΦΝΟΣ

Το απολλώνιο φως

ΜΥΘΟΣ & ΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
& ΠΑΡΑΔΟΣΗ

ΠΟΛΗ & ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΟ ΝΗΣΙ

Με 172 εγχρωμες φωτογραφιες, χαρτες και σχεδιαγραμματα

EDITIONS
TOUBI'S
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Οι εκδόσεις από το 1965

έχουν διακριθεί στο χώρο του βιβλίου για τη σοβαρότητα και το σεβασμό που επέδειξαν στο αναγνωστικό κοινό. Αρχή της εταιρίας σε κάθε εκδοτική της επιλογή ήταν και εξακολουθεί να είναι τα βιβλία που παρουσιάζει να συνιστούν κοινωνικό και πολιτιστικό αγαθό, να συμβάλλουν στην ουσιαστική επικοινωνία μεταξύ των λαών.

Η σειρά των βιβλίων "Γνωρίστε την Ελλάδα"

των εκδόσεων **Μ. Τουμπής Α.Ε.** παρουσιάζει με κάθε λεπτομέρεια το φυσικό πλούτο, την ιστορία, τον πολιτισμό και την παράδοση, της κάθε φορά υπό παρουσίαση περιοχής. Ακόμη, περιγράφονται με κάθε ακρίβεια οι ομορφιές της ελληνικής γης, ενώ ενημερωμένοι χάρτες και πλούσιο φωτογραφικό υλικό διευκολύνουν την ανάγνωση αλλά και την περιήγηση στα ομορφότερα σημεία της Ελλάδας.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

	ΣΕΙΔΕΣ
ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (ΓΕΝΙΚΑ)	
ΕΛΛΑΣ	160
Η ΕΡΩΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ	96
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ	192
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ	176
777 ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΗΣΙΑ	272

ΤΟΠΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΑΘΗΝΑ - ΠΕΙΡΑΙΑΣ - ΣΟΥΝΙΟ	160
ΑΜΟΡΓΟΣ	96
ΑΝΔΡΟΣ	112
ΔΕΛΦΟΙ	144
ΖΑΚΥΝΘΟΣ	128
ΘΑΣΟΣ	112
ΙΟΣ - ΦΩΑΕΓΑΝΔΡΟΣ - ΣΙΚΙΝΟΣ	96
ΚΑΒΑΛΑ - ΦΙΛΙΠΠΟΙ	112
ΚΑΡΠΑΘΟΣ	112
ΚΕΡΚΥΡΑ - ΑΧΙΛΛΕΙΟ	144
ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ - ΙΘΑΚΗ	128
ΚΡΗΤΗ - ΚΝΩΣΟΣ - ΦΛΙΣΤΟΣ - ΜΑΛΙΑ	160
ΚΥΠΡΟΣ	224
ΚΩΣ - ΝΙΣΥΡΟΣ	128
ΛΕΣΒΟΣ	128

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

	ΣΕΙΔΕΣ
ΑΕΥΚΑΔΑ - ΣΚΟΡΠΙΟΣ - ΜΕΓΑΝΗΣΙ	144
ΜΕΤΕΩΡΑ	112
ΜΗΑΟΣ - ΚΙΜΩΛΟΣ	128
ΜΥΚΟΝΟΣ - ΔΗΛΟΣ	128
ΝΑΞΟΣ - ΜΙΚΡΕΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ	128
ΟΛΥΜΠΙΑ και ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ	176
ΠΑΡΟΣ - ΑΝΤΙΠΑΡΟΣ	96
ΠΑΤΜΟΣ - ΑΓΑΘΟΝΗΣΙ - ΑΡΚΟΙ - ΑΕΪΦΟΙ	128
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	224
ΠΗΛΙΟ - ΒΟΑΟΣ	128
ΡΟΔΟΣ - ΛΙΝΔΟΣ	160
ΣΑΜΑΡΙΑ	96
ΣΑΜΟΣ - ΙΚΑΡΙΑ - ΦΟΥΡΝΟΙ	128
ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ	128
ΣΙΦΝΟΣ	96
ΣΚΙΑΘΟΣ - ΣΚΟΠΕΑΟΣ - ΜΟΝΝΗΣΟΣ	112
ΣΟΥΝΙΟ	96
ΣΥΜΗ	80
ΣΥΡΟΣ	144
ΤΗΝΟΣ	128
ΦΩΑΕΓΑΝΔΡΟΣ - ΣΙΚΙΝΟΣ	80
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ - ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ	192
ΧΙΟΣ - ΟΙΝΟΥΣΣΕΣ - ΨΑΡΑ	128

ΣΙΦΝΟΣ

ΤΟ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟ ΦΩΣ

EDITIONS
TOUBI'S
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Κείμενα: ANNA MARANTH (Αρχαιολόγος)

Επιμέλεια κειμένων: ΔΑΦΝΗ ΧΡΗΣΤΟΥ

Φυσικό περιβάλλον: ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΦΗΚΑΣ

Γεωλογικά στοιχεία: ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΕΛΕΠΙΔΗΣ

Καλλιτεχνική επιμέλεια: ΔΑΜΙΡΗ ΕΥΗ

Φωτογραφίες: ΔΩΡΑ ΚΟΛΙΟΠΑΝΟΥ, ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΥΝΑΔΗΣ, ΑΡΧΕΙΟ Μ. ΤΟΥΜΠΗΣ Α.Ε.

Διαχωρισμοί - εκτύπωση: ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Μ. ΤΟΥΜΠΗΣ Α.Ε.

Ευχαριστούμε θερμά τον κύριο Κουνάδη και τη σύζυγό του Έλλη Κανελλου-Κουνάδη για τη συμβολή τους στην έκδοση αυτή.

Απαγορεύεται η ανοδημοσίευση ολόκληρου ή μέρους του κειμένου και των φωτογραφιών, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

Copyright © 2000 ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΙΧΑΛΗΣ ΤΟΥΜΠΗΣ Α.Ε. Τηλ. (01) 9923876, Fax: 9923867 - Αθήνα

INTERNET: <http://www.toubis.gr>

ISBN: 960-540-369-9

Δέγμα ενοριακής εκκλησίας της Σίφνου.*

* Όσες εκκλησίες στη Σίφνο, φέρουν γαλάζιο τρούλλο καλούνται ενοριακές.
Οι εκκλησίες αυτές είναι και οι μοναδικές που λειτουργούν.

*Σ' όποια γωνιά της γης κι αν τριγυρνώ
φτάνει ν'αχγοροδίσει το σούρουπο
για να βρω την ψυχή μου να πλανιέται
στα καλντερίμια της Σίφνου.*

*Πάλλενκοι τοίχοι, τρούλοι γαλανοί
και μυρωδιά από γιασεμιά και νυχτολούλουδα
κι όλα μαζί αρμενίζουν στο Αιγαίο.*

*Ένα νησί τόσο μικρό
κι όμως, εκεί μ'αγγίζει τ'άπειρο.*

ΕΛΛΗ ΚΑΝΕΛΛΟΥ-ΚΟΥΝΑΔΗ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

1

ΣΙΦΝΟΣ

Το απολλώνιο φως

Γεωγραφικά στοιχεία - Μορφολογία - Κλίμα - Γεωλογία - Φυσικό περιβάλλον

6 - 15

2

ΜΥΘΟΣ & ΙΣΤΟΡΙΑ

Μυθολογία - Νεολιθική εποχή - Πρωτοκυκλαδικός & Μεσοκυκλαδικός πολιτισμός

Υστεροκυκλαδικός πολιτισμός - Αρχαϊκή εποχή - Κλασική & Ελληνιστική εποχή

Ρωμαϊκή περίοδος - Βυζαντινή περίοδος - Φραγκοκρατία - Τουρκοκρατία - Νεότεροι χρόνοι

16 - 29

3

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ & ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Ήθη και έθιμα - Άνθρωποι και ασχολίες

Γράμματα & Τέχνες - Αρχιτεκτονική

30 - 49

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΟ ΝΗΣΙ - ΜΗΝ ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΤΕ ΝΑ ΔΕΙΤΕ 50 - 51

4

ΚΕΝΤΡΙΚΗ & ΒΟΡΕΙΑ ΣΙΦΝΟΣ

Καμάρες - Απολλωνία - Κάτω Πετάλι - Καταβατή - Εξάμπελα

Πάνω Πετάλι - Αρτεμώνας - Κάστρο - Χερρόνησος

52 - 81

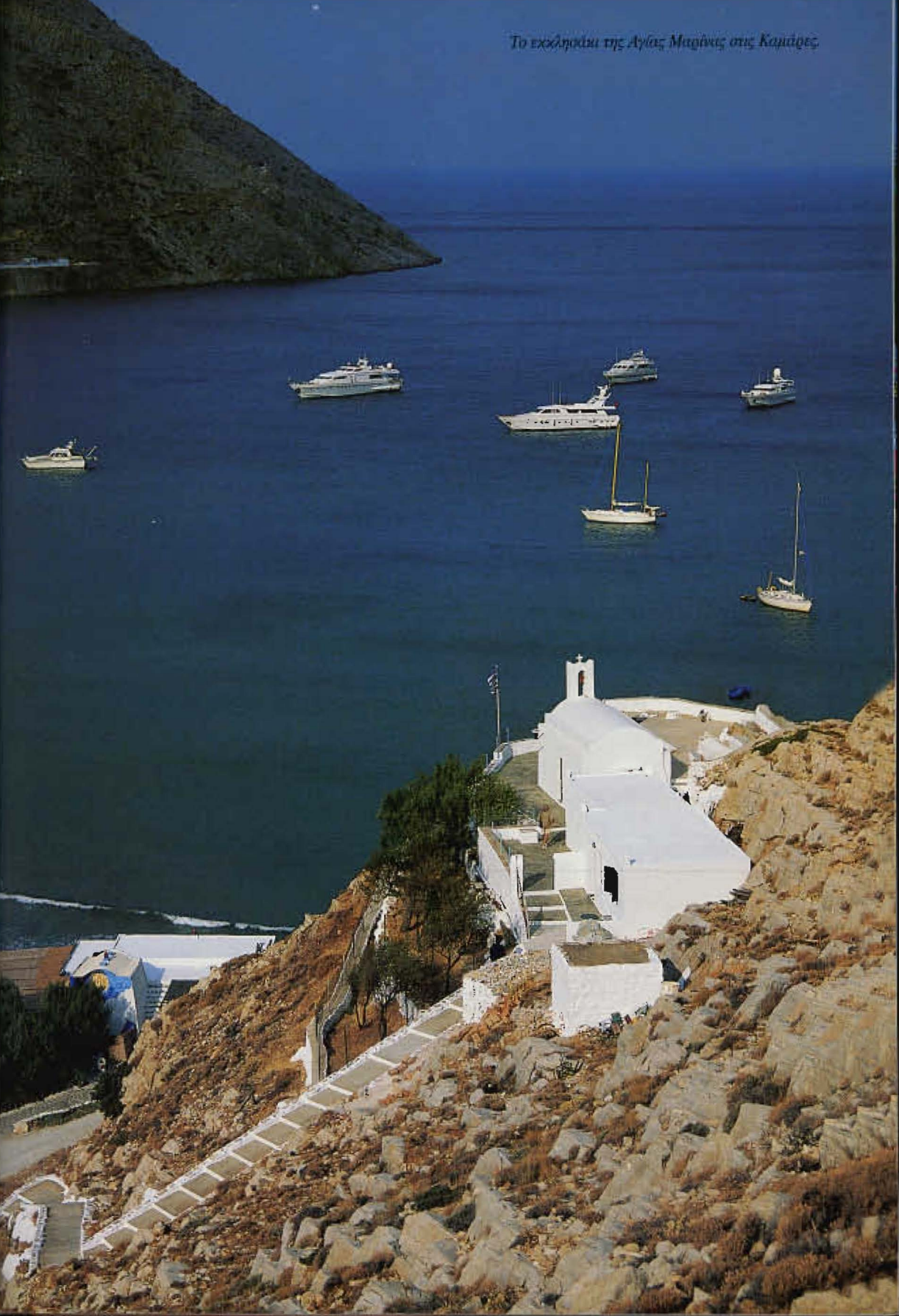
5

ΝΟΤΙΑ ΣΙΦΝΟΣ

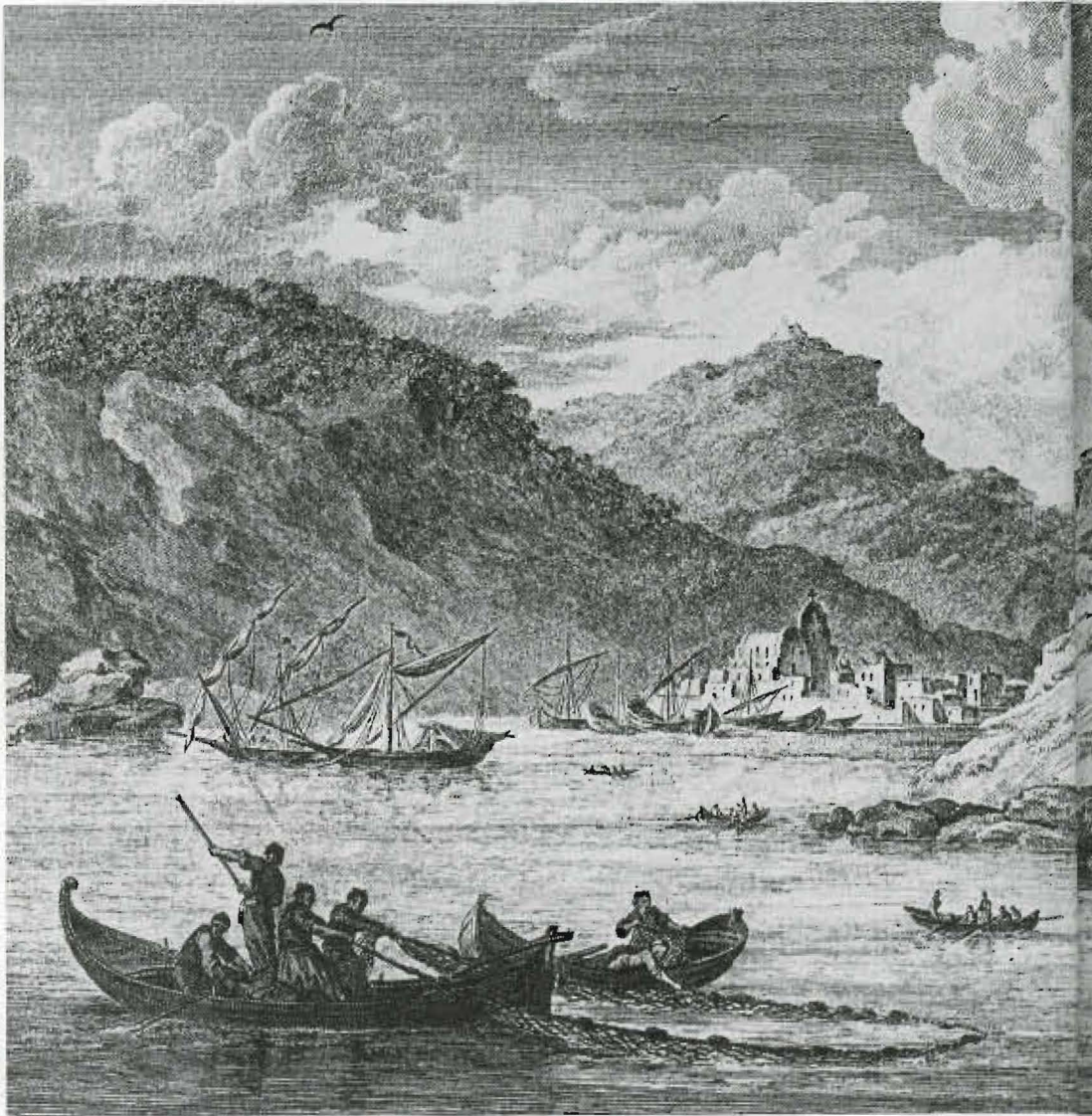
Μονή Παναγίας του Βουνού - Μοναστήρι Χρυσοπηγής

Πλατύς Γιαλός - Φάρος - Ακρόπολη Αγίου Ανδρέα - Βαθύ

82 - 95

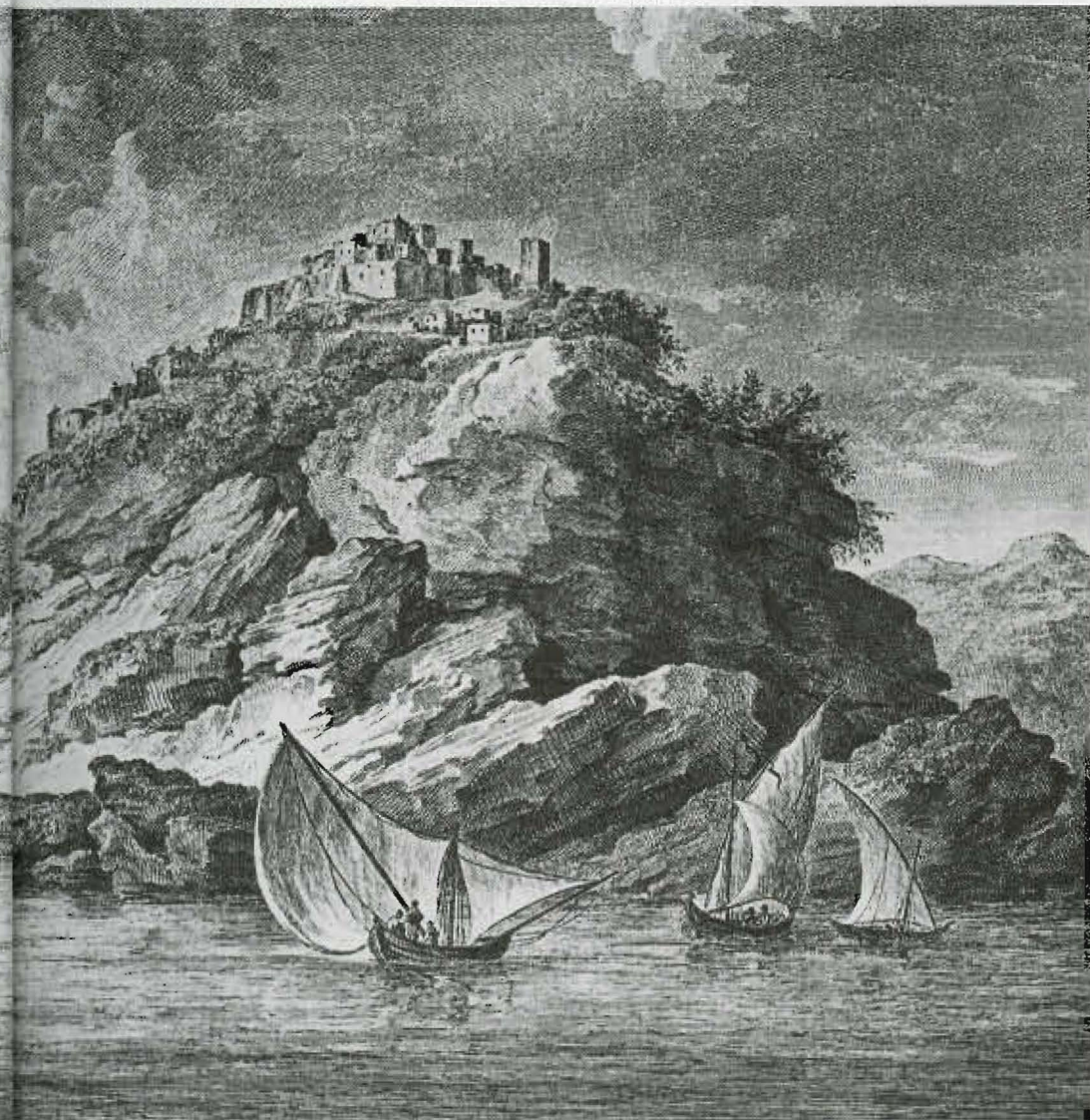
Νησί ορεινό η Σίφνος αμβάλλει κι αυτή με το δικό της μοναδικό τρόπο στην ομορφιά του κυκλαδίτικου τοπίου. Οι λόφοι και οι κοιλάδες, οι κατάφυτες από ελαιόδεντρα, διαφοροποιούν κατά πολύ το νησί αυτό του Αιγαίου από τα υπόλοιπα με την ανύπαρκτη βλάστηση. Οι ομαρφιές του νησιού αυτού δεν είναι ορατές από την πρώτη στιγμή. Ευθύς μόλις ο επισκέπτης ακούσει στο καράβι που τον μεταφέρει την αναγγελία της άφιξης, αντικρίζει -από μακριά στην αρχή- τις πλαγιές δύο απότομων βράχων και στο βάθος, αμυδρά, τα σπίτια κάποιου οικισμού. Πρόκειται για τις Καμάρες που θα κερδιάσουν τις εντυπώσεις στη συνέχεια και θα καταγραφούν για πάντα στη μνήμη και του πιο απαιτητικού περιηγητή.

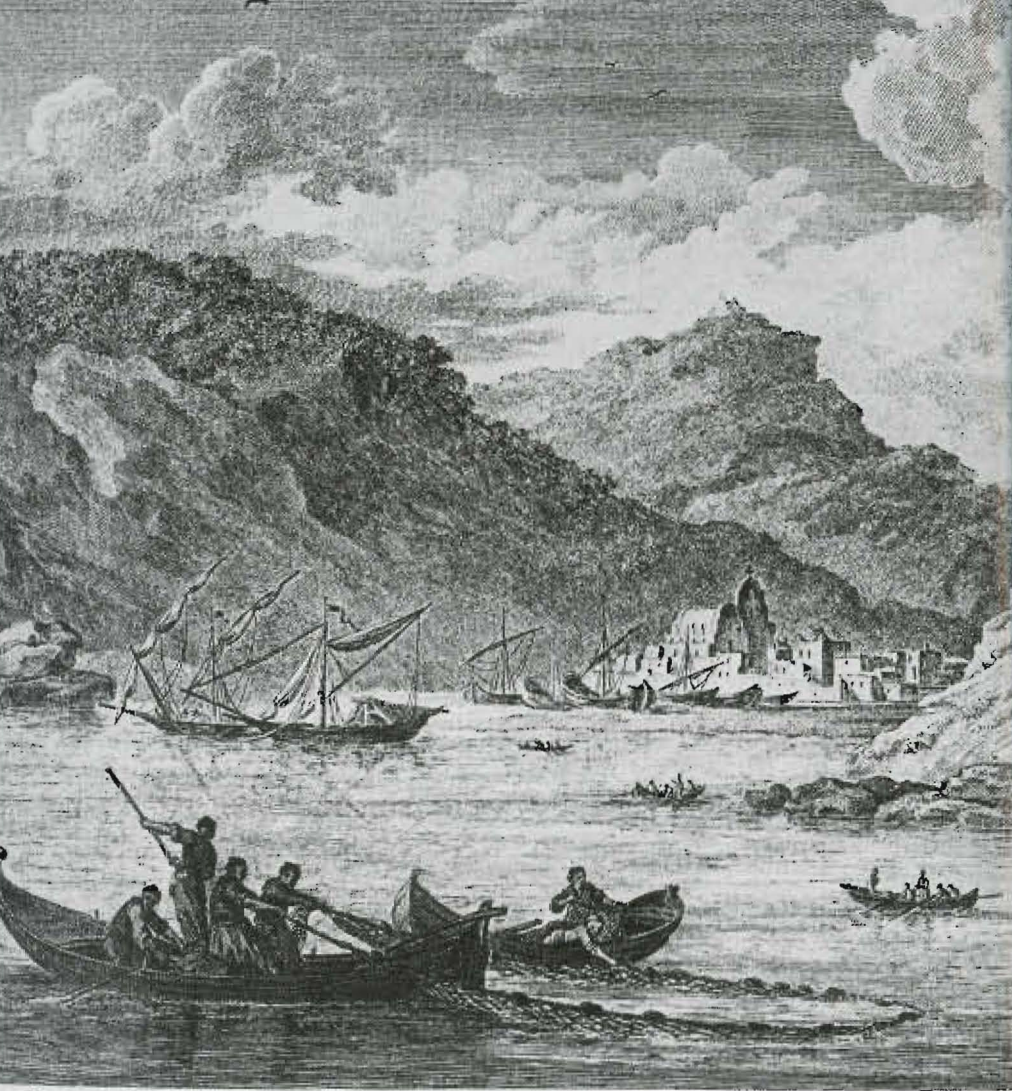

ΤΟ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟ ΦΩΣ

Άλλωστε η Σίφνος, το νησί του Απόλλωνα, χρειάζεται το χρόνο της. Δεν θα σας αποκαλύψει απλόχερα το φως της, τις χάρες της. Θα σας εμφανίζει την κρυμμένη ομορφιά της λίγο λίγο και θα αποζημιώνει στο έπακρο όποιον έχει τη διάθεση και την υπομονή να τη γνωρίσει καλύτερα. Από αυτή την άποψη η Σίφνος δεν προσφέρεται για όσους επιζητούν έναν "προγραμματισμένο" τύπο διακοπών. Προσφέρεται αντίθετα για περιηγητές, για ανθρώπους που δεν υπολογίζουν στην ποιότητα της πρώτης και μόνο εντύπωσης. Γι' αυτούς το φως της Σίφνου θα είναι εκτυφλωτικό.

Άποψη της πόλης και του νησιού της Σίφνου: Χαλκογραφία J. B. Hilaire, χάραξη P. F. Choffard. Γεννάειος Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Το λιμάνι των Καμαρών (άποψη από τον Άγιο Συμεών).

Εδώ κατ'αρχήν θα θαυμάσει κανείς το μεγαλείο της κυκλαδίτικης αρχιτεκτονικής με μορφές απλές και απόλυτα εναρμονισμένες με τις ανάγκες και την αισθητική του τοπίου.

Κατάλευκα κυβόσχημα οικήματα, πλακόστρωτα σοκάκια με ασβεστωμένους αρμούς και ανάμεσά τους να παρειαφρέουν τα χρώματα και οι ευωδιές από τα ομορφότερα λουλούδια της άνοιξης. Φιλόξενες αυλές με κατάλευκα πεζούλια και κάπου κάπου γραφικές εκκλησίες με λευκούς ή γαλάζιους τρούλους και περίτεχνα κωδωνοστάσια.

Η Σίφνος μας περιμένει. Για να σεργιανιάσουμε στα σοκάκια της, να απολαύσουμε τον ήλιο και το κολύμπι στις πεντακάθαρες ακρογιαλιές της, να προσευχηθούμε στην Παναγία την Ουρανοφάρα. Και όταν η μέρα αρχίζει να διαγράφει τα πρώτα σημάδια κόπωσης, μια εξίσου αγαθηνευτική νύχτα θα περιμένει να μας απαπληήσει σε άλλες διαδρομές.

1. Η εκκλησία Σωτήρος στο δρόμο προς την Παναγία Πουλιάτη.
2. Η Παναγία Πουλιάτη.
3. Η παραλία στο Αποκοφτό.

Γεωγραφικά στοιχεία

Η Σίφνος ανήκει στο νησιωτικό σύμπλεγμα των Δυτικών Κυκλάδων του Αιγαίου Πελάγους και βρίσκεται στο κέντρο του τριγώνου που ορίζεται από τα νησιά Σέριφο, Κίμωλο και Αντίπαρο. Το νησί έχει σχήμα τριγωνικό και απέχει από τον Πειραιά 75 ναυτικά μίλια. Η έκτασή του καταλαμβάνει 74 τετραγωνικά χιλιόμετρα κι έχει 37° 01' γεωγραφικό πλάτος και 24° 43' γεωγραφικό μήκος. Οι ακτές του, διαμελισμένες σε γραφικότετους όρμους και κολπίσκους, καλύπτουν μήκος περίπου 70 χλμ. Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή (1991) η Σίφνος έχει 1958 μόνιμους κατοίκους.

Διοικητικά, η Σίφνος ανήκει στο Νομό Κυκλάδων, πρωτεύουσα του οποίου είναι η Ερμούπολη της Σύρου, κι, εκκλησιαστικά υπάγεται στη Μητρόπολη Σύρου. Πρόσφατα έγινε ανεξάρτητος δήμος ύστερα από τη συνένωση των δύο κοινοτήτων, Απολλωνίας και Αρτεμώνος που συμπεριλαμβάνει εκτός από αυτά τα δύο χωριά, τους οικισμούς Καταβατή, Εξάμπελα, Κάτω Πετάλι, Άνω Πετάλι, Κάστρο, Φάρο, Πλατύ Γιαλό, Βαθύ, Χρυσοπηγή, Καμάρες, Άγιο Λουκά, Τρουλλάκι, Χερρόνησο. Έδρα του νέου δήμου είναι η Απολλωνία.

Μορφολογία

Πρόκειται για ορεινό νησί με λόφους και μικρές εύφορες κοιλάδες, κατάφυτες από ελαιόδεντρα. Η ψηλότερη κορυφή του βρίσκεται στο κεντρικό τμήμα του νησιού και είναι αυτή του Προφήτη Ηλία με υψόμετρο 680 μ. Ακολουθούν ο Άγιος Συμεών, ο Προφήτης Ηλίας Τρουλλακίου και ο Άγιος Ανδρέας με υψόμετρα 490 μ., 465 μ. και 425 μ. αντίστοιχα. Από το κεντρικό τμήμα του νησιού πηγάζει ο χειμάρρος Λειβαδάς, ο οποίος έχει μήκος 5,5 χλμ. και εκβάλλει στον όρμο των Καμαρών. Ένας ακόμη χειμάρρος διατρέχει το νησί σε μήκος 3 χιλιομέτρων. Πρόκειται για τις Ερκειές που πηγάζουν από τα ανατολικά και εκβάλλουν στον όρμο Σεράλια Κάστρου. Η γεωμορφολογία της Σίφνου συμπληρώνεται από τους γραφικούς χρυσούς όρμους και κολπίσκους που σχηματίζουν οι ακτές της. Τα μικρά της ακρωτήρια είναι στολισμένα με πανέμορφα εκκλησιάκια και μοιάζουν με ζωγραφικούς πίνακες πλαισιωμένους από το απέραντο αιγαιοπελαγίτικο γαλάζιο. Ο σύγχρονος επισκέπτης μπορεί ν' απολαύσει τους αμμουδερούς όρμους της Χερρόνησου στα βόρεια, του Βαθιού, του Πλατύ Γιαλού, του Φάρου και του Αποκοφτού στα νότια, των Καμαρών στα δυτικά καθώς και τον όρμο Σεράλια στα ανατολικά με τα αστραφτερά βότσαλα.

Γύρω από τη Σίφνο δεν υπάρχουν άλλα μικρότερα νησιά, εκτός από την ακατοίκητη ερημονησίδα Κιτριανή, στο νότιο μέρος, κοντά στο ακρωτήριο Κοντός.

Κλίμα

Στο εξαιρετικό κλίμα της Σίφνου έχουν αναφερθεί οι περισσότεροι περιηγητές των τελευταίων αιώνων που την επισκέφτηκαν. Το καλοκαίρι είναι θαυμάσιο με μεγάλη ηλιοφάνεια ενώ ο χειμώνας είναι γλυκός με λίγες αλλά μεγάλες βροχοπτώσεις και σπανιότατους παγετούς και χιονοπτώσεις. Επικρατούν κυρίως οι βόρειοι δυνατοί άνεμοι ενώ δεν λείπουν τα γνωστά μελέμια κατά τη θερινή κυρίως περίοδο.

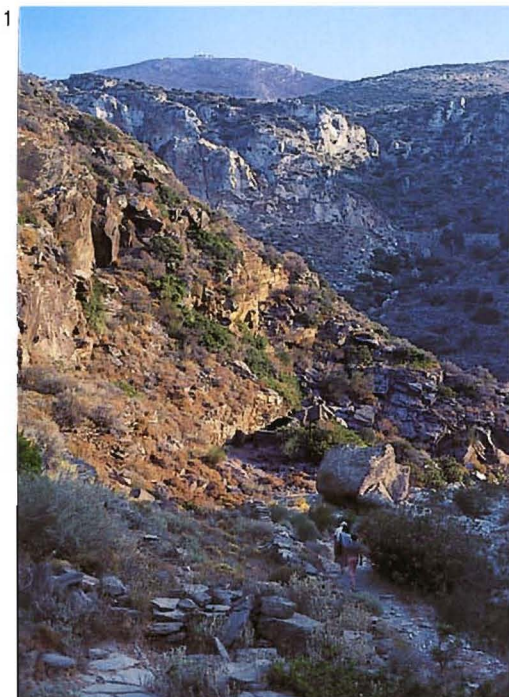
SIFNOS

SCALE: 1:82,000

Π Ο Μ Ν Η Μ Α

- Οδός Ασφαλτοστρωμένη
- Οδός μη Ασφαλτοστρωμένη
- Χωματόδρομος
- Σπήλαιο
- Αρχαιολογικός χώρος
- Εκκλησία
- Μοναστήρι
- Αγκυροβόλιο
- Παραλία
- Φάρος

Γεωλογία

Γεωτεκτονικά, η νήσος Σίφνος ανήκει στην αττικοκυκλαδική ζώνη και συνίσταται σχεδόν αποκλειστικά από κρυσταλλοσχιστώδη πετρώματα διαφόρων τύπων, όπως αμφιβολίτες, κερροσιλβικοί - επιδοπιτικοί - μαρμαρυγικοί γνευσιοσχιστόλιθοι, μάρμαρα, γλαυκοφανίτες, φυλλίτες, χαλαζίτες κ.τ.λ. Κατά δεύτερο λόγο και σε περιορισμένη έκταση απαντούν πλειστοκαινικοί σχηματισμοί με λουτοποπαγή και κροκαλοπαγή και τέλας ολοκαινικοί σχηματισμοί με άμμους, κροκάλες, πλευρικό κορήματο και χειμαρρώδεις αποθέσεις στις περιοχές Καμάρες, Βαθύ και Πλατύγιο. Τα μεταμορφωμένα πετρώματα της νήσου ανήκουν στο αττικοκυκλαδικό κρυσταλλοσχιστώδες υπόβαθρο. Όλο το σύστημα των κρυσταλλικών πετρωμάτων έχει πτυχωθεί. Η κύρια πτύχωση έχει διεύθυνση ΒΔ-ΝΑ. Οι γνεύσαιοι, σχιστόλιθοι και αμφιβολίτες, καταλαμβάνουν όλο το νοτιοανατολικό τμήμα του νησιού καθώς και μεμονωμένα τμήματα στο νότιο τμήμα του. Το υπόλοιπο τμήμα (δυτικό και βόρειο) καταλαμβάνεται από δολομιτωμένα μάρμαρα, ενστρώσεις γνευσιοσχιστόλιθων και μάρμαρα μικροκρυστολλικά έως μακροκρυσταλλικά. Στο βορειοδυτικό τμήμα του

νησιού απαντούν επίσης γνεύσαιοι, σχιστόλιθοι, γλαυκοφανίτες και χαλαζίτες.

Μεταλλεύματα οιδήρου και μογγανίου εμφανίζονται σήμερα κυρίως στις θέσεις Άγιος Σώστης (υψ. 10 μ.), Άγιος Σίλβεστρος (300 μ.), Βορεινή (260 μ.), Κάψαλο και Πολώνια (310 μ.), Τοιγκούρα (320 μ.), Ξερό Ξύλο (510 μ.), Φάρος (70 μ.), Σκάφη (290 μ.) Κλιμότι (250 μ.). Τα μαγγανιούχα αιδηρομεταλλεύματα απαντούν εντός του οριζοντος του μαρμάρου υπό μορφή φακών, ενστρώσεων κ.τ.λ. Τα μεταλλεύματα της Σίφνου ήταν γνωστά από την αρχαιότητα. Αναφέρονται από τον Πλουταρχία, τον Ηρόδοτο, το Στράβωνα και τον Πλίνιο. Λέγεται ότι η Σίφνος ήταν πλούσια σε αίδηρο, μόλυβδο, χρυσό και άργυρο και επειδή οι Σίφνιοι αθέτησαν κάποτε την εντολή του Απόλλωνα σύμφωνα με την οποία έπρεπε να στέλνουν ως φόρο υποτέλειας ένα χρυσό αυγό στους Δελφούς -έστειλαν ένα επίχρυσο αντί του χρυσού-, η θάλασσα κατακλύστηκε και εξαφάνισε τα μεταλλεία. Τα πλέον γνωστά μεταλλεία των αρχαίων ήταν δύο. Το μεταλλείο του Αγίου Σώστη και το μεταλλείο του Καψάλου ή Σχιμαδάων.

Στα μεταλλεία του Αγίου Σώστη που καλύφθηκαν από τη θάλασσα εξαιτίας καθίζησης, υπήρχαν πολυάριθμες στοές και άλλα έργα. Το μεταλλείο Τοιγκούρα έγινε γνωστό πριν από 800 χρόνια και της Βορεινής πριν από 500 χρόνια.

Φυσικό περιβάλλον

Στα προϊστορικά χρόνια η Σίφνος ήταν ακοιμήτη, όπως άλλωστε και όλες οι Κυκλάδες, γεμάτη δάση και πλούσια πανίδα. Η κατάσταση αυτή άρχισε να αλλάζει κατά τη νεολιθική περίοδο που τα νησιά κατοικήθηκαν, οπότε και οι άνθρωποι άρχισαν να κείναι τα δάση, για να δημιουργήσουν χωράφια και βοσκοτόπια. Έτσι διαμορφώθηκε το κυκλαδικό τοπίο, όπως το ξέρουμε σήμερα. Τα κυρίαρχα στοιχεία του είναι η φρυγανώδης βλάστηση, εκεί όπου το έδαφος καλλιεργείται σαν βοσκοτόπι και οι αναβαθμοί (πεζούλες), όπου καλλιεργούνταν αιτηρά, αμπελώνες ή λίγες ελιές.

Υπήρξαν εποχές που η Σίφνος και τα γειτονικά νησιά μπορούσαν να θρέψουν έναν σημαντικό πληθυσμό κατοίκων όταν

2 καλλιεργούνταν ουστηματικά. Σήμερα όμως οι περισσότεροι αναβαθμοί μένουν χέρσοι, καθώς ο πληθυσμός προτιμάει να ασχολείται με τον τουρισμό.

Από οικολογική άποψη, το μεγαλύτερο ενδιαφέρον στη Σίφνο συγκεντρώνεται στο όρος Προφήτης Ηλίας και στις πλαγιές του, που πέφτουν προς τις δυτικές ακτές. Πρόκειται για μια περιοχή που σκεπάζεται από φρύγανα ενώ κατά τόπους υπάρχουν ασβεστολιθικές ορθοπλαγιές.

Σποραδικά, ο επισκέπτης συναντά δασάκιο από θαμνοκυπάρισσα (*juniperus rhoenica*) που έχουν με το χρόνο πάρει δενδρώδη μορφή, ενώ στις παραλίες φυτρώνουν πικροδάφνες και αρμυρίκια και στο βυθό, κοντά στη στεριά, σχηματίζονται αποικίες από το γνωστό θαλάσσιο φυτό ποσειδονία (*roseidonia oceanica*), που προστατεύεται από την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Η περιοχή της Σίφνου εξάλλου είναι ένα καλό πέρασμα για πολλά μεταναστευτικό πουλιά, που έρχονται την άνοιξη από την Αφρική προς την Ευρώπη, όπως ο ουκοφόγος (*otiolus otiolus*), ο μελισσοφάγος (*merops ariaster*), το τρυγόνι (*streptopelia turtur*) και πολλά υδρόβια είδη.

Υπάρχουν όμως και πουλιό που έρχονται εδώ για να μείνουν το καλοκαίρι, όπως ο κοκκινοκεφαλός (*latinus senator*), το ορνιθοχελίδονο (*tiraria tiraria*), οι σταχτόρες (*arus arus* και *arus melba*) κ.ά.

Τέλος, πρέπει να αναφέρουμε το σπάνιο αρπακτικό πουλιά που φωλιάζουν ή περνούν από αυτά τα μέρη, όπως ο πετρίτης (*falco peregrinus*), ο δεντρογέρακος (*falco subuteo*) και προπαντός ο μουροπετρίτης (*falco eleonora*), είδος του οποίου ο μεγαλύτερος πληθυσμός φωλιάζει στο Αιγαίο. Ένα άλλο σπάνιο ζώο είναι η οχιό της Μήλου (*macronipera schweizeri*), ένα δηλητηριώδες φίδι που προστατεύεται αυστηρά λόγω της σποινιότητάς του. Για όλους τους παροπάνω λόγους, ο προφήτης Ηλίας και η δυτική Σίφνος έχουν εντοχθεί στο δίκτυο NATURA 2000 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως περιοχές που χρήζουν ιδιαίτερης σημασίας.

3 Τμήμα της Σίφνου με τις χαρακτηριστικές πετζούλες που έχουν επινοήσει οι ντόπιοι προκειμένου να καταστήσουν το έδαφος καλλιεργήσιμο.

1, 2 Απόψεις από τη χαράδρα Καμαρών.

3 Τμήμα της Σίφνου με τις χαρακτηριστικές πετζούλες που έχουν επινοήσει οι ντόπιοι προκειμένου να καταστήσουν το έδαφος καλλιεργήσιμο.

ΜΥΘΟΣ & ΙΣΤΟΡΙΑ

Μυθολογία

Οι περισσότεροι αρχαίοι συγγραφείς αλλά και οι μεγάλοι περιηγητές που επισκέφθηκαν το νησί αναφέρονται στη Σίφνο και στην προέλευση των πολλών ονομασιών της. Σύμφωνα με το μύθο, "Σίφνος" ονομαζόταν ο γιος του αττικού ήρωα Σουίνιου του οποίου το όνομα και δόθηκε στο νησί. Κατ' άλλους, το όνομα Σίφνος προήλθε από το επίθετο "σιφνός" που σημαίνει κενός, όρος που παραπέμπει στο πλήθος των υπόγειων στοών των ορυχείων στο υπέδαφος του νησιού. Ο Πλίνιος αναφέρει πως αρχικά ονομαζόταν "Ακίς" και "Μερόπη". Άλλες ονομασίες που της αποδίδονται είναι Σίφονο, Σίφονα ή Σίφαντο.

Για τους προϊστορικούς κατοίκους του νησιού έχουν διατυπωθεί διάφορες θεωρίες. Οι περισσότεροι από τους αρχαίους ιστορικούς αναφέρουν ότι η Σίφνος πρωτοκοιμήθηκε από τους Πελαγούς και κατόπιν από Φοίνικες, Κάρες και Λέλεγες. Σύμφωνα με τους ελληνικούς μύθους, οι κάτοικοι αυτοί εκδιώχθηκαν από το βουσιλιά της Κρήτης Μίνωα ο οποίος και εγκατέστησε στις Κυκλάδες ηγεμόνες τους γιους του. Από αυτή την εποχή αναφέρεται από το Στέφανο το Βυζάντιο στη Σίφνο και η πόλη "Μινώα" καθώς και η Κρήνη Μινώα, των οποίων

Προτομή Καρνάτιδας και λεπτομέρεια (δεξιά) από το νότιο τμήμα της μετόπης του θησαυρού των Σιφνίων. Αρχαιολογικό Μουσείο Δελφών.

όμως η θέση μας είναι μέχρι σήμερα άγνωστη.

Οι τελευταίες επιστημονικές έρευνες έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ολόκληρο το Αιγαίο εκείνη την εποχή κατοικούσε ένας μεσογειακός λαός, οι Προέλληνες ή Αιγαίοι. Αυτοί αργότερα αναμείχθηκαν με τους Κρήτες κατά την περίοδο της μινωικής παντοδυναμίας και με τους Αχαιούς κατά τους μυκηναϊκούς χρόνους.

Νεολιθική εποχή

Κόνοντας λόγο για νεολιθική εποχή αναφερόμαστε κυρίως στη χρονική εκείνη περίοδο

κοτό την οποία το οικονομικό και πολιτισμικό υπόβαθρο διαμορφώνει η ανάπτυξη πρωτογενών μορφών παραγωγής.

Η εποχή αυτή καλύπτει χρονικά τη μεγάλη περίοδο από το 7.000 π.Χ. έως το 2.800 π.Χ. περίπου και διαιρείται για πρακτικούς κυρίως λόγους στην προκεραμική περίοδο, που αντιστοιχεί χρονικά στην 7η χιλιετία π.Χ., την αρχαιότερη νεολιθική (6η χιλ. π.Χ.), τη μέση νεολιθική (5η χιλ. π.Χ.) και τη νεότερη νεολιθική (4.000 - 2.800 π.Χ.).

Τα παλαιότερα πάντως ίχνη οικιστικής εγκατάστασης, που έχουν μέχρι σήμερα επισημανθεί στις Κυκλάδες, ανάγονται στο τέλος της 5ης χιλιετίας π.Χ.

Κατά τη νεολιθική εποχή πάντως στο Αιγαίο αναπτύχθηκε ένας από τους παλαιότερους οικισμούς της Ευρώπης. Σημαντικοί παράγοντες που συνέβαλαν στη δημιουργία των πρώιμων κυκλαδικών οικισμών ήταν η σπουδαία γεωστρατηγική τους θέση στον αιγαιακό χώρο ολλά και το ήπια κλίμα τους. Μέχρι τότε οι άνθρωποι κατοικούσαν σε αχυρένιες ή πλινθόκτιστες καλύβες και ζούσαν από την κτηνοτροφία, το ψάρεμα και το κυνήγι.

Τα αρχαιότερα ευρήματα οχυρωμένου οικισμού με απλό περίβολο, προέρχονται από το συνοικισμό του Σάλιαγγου, ενός μικρού νησιού κοντά στην Αντίπαρο, και χρονολογούνται από τις αρχές της νεότερης νεολιθικής εποχής.

Πρωτοκυκλαδικός πολιτισμός

Τη νεολιθική περίοδο διαδέχεται η πρώιμη Χαλκοκρατία (Παλιτισμός Κεφάλας Κέας, γύρω στο 3 200 π.Χ.). Την εποχή που ακολουθεί αναπτύσσεται στις Κυκλάδες ένας ιδιαίτερος παλιτισμός που εξελίσσεται παράλληλα με τον πρωτοελλαδικό πολιτισμό της ηπειρωτικής Ελλάδας και τον πρωτομινωικό της Κρήτης. Πρόκειται για τον πρωτοκυκλαδικό πολιτισμό, η μελέτη του οποίου ξεκίνησε ύστερα από τις ανασκαφικές έρευνες που πραγματοποίησε ο μεγάλος Έλληνας αρχαιολόγος Χρήστος Τσούντας κατά τα έτη 1898 και 1899. Ο πρωτοκυκλαδικός πολιτισμός καλύπτει ολόκληρη την τρίτη χιλιετία π.Χ. και χωρίζεται σε τρεις μεγάλες φάσεις

Η πρώτη καλύπτει την περίοδο 3.200 - 2.800 π.Χ., η δεύτερη την περίοδο 2.800 - 2.200 π.Χ. και η τρίτη την περίοδο 2.200 - 2.000 π.Χ. περίπου.

Σε όλα σχεδόν τα νησιά των Κυκλάδων η ορχαιολαγική σκαπάνη έφερε στο φως ίχνη περιορισμένων οικισμών, κυρίως όμως σε παράκτιες ταποθεσίες που αποτελούσαν ολιγαμελείς αυτόνομες καινώνιες, δεν υπάκουαν σε κάποια κεντρική εξουσία, τα μέλη τους συνδέονταν κυρίως με δεσμούς αίματος και η ζωή ήταν βασικά δεμένη με τη θάλασσα. Σημαντική είναι η διαπιστωμένη ανταλλαγή πολιτιστικών αγαθών των μικρών αυτών κοινωνιών με τις περιοχές που βρίσκονταν γύρω από τον αιγαιακό χώρο. Στη Σίφνο, ο Χρ. Τσούντας έφερε στο φως συστάδες τάφων και θεμέλια οικισμών στην τοποθεσία Ακρωτηράκι στον Πλοτύ Γιάλο,

στο Βαθύ και στα Φρούδι Καλαμιτοΐαυ.

Οι τάφοι αυτοί ανάγονται στο β' μισό της 3ης χιλιετίας π.Χ. Ειδικά το προϊστορικό νεκροταφείο του Πλατύ Γιάλου, του οπαίου την έρευνα ξεκίνησε το 1896 ο Πόλακ, έδωσε σημαντικές πληροφορίες για τα ταφικά έθιμα, το είδος των τάφων και τις τελετουργικές συνήθειες των νησιωτών εκείνης της εποχής. Τα κτερίσματα που συνόδευαν τους νεκρούς, τα οποία και έφερε στο φως η έρευνα των τάφων, απέδωσαν πολύτιμα στοιχεία για τις τεχνατραπικές και διακοσμητικές τάσεις της εποχής. Βρέθηκαν κυρίως πήλινα και μαρμάρινα αντικείμενα όπως πυξίδες, πινάκια, γραπτά κασμήματα, φιάλες και μικρά ειδώλια

Τα αρχαιολογικά ευρήματα εξάλλου άνοιξαν το δρόμο και για τη μελέτη των οικονομικών συνθηκών που επικρατούσαν στο νησί Έτσι, πιστοποιείται ότι την εποχή αυτή υπήρξε στη Σίφνο ιδιαίτερα ανεπτυγμένη μεταλλευτική δραστηριότητα που αφαρά κυρίως στην εξόρυξη αργύρου και μολύβδου. Ίχνη της δραστηριότητας αυτής διαπιστώθηκαν στις θέσεις Άγιος Σώστης, Άγιος Σίλβεστρος και Ξερό Ξύλο.

Οι τελευταίες επιστημονικές έρευνες εξάλλου, ανσδεικνύουν τη Σίφνο ως τη σημαντικότερη πρραμηθευτική πηγή μεταλλευμάτων κατά την πρώιμη Χαλκοκρατία.

Μεσοκυκλαδικός πολιτισμός

Κατά τη διάρκεια του λεγόμενου μεσοκυκλαδικού πολιτισμού, που καλύπτει την περίοδο 2000/1900 - 1550 π.Χ., η ζωή συνεχίζεται κανονικά. Στο περισσότερα νησιά των Κυκλάδων η ανασκαφική έρευνα έφερε στο φως λείψανα μεσοκυκλαδικών εγκαταστάσεων. Στη Σίφνο, στην τοποθεσία Κάστρο, εξακριβώθηκε περιορισμένος οικισμός που πιστοποιείται από τα κεραμικά ευρήματα που βρέθηκαν στις ανασκαφές. Σχεδόν όλοι οι μεσοκυκλαδικοί συνοικισμοί, παραθαλάσσιοι ή σε μικρή απόσταση από την ακτή, στηρίζονται αποκλειστικά αφενάς στη γεωργία και αφετέρου στο διαμεσολαβητικά εμπόριο που διενεργείται ανάμεσα στην ισχυρότατη Κρήτη και την ηπειρωτική Ελλάδα.

Ερείπια από την ακρόπολη του Αγίου Ανδρέα και η ομώνυμη εκκλησία.

Η θαλασοοκροτορία του Μίνωα στο Αιγαίο υπήρξε καταλυτική για τα Κυκλαδονήσια. Ο ιστορικός Θουκυδίδης αναφέρει τη δημιουργία ο' αυτά κρητικών αποικιών και ειδικά για τη Σίφνο ο Στέφανος ο Βυζάντιος αναφέρει ότι υπήρχε αυτή την εποχή πόλη με το ενδεικτικό όνομα "Μίνωα", η θέση της οποίας όμως δεν έχει ακόμη ενταπιστεί από τις ανασκαφές. Η μινωική παντοδυναμία προς όλες τις κατευθύνσεις την περίοδο αυτή είναι αναμφισβήτητη. Η φυσιοκρατική αντίληψη που επηρεάζει τις διακοσμητικές τάσεις στην τέχνη της εποχής δεν είναι τίποτε άλλο παρά δείγμα της επιρροής αυτής.

Μια επιβλητική ακρόπολη ούζεται στην κορυφή του βουνού του Αγίου Ανδρέα, στο νότιο τμήμα του νησιού. Οι ανασκαφές που διενεργήθηκαν από την αρχαιολόγο Βαρβόρα Φιλιππάκη έδειξαν ότι ίσως υπήρχε εκεί μικρός οικισμός που ανάγεται στις αρχές της 3ης χιλιετίας π.Χ. ενώ σίγουρα υπήρχε εγκατάσταση κατά τους μεσοκυκλαδικούς χρόνους.

Υστεροκυκλαδικός πολιτισμός

(Μυκηναϊκοί χρόνοι 1580 - 1100 π.Χ.)

Στο μεταξύ, τη νέα τάξη πραγμάτων που διαδέχεται τη μινωική κυριαρχία φέρνουν μαζί τους οι Αχαιοί που εξαπλώνονται ο'ολόκληρο το Αιγαίο στις αρχές της 2ης χιλιετίας π.Χ. Η καταστροφή των μινωικών κέντρων στα μέσα της χιλιετίας βοηθά στην ιαχυροποίηση των Μυκηναίων και στην εξάπλωση του ελέγχου τους προς όλους τους τομείς. Μέχρι τα τέλη του 13ου αι. π.Χ. ο μυκηναϊκός πολιτισμός είναι η νέα δύναμη στη λεκάνη της ανατολικής Μεσογείου. Στη Σίφνο, μυκηναϊκό ευρήματα ενταπίστηκαν σε διάφορες θέσεις, κυρίως όμως στο Φρούδι του Κολαμίτσιου, στην ακρόπολη του Αγίου Ανδρέα και σε μία άλλη ακρόπολη στα βόρεια του νησιού, πάνω στα βουνά Αγίου Νικήτας. Κατά την αρχαιολόγο Β. Φιλιππάκη, η ίδρυση της ακρόπολης του Αγίου Νικήτα ανάγεται στους μυκηναϊκούς χρόνους.

Αρχαϊκή εποχή

Το 1125 π.Χ., εγκαθιιάζεται μια νέα περιιάδος της ελληνικής ιστορίας που σηματοδοτείται από τις μετακινήσεις συγγενών προς τους Αχαιοούς φύλων από τα ορεινά προς τα πεδινά. Οι μεταναστευτικές αυτές κινήσεις κρατούν τρεις αιώνες και παίζαν τον κύρια ρόλο στη διαμόρφωση των νέων συνθηκών

Στη Σίφνο, όπως και σε όλες τις Κυκλάδες, έρχονται ως νέοι άποικοι οι Ίωνες γύρω στο 1130 - 1120 π.Χ. Σύμφωνα με την παράδοση, αρχηγέτης των αποίκων Ίωνων του νησιού ήταν ο Αλκίμων. Με την άφιξη των νέων οικιστών ξεκινά μια νέα φάση που σηματοδεύτηκε αφενός από την ανάγκη για ειρηνική και ασφαλή διαβίωση των κατοίκων και αφετέρου από την πλήρη αντιμετώπιση των νέων οικιστικών αναγκών. Έτσι, την εποχή αυτή ιδρύεται, σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, η αρχαία πρωτεύουσα της Σίφνου, το "άστν", στο κέντρο της ανατολικής πλευράς του νησιού, στο σημερινό Κάστρο. Η νέα πόλη, στη θέση παλαιότερου οικισμού, αρχίζει σιγά σιγά να επεκτείνεται και από τον 6ο αι. π.Χ. αρχίζει να περιβάλλεται με ισοδομικό τείχος ενώ στο κέντρο της ακρόπολης οικοδομείται λιθόκπιτος νός. Οι νοσοκοφές που έγιναν υπό τη Βρετανική Αρχαιολογική Σχολή (1934 - 1938) απέδωσαν λείψονο οικισμών και τάφους από τον 8ο αι. π.Χ., που μαρτυρούν τη συνεχή ζωή στο Κάστρο. Τον 6ο αι. π.Χ., ο παλαιός λιθόκπιτος νός γίνεται μαρμάρινος, ενώ παράλληλο οικοδομούνται νέες οικίες, αντιμετωπίζονται με έργο το προβλήματα ύδρευσης και η πόλη εξωροίζεται με μαρμάρινα κίρια και δημόσιο μέγαρο όπως Πρυτανείο, Αγορό και διάφορα ιερά. Το νεκροτοφείο που ανακαλύφθηκε έξω από την πόλη μαρτυρεί πως βρισκότον σε συνεχή χρήση από τον 7ο αι. π.Χ. μέχρι και μετά τους ρωμαϊκούς χρόνους. Η ανασκαφική έρευνα εντόπισε στην πόλη δύο μαρμάρινα κίριο, το ένα στη θέση που σήμερα βρίσκεται η εκκλησία του Αγίου Αντωνίου. Δεν βρέθηκαν όμως τα λομπρά κίριο του Πρυτανείου και της Αγορός, κατασκευασμένα από πάριο μάρμορο, όπως αναφέρει ο Ηρόδοτος. Αποκαλύφθηκαν όμως μαρμάρινα υπολείμματα από διάφορα έργα όπως επιστόλια, επιτύμβιες στήλες, κιονόκρονο, βόσεις κίωνων, λάρνακες και άλλα ευρήματα που πιστοποιούν την πλούσια καλλιτεχνική φυσιογνωμία του τόπου.

Παράλληλα οι Σίφνιοί την περίοδο αυτή ενισχύουν και τον περιβαλο της ακρόπολης του Αγίου Ανδρέα. Ως προς τους δικαιοδικούς κανονισμούς που διέπαν τον νησί κατά τους ιστορικούς χρόνους δεν υπάρχουν πολλές πληροφορίες. Η εσωτερική οργάνωση θα πρέπει να ήταν ίδια με αυτή των Αθηνών, δηλ. πρέπει να υπήρχε Βασιλέας και Γερουσία και αργότερα Επώνυμοι Άρχοντες, Βαυλή και Εκκλησία του Δήμου

Στο νησί, την περίοδο αυτή λάτρευαν σαν ιδιαίτερες θεότητες τον Απόλλωνα τον Έναργο, την Άρτεμη Εκβατηρία, το Δία Επιβήμιο, τα Διόνυσα, τον Πάνα, την Αθηνά και τις Νύμφες. Οι κυριότερες ασχολίες των κατοίκων περιστρεφονταν γύρω από τη γεωργία, την κτηνοτροφία και την κεραμική. Τη μεγαλύτερη θέση όμως κατείχε η μεταλλουργία. Ο μεταλλευτικός πλάτος του νησιού ήταν ο καθοριστικότερος παράγοντος, αυτός που άνοιξε τους μεγαλύτερους δρόμους για την οικονομική ευρωσία και την άνθηση της Σίφνου.

Ο 6ος αι. π.Χ. ήταν η εποχή της μεγάλης ακμής. Ο Ηρόδοτος ανοφέρει ότι οι Σίφνιοι "νησιωτών μάλιστα επλούτεον", δηλαδή ότι ήταν οι πιο πλούσιοι από τους νησιώτες, κι αυτό γιατί στο νησί υπήρχαν μεταλλεύματα χρυσαύ και αργύρου. Η σύγχρονη ανασκαφική έρευνα έφερε στα φως μόνο μεταλλεία αργύρου, στον Άγιο Σώστη στα ΒΑ του νησιού, των οποίων η εκμετάλλευση είχε ξεκινήσει από τους προϊστορικούς κατοίκους του νησιού.

Οι τελευταίες έρευνες που έγιναν πιστοποιούν ότι πράγματι τα μεταλλεία αυτό πλημμύρισαν και, όπως αναφέρει η παράδοση, βυθίστηκαν. Ενδεικτικό πάντως του μεγάλου πλούτου είναι ότι στη Σίφνο κόβονται νομίσματα γύρω στο 600 π.Χ., μετά δηλαδή από την Αίγινα και πριν από την Αθηνά και την Κόρινθο. Η οικονομική άνθηση ανυψώνει και κοινωνικά τους Σίφνιοις. Τα διάφορα αντικείμενα που έφερον στο φως οι ανασκαφές από χρυσό, όργυρο, χαλκό, ελεφαντόδοντο, κυρίως τα κοσμήματα, είναι δείγματα οπάνιος κομψότητας.

Αρχαίοι κίονες, επιτύμβιες στήλες και λάρνακες, αναδεικνύονται στα σοκάκια του Κάστρου μέσα από τις φόρμες της σύγχρονης αρχιτεκτονικής.

Το σπουδαιότερο και γνωστότερο αρχιτεκτόνημα της οικφιακής δημιουργίας, αδιαμφισβήτητος μάρτυρας οίγλης και ανθηρής οικονομίας, είναι ο "θησαυρός των Σίφνίων", τον οποίο ονοκδόμησαν και αφιέρωσαν οι κότοικοι του νησιού στο ιερό του Απόλλωνα στους Δελφούς. Οικοδομήθηκε γύρω στο 525 π.Χ και, σύμφωνα με τον Πουσανία, κτίστηκε από τη δεκάτη που προέρχονταν από τα κέρδη των χρυσωρυχείων της Σίφνου. Ήτον ένα πανέμορφο ιωνικό κτίριο που στην πρόοψη αντί για κίονες είχε δύο Κορυπίτιδες που υποβάστοζαν το θριγκό με πλούσια πλοστική διοκόσμηση και μια ζωοφόρο κοομημένη με οριστουρημηστικό ανάγλυφο που περιέτρεχε το θησαυρό και στις 4 πλευρές του, ουνολικού μήκους 29,63 μ. Όλο το οικοδόμημο είχε διαστάσεις 8,55 x 6,12 μ. και όσα από τα σπουδαία γλυπτά του, το οποίο οποτελούν εξαίρετα δείγματα ώριμης αρχοϊκής πλοστικής, σώζονται εκτίθενται στο

Μουσειό των Δελφών. Το λαμπρό αυτό οικοδόμημο προξένησε τόση εντύπωση, ώστε οι ιερείς του δελφικού ιερού απέδωσαν στους Σίφνιους ιδιαίτερες τιμές για την προσφορά τους. Από τότε οι Σίφνιοι εξοκολούθησαν να στέλνουν κάθε χρόνο στο ιερό ένα χρυσό αυγό ως δεκόπη από το χρυσάφι που έβγαζαν το μεταλλείο τους. Κατό τους αιώνες της οικονομικής οκμής (6ος και 5ος αιώνος π.Χ.), στο νησί υπήρχαν τρεις ισχυρές ακροπόλεις: του Κόστρου, του Αγίου Ανδρέα και του Αγίου Νικήτα. Την εποχή ουπή ανοικοδομούνται σε διάφορο υψώματα, σε επίκαιρες θέσεις, πολλοί πύργοι - φρουκτωρίες (παρατηρητήρια), οι οποίοι χρησίμευαν για τη μετόδοση μηνυμάτων αλλά και για καταφύγιο των νησιωτών σε περιπτώσεις εχθρικών επιδρομών. Οι πύργοι αυτοί συνδέονταν και με τις τρεις ακροπόλεις ολλό και με την οκρόπολη που βρισκόταν στο κέντρο του νησιού, στο ψηλότερο

βουνό του Προφήτη Ηλία και οποτελούσε επι-
πρόθετα το στρατηγικό κέντρο παραλαβής και
μεταβίβασης μηνυμάτων. Μέχρι σήμερα έχουν
κατογραφεί και μελετηθεί 55 πύργοι -φρουκτωρίες
και χρονολογούνται από τον 6ο έως τον 3ο αι. π.Χ.
Την πρώτη απόπειρα σύστασης καταλόγου των
αρχαίων αυτών πύργων έκανε ο Σίφνιος αρχαιολό-
γος Ιάκωβος Δραγότσης, ο οποίος και κατο-
νόμασε 38 τέτοιους πύργους. Η ολοκληρωμένη
όμως καταγραφή και μελέτη τους βρίσκεται στο
θαυμάσιο πόνημα "Σίφνος, Αρχαίοι Πύργοι π.Χ."
Αθήνα 1991, των Ν. Άστον - Ε. Θ. Παντόζογλου.

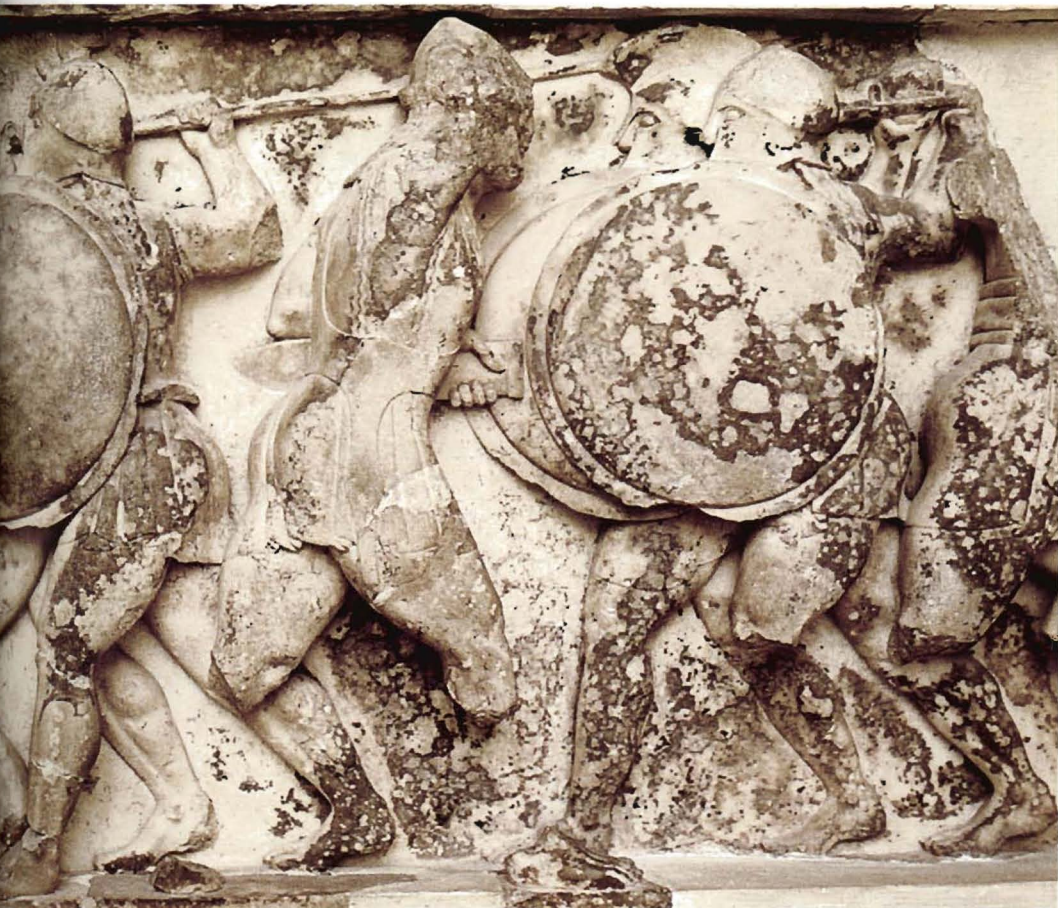
Το 524 π.Χ. φτάνουν στη Σίφνο με ειρηνικές
διαθέσεις Σόμιοι φυγάδες, πολιτικοί οντίπαλοι του
δαιμόνιου τυράννου της Σάμου Πολυκρότη, και
ζητούν από τους Σίφνιους οικονομική βοήθεια 10
ταλάντων. Οι Σίφνιοι αρνούνται και τότε οι Σάμιοι
τους υποχρεώνουν με πολιορκία και λεηλασίες να
τους δώσουν το τεράστιο ποσό των 100 ταλάντων.

Από τότε ορχίζει για τη Σίφνο η παρακμή. Αείζει
να σημειωθεί ότι, όταν πριν από χρόνια είχαν
ρωτήσει το μοντείο των Δελφών πώς θα
διατηρήσουν τα πλούτη τους, οι Σίφνιοι είχαν
λάβει την εξής απάντηση:

"'Αλλ' όταν έν Σίφνω Πρυτανεία λαυκά γένηται
λευκόφρυς τ' άγορή, τότε δη δει φράδμονος άνδρός
φράσασθαι ξύλινον τε λόχον, κήρυκο τ' έρυθρόν",
δηλ. όταν στην Σίφνο το Πρυτανείο γίνει λευκό
(δηλ. από λευκό μόρμоро) καθώς και ο
περίβολος γύρω από την αγορά, τότε θα
χρειαστεί συνετός ορχηγός για να
προστατευτούν από τον "ξύλινο λόχο" (δηλοδή το
εχθρικά πλοία) και τον "ερυθρό κήρυκα" (δηλοδή
τους πρέοβεις που επέβαιναν σε κόκκινο πλοίο)

Θησαυρός των Σιφνίων. Αρχαιολογικό Μουσείο Δελφών.

1. Τέθριππο από τη νότιο ζωοφόρο.
2. Υδρορροή με λεοντοκεφαλή.
3. Τμήμα από τη βόρεια ζωοφόρο.

3

Κλασική και ελληνιστική εποχή

Το τέλος του 6ου αι. π.Χ. χαρακτηρίζεται από την άνοδο των Περσών που χιζίζουν μια απέραντη αυτοκρατορία. Η κατάληψη των ελληνικών πάλεων της Μ. Ασίας και η εξέγερσή τους φέρνει την πρώτη σύγκρουση ανάμεσα στους Έλληνες και τους Πέρσες και είναι η αρχή για τις δύο περσικές επιδρομές που ακολουθούν στην Ελλάδα. Το 480 π.Χ., στη ναυμαχία της Σαλαμίνας, οι Σίφνιοι συμμετέχουν με μία πεντηκόντορο (δηλ. πλοίο με 50 κουπιά και πλήρωμα 80 ονδρών) και το 479 π.Χ., στη μάχη των Πλοταίων, στέλνουν ένα σώμα "ψιλών" (τμήμα πεζικού ελαφρά οπλισμένου). Μετά τη νίκη στη Πλαταιές οι Έλληνες αφιερώνουν στην Πύθιο Απάλλωνα στους Δελφούς ένα χρυσό τρίποδο με χαραγμένα τα ονόματα των πόλεων που πολέμησαν. Μεταξύ των ονομάτων αυτών ήταν και το όνομα της Σίφνου.

Το έτος 478/77 π.Χ. δημιουργήθηκε η πρώτη Αθηναϊκή θαλάσσια Συμμαχία, γνωστή ως "Συμμαχία της Δήλου". Η Αθήνα είχε ηγεμονική θέση κι ανέλυε τη διοίκηση του συμμαχικού ναυτικού ενώ έδρα της συμμαχίας ήταν η Δήλος. Η Σίφνος, όπως και άλλες πόλεις, συμμετείχε και πλήρωνε κάθε χρόνο φόρο για την περιφρούρηση της αυτονομίας της υπό τους Αθηναίους. Σιγά σιγά η αθηναϊκή ακτινοβολία διαπερνά όλους τους τομείς της δημόσιας οργάνωσης, της κοινωνικής ζωής και καλλιτεχνικής έκφρασης και φέρνει και στη Σίφνο την εγκαθίδρυση του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Το 431 π.Χ. ξεσπά ο Πελοποννησιακός Πόλεμος ανάμεσα στις δύο δυνατές πόλεις - κρότη της Ελλάδας, την Αθήνα και τη Σπάρτη. Ο πόλεμος αυτός επεκτείνεται σ' ολόκληρο τον ελληνικό χώρο. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, η Σίφνος παίρνει μέρος το 415 π.Χ. στην εκστρατεία των Αθηναίων κατά της Σικελίας.

Το 411 π.Χ., ο Πείσανδρος επιβάλλει στη Σίφνο ολιγαρχικό πολίτευμα και τα 404 π.Χ. οι Αθηναίοι συνθηκολογούν και παραδίδονται στους Σπαρτιάτες. Στη Σίφνο εγκαθίσταται φιλοσπαρτιατική ηγεσία και επιβάλλεται βαρύτερη φορολογία που απασκοπεί στη διατήρηση της εξουσίας και του ελέγχου από τους Σπαρτιάτες.

Ακολουθεί μία ταραγμένη περίοδος που σηματοδεύεται από εναλλαγές πολιτευμάτων. Στο μεταξύ, ένας νέος κίνδυνος θα απειλήσει τη

διχασμένη και κατεστρωμένη από τις δεκαετίες των εσωτερικών συγκρούσεων Ελλάδα.

Η άνοδος του Φιλίππου Β' στο θρόνο της Μακεδονίας το 359 π.Χ. μεταβάλλει ριζικά την ισορροπία των δυνάμεων στον ελληνικό χώρο. Μετά τη νίκη της Χαιρώνειας το 338 π.Χ. και το θρίαμβο του Φιλίππου, σχεδόν όλες οι πόλεις ενώνονται το 337 π.Χ. στην Κορινθιακή Συμμαχία η οποία εγγυότο θεωρητικό την αυτονομία τους αλλά στην πράξη τις καθιστά υποτελείς στην κυριότητα του βασιλιά της Μακεδονίας. Το ίδιο καθεστώς διατηρήθηκε και από τον διάδοχο του Φιλίππου, το γιο του Αλέξανδρο. Η Σίφνος, λόγω της γεωστρατηγικής της θέσης, έγινε πολλές φορές τόπος συνάντησης και έντονων διαβουλεύσεων. Το 334 π.Χ. και το 333 π.Χ. ο περσικός στόλος υπό το Δάταμη, κατέπλευσε στη Σίφνο σε μια επιχείρηση αντιπερισπασμού στον Αλέξανδρο. Η επιχείρηση όμως απέτυχε ύστερο από αιφνιδιαστική επίθεση του ελληνικού στόλου με επικεφαλής τον Πρωτέα.

Μετά το θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου το 323 π.Χ. άλσες οι Κυκλάδες περιέρχονται στην εξουσία των διαδόχων του, ορχικά των Αντιγονιδών και μετά των Πτολεμαίων της Αιγύπτου. Τα χρόνια αυτά η ζωή στο νησί κυλάει ομαλά ενώ, σύμφωνα με τα ονασκαφικά δεδομένα, οι Σίφνιοι επιδίδονται σε οχυρωματικά έργα.

Την ηρεμία διακόπτει το 202 π.Χ. ο Φίλιππος Ε' της Μακεδονίας και η επιθυμία του να ελέγξει τον αιγαικό χώρο. Οι φιλικές του σχέσεις με τη Ρόδο δεν του επιτρέπουν την απευθείας σύγκρουση, έτσι επιχειρεί να την πλήξει τόσο αυτή όσο και το άλλα νησιά ενθαρρύνοντας τις πειρατικές επιδρομές σ' αυτά. Πρόγραμμα, η πειρατική δράση καταφέρνει γερό πλήγμα στην οικονομία των νησιών ενώ ο πόλεμος που ξεσπά μεταξύ Κρητών και Ροδίων ωθεί τους δεύτερους να στραφούν στη Ρώμη. Το 196 π.Χ., στους Ισθμικούς Αγώνες, οι Ρωμαίοι κηρύσσαν την Ελλάδα ελεύθερη. Τα 162 π.Χ., οι ηττημένοι Κρήτες επιτίθενται στην πάλη της Σίφνου αλλά αποκρούονται. Τότε ζητούν από τους Σίφνιους την ειρηνική απόβασή τους στο νησί.

Οι Σίφνιοι πείθονται και τους επιτρέπουν να κατέβουν στο νησί, οι Κρήτες όμως αμέσως επιδίδονται σε λεηλασίες και προκαλούν ομημαντικές καταστροφές.

Ρωμαϊκή περίοδος

Στο μεταξύ, μια νέα δύναμη ανατέλλει στον ελληνικό χώρο. Με την κατάληψη της Κορίνθου το 145 π.Χ. από τους Ρωμαίους, η Ελλάδα προσαρτάται στη ρωμαϊκή αυτοκρατορία. Την εποχή αυτή στα νησιά των Κυκλάδων επικρατεί ηρεμία ενώ σημειώνεται και οικονομική άνθηση που οφείλεται στην εμπορική κίνηση που υπάρχει. Η Ρωμαϊκή Σύγκλητος κηρύσσει το λιμάνι της Δήλου ελεύθερο και το καθιστά κέντρο του διαμετακομιστικού εμπορίου, γεγονός που εξασφαλίζει για όλα τα Κυκλαδονήσια ευνοϊκές οικονομικές συνθήκες. Τον 1ο αι. π.Χ. ξεσπά ο Μιθριδατικός Πόλεμος ανάμεσα στο βασίλειο του Πόντου Μιθριδάτη Στ' και τη Ρώμη. Η αμαλότητα διακόπτεται και ξεσπούν αναταραχές. Όλη αυτή την περίοδο τα νησιά ταλαιπωρούνται από συνεχείς πειρατικές επιδρομές. Τους τελευταίους χρόνους της ρωμαϊκής περιόδου τα περισσότερα ερημώνονται ή μετατρέπονται σε τόπους εξορίας των Ρωμαίων. Για την εποχή αυτή οι πληροφορίες που αφορούν στη Σίφνο είναι ελάχιστες.

Βυζαντινή περίοδος

Περιορισμένες είναι οι αναφορές καθώς και οι γραπτές μαρτυρίες που αφορούν στην εξελικτική πορεία της Σίφνου κατά τους βυζαντινούς χρόνους. Από το 324 π.Χ., η Σίφνος συγκαταλέγεται σύμφωνα με αναφορές μαζί με τα υπόλοιπα Κυκλαδονήσια στην "Επαρχία των Νήσων" του Ανατολικορωμαϊκού Βυζαντινού Κράτους, με πρωτεύουσα τη Ρόδο. Την εποχή αυτή αλλά και τον επόμενο αιώνα ολόκληρος ο ελληνικός χώρος συγκλονίστηκε από ισχυρούς σεισμούς αλλά και από επιδρομές βάρβαρων λαών, ενώ οι χρονικογράφοι αναφέρουν τις μεγάλες επιδημίες πανώλης που έπληξαν κατά τον 6ο αι. τους κατοίκους των Κυκλάδων. Τον 6ο αι. μ.Χ. η Σίφνος ανήκε στην 29η Επαρχία των Νήσων με πρωτεύουσα τη Ρόδο. Την εποχή αυτή εκκλησιαστικά υπάγεται στην Επισκοπή Πάρου - Σίφνου - Αμοργού.

Εικόνα τέμπλου από τη βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Σώζοντος στο στενό της Απολλωνίας (πριν τον Άγιο Σπυρίδωνα).

Το εκκλησάκι της Παναγίας Πουλάτης στο Διαλισκάρι.

Εικόνα τέμπλου από τον Άγιο Ιωάννη Θεολόγο στο Κάστρο.

Παρά την έρευνα της αρχαιολογικής σκαπάνης, που έφερε στο φως παλαιοχριστιανικό λατρευτικά αντικείμενα και ερείπια βυζαντινών κτισμάτων, δεν είναι γνωστό πότε διαδόθηκε στη Σίφνο ο Χριστιανισμός. Σ' ολόκληρη την Ελλάδα πάντως επικράτησε τον 4ο αι. μ.Χ.

Τον 7ο αι. μ.Χ. το Αιγαίο συγκλονίζεται από φοβερές επιδρομές κυρίως Αράβων και Σλάβων, μια κατάσταση που συνεχίζεται και τους επόμενους αιώνες. Η νέα διοικητική διαίρεση της βυζαντινής αυτοκρατορίας σε "θέματα", που λομβάνει χώρα το β' μισό του 7ου αι., μ.Χ., βρίσκει τη Σίφνο στο θέμα του Αιγαίου πελάγους με πρωτεύουσα τη Σάμο, στο οποίο ποραμένει μέχρι το α' μισό του 10ου αιώνα.

Κατά την περίοδο των Εικονομαχιών, η Σίφνος δε μένει αμέτοχη. Τον 8ο αι. μ.Χ. οι Κυκλόδες, όπως και ολόκληρη η Ελλάδα, εξεγείρονται εναντίον του αυτοκράτορα Λέοντος Γ' Ισαύρου (726 μ.Χ.), ο στόλος των επανοστατών όμως τελικά κατατροπώνεται.

Ο 11ος και ο 12ος αιώνας φέρνει συχνά ατα νησιά Άραβες και Λοτίνους πειρατές και καταστροφικές λεηλασίες. Τον 12ο αιώνα ο δόγης της Βενετίας Δομένικος Μικέλης εξορμά στο Αιγαίο και προκαλεί απίστευτες θηριωδίες. Η ανεξέλεγκτη αυτή κατάσταση προκάλεσε ανεπανόρθωτη φθορά στο Βυζαντινό Κράτος και δημιούργησε πρόσφορο έδαφος για τους Σταυροφόρους που έρχονταν από τη Δύση.

Φραγκοκρατία

Η κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους το 1204, είχε σαν αποτέλεσμα την οναδιανομή των εδοφών της αυτοκρατορίας. Σύμφωνα με το χρονογράφο Ντονιέλ Μπάρμπορο, τα νησιά κατακτώνται από τους Βενετούς που οποφασίζουν να τα παραχωρήσουν σε ιδιώτες. Το 1207, ο ονιψιός του Δούκα της Βενετίας Μάρκος Σανούδος καταλομβάνει 17 νησιά -μεταξύ των οποίων και τη Σίφνο- και ιδρύει

το Δουκάτο του Αιγαίου. Ο Σονουόδος όρισε πρωτεύουσα του νηριοποικίλου του κρατιδίου τη Νάξο και κυβέρνησε τις κτήσεις του αυτός και η δυναστεία του με τον τίτλο του Δούκο της Νάξου ή του Αρχιπελάγους ("duka dell' Arcipelago")

Το 1279, η Σίφνος κατακτάται από το ναύαρχα του Βυζαντίου Λικάριο και μέχρι το 1307, που διαμορφώνεται μια νέα κατάσταση, αποτελεί βυζαντινή κτήση. Το έτος αυτό τη Σίφνο καταλαμβάνει ο Γιαννούλης Ντα Κορόνια, Ισπονός ιππάτης που ανήκε στο τάγμα των Ιπποτών του Αγίου Ιωάννη. Ο Ντα Κορόνια δήλωσε ανεξάρτητος από το Δούκο της Νάξου και άρισε τον εουπό του ελεύθερο ηγεμόνο του νησιού αφού πρώτα αποχώρησε από το τόγμα του.

Η περίοδος της διοκυβέρνησης των Ντα Κορόνια στο νησί χρωμοτίστηκε έντανα οπá επιθέσεις που απέβλεπαν στην κατόληψη της εξουσίας και στην επονόκτηση του νησιού από το Δουκάτο της Νάξου και τας Βενεταύς. Παράλληλα ο νέος κίνδυνος που εμφανίζεται στο Αιγαίο ουπή την εποχή είναι οι Τούρκοι πειρατές, οι οπαίοι λυμáινονται τα νησιά και απαδεκοτίζου τον πληθυσμό τους. Με την άνοδα στα θρόνα του Δουκάτου της Νάξου ται Φρ. Κρίσπου το 1383, η Βενετιό προοπαθεί νο αντιμεωπίοει τη μάστιγα των Ταύρκων πειρατών, χωρίς όμως αποτέλεσμα.

Την έντανα ταραγμένη αυτή περίοδο περιγράφει ο Φλωρεντινός μοναχός Χριστάφορας Μπουοινελμόντι, ο οποίος περιηγήθηκε εκείνο τον κοιρό της Κυκλάδες κι έζησε από κοντά τις συνθήκες εξαθλίωσης που επικρατούσαν.

Το 1464, με το θάνατο ται τελευταίου Ντα Κορόνια, η Σίφνος περιέρχεται στην κατοχή του Νικολάου Β' Γοζαδίνου, του δυναστικού οίκου της Κέος. Ο τελευταίος παντρεύεται τη Μαριέττα Ντο Κορόνια που είναι και κληρονόμος του νησιού. Έται επιτυχάεται η ένωση των οίκων Γοζαδίνι και Ντα Κορόνια και έδρα του νέου κρατιδίου ορίζεται το Κάστρο της Σίφνου. Η περίοδος της διακυβέρνησης των Γοζαδίνων είναι και η πιο δύσκολη για το νησί. Την εποχή αυτή είναι συνήθης κατάσταση στο Αιγαίο οι εχθροπραξίες Τούρκων και Βενετών και η Σίφνος, όπως και τ' άλλα νησιά, γνωρίζουν μεγάλη μείωση των πληθυσμών τους. Η κυριαρχία των Γοζαδίνων διατηρήθηκε ως το 1537 οπότε ο Νικόλο Γοζαδίνι γίνεται "φόρου υποτελής" στον Τούρκο σουλτόνο με ετήσια

κοταβολή φόρου 300 δουκάτα, πρακειμένου ν' αποφύγει την απώλειο του κρατιδίου του αλλά και την κατοστροφή του οπό τον περιβόητο πειρατή Χαίρεδίν Βαρβαρόσα.

Έκτοτε οι Γοζοδίνιοι εξακολουθού να κυβερνού ως υποτελείς πλέον του σουλτάνου μέχρι το 1566, οπότε ο σουλτόνος Σελίμ Β' διορίζει έναν Εβραίο μπέη ευνοουμένο ται, τον Ιωσήφ Νάζη, στον οπόιο και παραχωρεί τα νησιά. Ο Νάζης δεν πήγε ποτέ στο νησί αλλά το διοικούσε μέσω του αντιπροσώπου ται Φραγκίσκου Κορονέλου, και σύμφωνα με τα έθιμα των νηριοποίων, μέχρι τα θανάτο του το 1579. Από εκεί και ύστερα οι Γοζοδίνιοι επανέρχονται στην εξουσία της Σίφνου και διατηρού με διάφορες ποροχωρήσεις τη θέση ταις ως το 1617, οπότε εκδιώκονται αριστικά οι Φρόγκοι δυνάστες και το κρατιδίο ταις πρασαρτάται στο ταυρκικό κρότος. Έτοι ξεκινά η οθωμανική κυριαρχία.

Τουρκοκρατία

Μετό την κατάκτηση των Κυκλάδων οπό τους Τούρκους το 1537 διαμορφώνεται μια νέα πολιτική και διοικητική κατάσταση. Πολύτιμα στοιχεία για τους θεομούς της αυτοδιαίκησης στα νησιά μας παρέχουν οι σωζόμενοι σουλτανικά προνομιοκοί οριομοί, οι γνωστοί "αχταναμέδες". Βοοικόταται είναι οι αχταναμέδες της Χίου, οι οπόιοι υπήρξαν και τα πρότυπα όσων εκδόθηκαν αργότερα για τα νησιά των Κυκλάδων. Οι τελευταίοι εκδόθηκαν στα χρόνια των σουλτάνων Μουράτ Γ' το 1580 και Ιμπραήμ το 1646, οι οπόιοι και ανανέωσαν τα προνόμια των νησιών, μεταξύ αυτών και της Σίφνου. Τα προνόμια που παραχωρήθηκαν, όπως η άδεια επισκευής των κατεστραμμένων εκκλησιών, η απαγόρευση του παιδομαζώματος, η αναγνώριση της "διατηρίας" ανάμεσο στους Έλληνες κ.ά., οδηγούν στο αυμπέρασμα ότι, τουλάχιστον κατό την περίοδο της Φραγκοκρατίας, υπήρχε μια οργανωμένη κοινοτική αρχή των Ελλήνων, η οποία επιδόθηκε στην εξασφάλιση όσο το δυνατόν περισσοτέρων προνομίων για τους νησιώτες. Σύμφωνα με τους αχταναμέδες, το νησί μέχρι τις αρχές του 17ου αιώνα διοικούνται από το μπέη

που διορίζεται από το σουλτάνο. Ο φόβος όμως των πειροτικών επιδρομών αναγκάζει τους μπέηδες ν' απαμακρυνθούν από τα νησιά και να τα διακούν εξ αποστάσεως από τον τόπο στον οποίο κάθε φορά ήταν εγκατεστημένοι κατά τις περιόδους τους. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος αναπτύσσεται στα νησιά η τοπική αυτοδιοίκηση. Κάθε χρόνο οι κάτοικοι κάθε νησιού εκλέγουν τους δημογέροντες ή προεστούς, οι οποίοι έχουν έδρα την πρωτεύουσα του νησιού και συγκεντρώνουν στο χέρι τους όλες τις εξουσίες. Είναι επίσης επιφορτισμένοι να εισπράττουν τους φόρους, τους οποίους και ποραδίδουν συνήθως κάθε χρόνο στον Καπουδόν Πασά (Τούρκος αρχινούαρχος), ή όποτε αυτός περιόδευε στα νησιά. Σε κάθε νησί υπήρχε ακόμη ένας καδής (δικαστής), που συνήθως δεν παρέμενε σ' αυτό, καθώς και οι καντζλιέρηδες, που ήταν ένα είδος γρομμιστών και εκλέγανταν από τους κατοίκους ή τους προεστούς.

Η οικονομική αναβάθμιση των νησιών αρχίζει από τα μέσα του 16ου αιώνα και, όπως φαίνεται, η Σίφνος αποτελεί για τις Κυκλάδες σπουδαίο εμπορικό κέντρο από τις αρχές του 17ου αιώνα. Πολλοί κάτοικοι στρέφονται προς τη ναυτιλία, ενώ στο νησί ονθίζει η κεραμική και η βιοτεχνία υφαντών, κλωστικών και ψάθινων καπέλων.

Την εποχή αυτή εμφανίζεται στη Σίφνο μια δυναμική προσωπικότητα, ο πλούσιος έμπορος Βασιλής Λογοθέτης, βαθύτατα θρησκευόμενος, ιδιαίτερα ευέλικτος και πολυτάλαντος, ο οποίος επηρεάζει και ανυψώνει την πολιτική, θρησκευτική και πνευματική πορεία του νησιού. Ενισχύει την οικονομική πρόοδο της Σίφνου και επιδίδεται στην αθρόα ανέγερση μικρών και μεγαλύτερων ναών. Το 1642 χρηματοδοτεί την ανέγερση της ονδρικής μονής της Παναγίας Βρυσιανής.

Γενικότερο, η ανασυγκρότηση της Ορθόδοξης Ελληνικής Εκκλησίας στη Σίφνο είναι θαυμάσια. Το 1646 θα συσταθεί η Αρχιεπισκοπή Σίφνου με δικαιοδοσία σε 11 νησιά ενώ στο νησί λειτουργεί από το 1625 - 1634 "ανώτερο" σχολείο με διδασκάλους δύο καθολικούς ιερείς από το Βατικανό, τους Τζιάκομο ντε λα Ρόκα και Ντομένικο ντε λα Γκραμάτικο. Επίσης, στο διάστημα 1651 - 1664 λειτουργεί στη Σίφνο σχολείο "μέσης" εκπαίδευσης. Η αλματώδης αυτή πολιτιστική και πνευματική ανάπτυξη οδήγησε σ' ένα κορυφαίο επίτευγμα. Το 1687, η εκκλησία Ιεροσολύμων ποροχωρεί το

Το μοναστήρι της Παναγίας Βρυσιανής στα Εξάμπελα.

μετόχι του Παναγίου Τάφου στη Σίφνο, για να ιδρυθεί η λεγόμενη Σχολή Αρχιπελάγους στη θέση που βρίσκονται σήμερα οι δύο ναοί του Πρωτομάρτυρα Στεφάνου και του Αγίου Ιωάννη του Καλυβίτη (σημερινό κοιμητήριου Κάστρου). Η σχολή, που στελεχώθηκε από κορυφαίους διδασκάλους, είχε κτιριακό συγκρότημα που εξυπηρετούσε 300 μαθητές.

Σ' αυτήν δίδαξαν φωτισμένοι δάσκαλοι του Γένους, όπως ο Νικ. Χρυσόγελος, ο Εμμ Τροχόνης κ.ά., και απ' αυτήν αποφοίτησαν εκατοντάδες επιφανείς πνευματικοί άνδρες. Η Σχολή Παναγίου Τάφου λειτούργησε ως το 1835 οπότε και μεταφέρθηκε στο μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Χρυσοστόμου κοντά στο χωριό Κάτω Πετάλι και λειτούργησε ως Ελληνική Σχολή, γνωστή με το όνομα Φυτειά. Στο μεταξύ, το 1797, η Αρχιεπισκοπή Σίφνου ενώνεται με την Αρχιεπισκοπή Μήλου με έδρα το Κάστρο Σίφνου. Κατά τη διάρκεια του Ρωσοτουρκικού Πολέμου 1770 - 1774, στο Αιγαίο εμφανίζονται οι Ρώσοι, οι οποίοι έχουν ορμητήριο την Πάρο.

Η Σίφνος, όπως και τα άλλα νησιά, καταλαμβάνεται τότε από τους Ρώσους αδελφούς Ορλώφ. Τα χρόνια αυτά επιβάλλεται διπλή φορολογία και η πειροτεία οργιόζει. Με το τέλος του πολέμου το νησί περνούν και πάλι στους Τούρκους. Όπως αναφέρουν οι περιηγητές που επισκέφτηκαν αυτή την περίοδο το νησί, ο πληθυσμός ανέρχεται προς το τέλος του 18ου αιώνα σε 4.000 καταίικους. Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτή την περίοδο, εκτός από το Κάστρο, αναπτύσσονται και διάφοροι μικροί αγροτικοί οικισμοί έξω απ' αυτό. Στο τέλος του 18ου αιώνα και στις αρχές του επομένου ωριμάζαν στη Σίφνο, όπως και σε ολόκληρη την Ελλάδα, οι συνθήκες για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού.

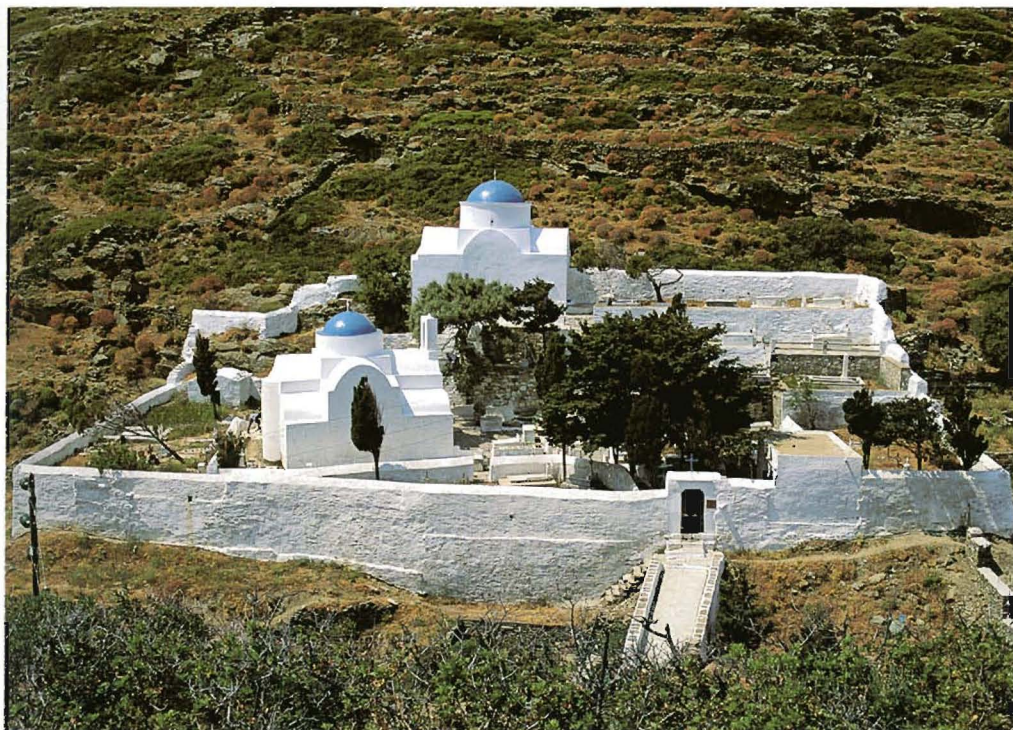
Νεότεροι χρόνοι

Στον αγώνα για την ανεξαρτησία από τους Τούρκους, η Σίφνος μπήκε ενεργά στις 15 Απριλίου 1821 με επικεφαλής τον φωτισμένο διδάσκαλο Χρυσόγελο, ο οποίος και κήρυξε την Επανάσταση στο νησί και κάλεσε όλους τους Σίφνιους στα όπλα. Τους χρόνους της Επανάστασης, αν και υπήρχαν

στο νησί έντονες αντιδράσεις κυρίως από τους όρχοντες του τόπου που δεν ήταν σύμφωνα με την εξέγερση, η δράση των Σίφνιων υπήρξε πολύτιμη. Η προσφορά του νησιού τόσο σε έμπυχο υλικό όσο και σε χρήματα για τον αγώνα -κυρίως από τα μοναστήρια του τόπου-, ήταν ανεκτίμητη.

Κατά την αντιβασιλεία του Όθωνα το 1833 η Σίφνος διαιρείται σε δύο δήμους: της Απολλωνίας και του Αρτεμώνα - Κάστρου. Το 1836, οι δύο δήμοι συγχωνεύονται σε έναν και η πρωτεύουσα μεταφέρεται από το Κάστρο στην Απολλωνία. Παράλληλα πολλοί κάτοικοι αποδημούν και η οικονομία του νησιού διέρχεται δύσκολη περίοδο. Πολλοί Σίφνιοι μεταναστεύουν και σημειώνουν μεγάλες επιτυχίες σε διάφορους τομείς των επιστημών και των τεχνών ενώ δεν ξεχνούν ποτέ το νησί τους το οποίο και ενισχύουν οικονομικά. Οι Σίφνιοι έλαβαν μέρος και στα μεγάλα πολεμικά γεγονότα του 20ού αιώνα όπου και, όταν τους κάλεσε η πατρίδα, υπηρέτησαν πιστά και με όλες τους τις δυνάμεις σε όλους τους αγώνες που έδωσε αυτός ο τόπος για την ελευθερία του

Ο ναός του Πρωτομάρτυρα Στεφάνου και του Αγίου Ιωάννη του Καλυβίτη στο Κάστρο.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ & ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Ήθη & έθιμα - Άνθρωποι & ασχολίες Γράμματα & τέχνες - Αρχιτεκτονική

Ο πολιτισμός και οι παραδόσεις ενός τόπου είναι για πολλούς το πιο ενδιαφέρον στοιχείο κάθε περιήγησης αν όχι το ζητούμενο. Μέσα από τα ήθη, τα έθιμα και τις συνήθειες των ανθρώπων αρχίζει κανείς να αντιλαμβάνεται τις κοινωνικές αυτές συνθήκες που διαμόρφωσαν τα ιστορικά γεγονότα. Με αυτή τη λογική θα έπρεπε ίσως ένα κεφάλαιο πολιτισμού και παράδοσης να προηγείται αυτού της ιστορίας ενός τόπου. Εμείς επιλέξαμε να δώσουμε προτεραιότητα στην ιστορία αξιολογώντας

την ως επιστημονικά εγκυρότερη. Άλλωστε η επιλογή του σπουδαιότερου ως προς την ανάγνωση ανήκει πάντα στον αναγνώστη.

Η Σίφνος, πέρα από ένα νησί στα οποία ο Απόλλωνας δώρησε οπλόχερα το θεϊκό του φως, είναι κι ένα νησί με αξιόλογη πνευματική ανάπτυξη. Ένα νησί που σέβεται τις παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα. Ένο νησί στο οποίο η γη έγινε μια από τις βσιωκότερες ασχολίες των κατοίκων του, όπως και η ολιεία. Εδώ, η γεωλογική διαμόρφωση και τα πλούσια κοιτάσματα οργίλου μετέτρεψαν την αγγειοπλαστική σε οληθινή τέχνη που πολλές φορές έδωσε λύσεις στο οικονομικό αδιέξοδο του νησιού. Στα γρόμμοτα άλλωστε η Σίφνος ανέδειξε εξαιρετους συγγραφείς, λαογράφους, δημοσιο-

Στιγμές ηρεμίας στα σοκάκια της Σίφνου.

γράφους, παιδαγωγούς και νομομοθείς ενώ η κυκλαδίτικη αρχιτεκτονική γνώρισε ίσως την καλύτερη της έκφραση σε αυτά το νησί του Αιγαίου. Εδώ, το καθαίο λευκό κερδίζει το βλέμμα ενώ οι ομοιογενείς κυβιστικοί όγκοι που απαντούν σε όλο το μήκος του νησιού και οι ξερολιθιές, που ακολουθούν τη μορφολογία του εδός και διασπών σε οριζόντιες ζώνες την επιφάνειά του, αποδεικνύουν για άλλη μια φορά την προνοητικότητα της φύσης και σε θέματα αρχιτεκτονικής

Ήθη και έθιμα

Οι σημερινοί κάτοικοι του νησιού περιφρουρούν με τρόπο οξιοθαύμαστο το έθιμα και τις παραδόσεις που κληρονόμησαν από τους προγόνους τους. Με περισσή φροντίδα αναβιώνουν όλες τις τοπικές συνήθειες που τους συνδέουν με το παρελθόν, τονίζοντας την ιδιοιτερότητά τους μέσα στον κυκλαδίο χώρο και τις ποροδίδουν στα παιδιό τους οτόφιες και ονεγγιχτες από άλλες επιδόσεις. Όπως στο περισσότερα νησιά, έτσι και στη Σίφνο, οι περισσότερες τοπικές εκδηλώσεις ουνδέονται με τη θρησκευτική και τη λατρευτική ζωή του νησιού.

Ξακουστά είναι τα πανηγύρια της Σίφνου που γίνονται από τους ντόπιους προς τιμήν των αγίων την παραμονή ή ονήμερα της "εορτής" τους.

Την όλη διαργάνωση ολλό και τη χρηματοδότηση της γιορτής αναλαμβάνουν αι "πανηγυράδες", η οικογένεια δηλαδή παυ για έναν ολόκληρα χρόνο κρατά την εικόνο του αγίου στο οπίτι της μέχρι την ημέρα της εορτής του Την παραμονή, παραθέτουν γεύμα ο' όλο τον κόσμο που συμμετείχε στον εσπερινό. Το πατραπαράδοτο αυτό φαγοπότι λαμβάνει χώρο είτε στην τράπεζα του μοναστηριού που γιορτάζει είτε στην ύπαιθρο, όταν πρόκειται για μικρό ναό

Το βασικότερο πίοτο του τραπεζιού είναι υποχρεωτικά η παραδοσιακή ρεβιθάδο που είναι και η σπεσιαλιτέ του νησιού αλλά και το κρέας. Επιπλέον σερβίρονται ντόπιο κρασιό που συνοδεύονται από πάμπολλες ευχές προς τον πανηγυρά, το μάγειρα και τους παριστάμενους. Η γενική ευθυμία κορυφώνεται με σκοπούς και σιφνέικα χορευτικά τραγουδίο από τοπικά παραδοσιακά όργανα όπως το λαούτο και το βιολί.

Τα σημαντικότερα πανηγύρια στα οποία κάθε επισκέπτης αξίζει να παρευρεθεί για να γνωρίσει τη λαϊκή παράδοση του τόπου είναι:

- Παναγίας του Βουνού στις 24 Μορτίου.
- Προφήτη Ηλίο στον Ψηλό και στον Προφήτη Ηλίο του Τρουλλακιού στις 19 Ιουλίου
- Αγίου Ποντελεήμονος Χερρονήσου στις 26 Ιουλίου.
- Αγίου Ιωάννη Μούρου Χωριού στις 28 Αυγούστου.
- Αγίου Ιωάννη Σιδερού στις 28 Αυγούστου.
- Αγίου Συμεών Στυλίου στις 31 Αυγούστου.
- Ταξίδρχη του Βαθίου στις 5 Σεπτεμβρίου
- Αγίου Σώζοντος - Μετολλείων στις 6 Σεπτεμβρίου
- Πανογίας Βρυσιονής στις 7 Σεπτεμβρίου.
- Αγίου Νικήτα στις 15 Σεπτεμβρίου
- Αγίου Γαλήτη στις 5 Νοεμβρίου
- Πανογίας του Βουνού στις 21 Νοεμβρίου.
- Αγίου Ανδρέου Πρωτοκλήτου στις 29 Νοεμβρίου
- Αγίου Νικολάου στ' Αερινά στις 5 Δεκεμβρίου.
- Πανογίας Χρυσοπηγής, την ποραμονή της Αναλήψεως του Κυρίου. (Πρόκειται για το μεγαλύτερο πανηγύρι, όπου παίρνει μέρος όλο το νησί, ντόπιοι και ξένοι).

Μια άλλη τοπική συνήθεια, άμεσα εκπορευόμενη από τη θρησκευτική ζωή, είναι τα παραδοσιακά οϊφνέικα κάλαντα. Τα παλαιότερα χρόνια στη Σίφνο ψάλλονταν κάλαντα μόνο κατά την παραμονή και

ανήμερα της γιορτής του Αγίου Βασιλείου. Όπως αναφέρει ο μεγάλος Έλληνας λαογράφος Ν. Γ. Πολίτης, οι Σίφνιοι δεν έψαλλαν συγκεκριμένο τύπο καλάντων αλλά κάθε φορά συνέθεταν καινούρια, για να διαλαήσουν σημαντικά γεγονότα της εποχής, να ζητήσουν τη βοήθεια των αγίων ή να σχολιάσουν πρόσωπα και καταστάσεις. Τα κάλαντα αυτά παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον τόσο λόγω στιχουργικής δημιουργίας και αξιοποίησης του τοπικού γλωσσικού ιδιώματος όσο και εξαιτίας της πρωτότυπης σύνθεσης και φαντασίας την οποία προδίδουν, κι αυτό παρά το γεγονός ότι συντάσσονταν παλλές φορές από ανθρώπους αγράμμαστους.

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν εξάλλου τα οϊφνέικα τραγούδια και οι οϊφνέικαι χαροί που κάποιαι επιβιώναν ως τις μέρες μας. Ο άξιος Σίφνιος μελετητής και λαογράφος Αντ. Τρούλλος μας διασώζει την παράδοση για ένα όμορφο έθιμο κι έναν ιδιαίτερο χορό.

Πρόκειται για το "χαρό του Κυρ-Βοριά", ένα παλιό έθιμο που έχει τις ρίζες του στους προχριστιανικούς χρόνους, όταν οι άνθρωποι,

Πανηγύρι στην Αγία Μαρίνα (φωτ. 1), τον Προφήτη Ηλία (φωτ. 2) και στο Μαύρο Χωριό (φωτ. 3).

1

1. Πανηγύρι στη Μονή Βρύουσης.
2. Η σιφνέικη κουζίνα φημιζείται για την παραδοσιακή ρεβιθάδα, που σεφβίρεται σε όλα τα πανηγύρια

στα πλαίσια των παγανιστικών δοξασιών που είχαν καθιερώσει, συνήθιζαν να εξευμενίζουν και να προσφέρουν ευχαριστίες στο στοιχείο της φύσης που τους ταλαιπωρούσαν. Όπως προκύπτει από την ονομασία του, ο χορός αυτός οποτελούσε εκδήλωση χαράς και ευχαριστιών προς το δυνατό άνεμο, όταν αυτός σταματούσε τον χειμώνα, αφού συνήθως είχε προκαλέσει ζημιές και είχε σηκώσει τρικυμίες στο νησί. Τουλάχιστον από τον προηγούμενο αιώνα, ο χορός γινόταν μετά τη λήξη του εσπερινού της τελευταίας Κυριακής της Αποκριάς, στο προαύλιο της Παναγίας της Κόγχης στον Αρτεμώνα. Πρώτος τα χορό έσερνε ο παπάς και ακολουθούσαν οι υπόλοιποι που, παλύ πολαιότερα, ήταν όλοι μασκαρεμένοι. Θαυμαστά ήταν τα αιφνέικα ποιήματα, κυρίως δίστιχα, που ακούγονταν τότε, ενώ άφθονα και πλουσιοπάροχα ήταν τα κρασιά και οι μεζέδες.

Άνθρωποι και ασχολίες

Εύθυμοι και καλασουνάτοι οι κάτοικοι του νησιού της Σίφνου αγαπούν τον τόπο τους και φροντίζουν να διατηρούν άσβεστες τις παραδόσεις που τους συνδέουν με την ιστορία του. Βαθιά θρησκευόμενοι συνέδεσαν από νωρίς τα ήθη, τα έθιμα και τις γιορτές της Σίφνου με τις γιαρτές ογίων. Το πλήθος άλλωστε των πανέμορφων εκκλησιών που υπάρχουν στο νησί συνηγορεί υπέρ της θρησκευτικότητας του τόπου ενώ ο ρυθμός που έχει επιλεγεί προκειμένου για την αρχιτεκτονική διαμόρφωσή τους πείθει για άλλη μια φορά για το ότι η πραγματική πίστη βρίσκεται στην οπλότητα.

Γλεντζέδες και καλοφαγάδες οι Σιφνιοί θα σας μιλήσουν από την πρώτη κιόλας στιγμή στα μυστικά του σιφνέικου ευ ζην και θα σας σαγηνέψουν με τα τραγούδια, τους τοπικούς χορούς τους αλλά και με τις γεύσεις τους, αφού οι κάτοικοι του νησιού είναι ονομαστοί για τις μαγειρικές τους ικανότητες και τη νόστιμη κουζίνα τους. Δεν είναι τυχαίο που ο διάσημος αρχιμάγειρας Νικόλαος Τσελεμεντές καταγόταν από το νησί αυτό των

Κυκλάδων και συγκεκριμένα από το χωριό Εξάμπελα της Σίφνου. Ανάμεσα στα παραδοσιακά φαγητά του νησιού συγκαταλέγεται το περίφημο "μαστέλο" (ψητό φούρνου) και η ρεβιθάδα, που σερβίρονται σε όλο το εστιατόριο του νησιού. Από τα είδη της ντόπιας ζαχαροπλαστικής μπορεί κανείς ν' απολούσει τα σικνεϊκά μπουρέκιο, τα αμυγδαλωτά φούρνου, τα λουκούμια και το παστέλι.

Τα παστέλι, τα λουκούμια και τα αμυγδαλωτά είναι από τα παραδοσιακά γλυκίσματα στα ζαχαροπλαστεία του Αρτέμιωνα και της Απολλωνίας.

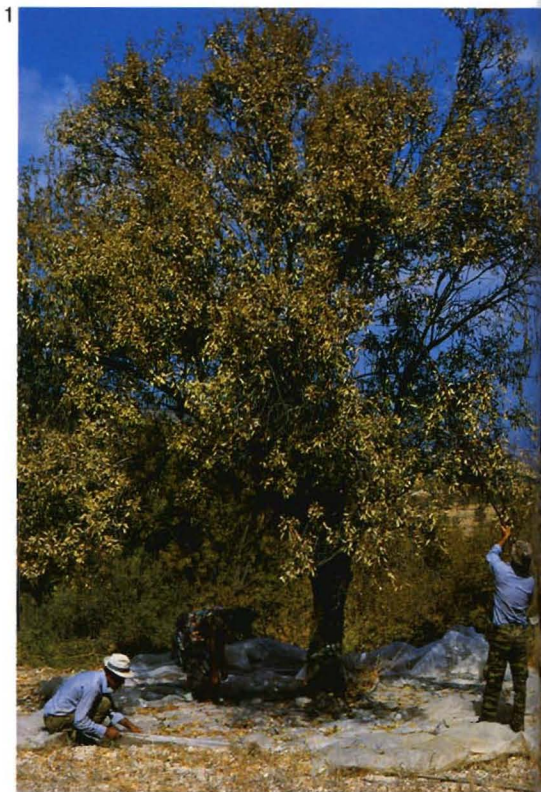

Κατά κύριο λόγο η οικονομία του νησιού σπηρίζεται στη γεωργική παραγωγή. Τα βασικότερα προϊόντα της Σίφνου είναι το λάδι και οι ελιές, το κροσί, τα αμύγδαλο (φωτ. 1), τα κρεμμύδια, η ευωδισοτή κάπαρη, τα ούκα, το σουσάμι, το καλό θυμαρίαιο μέλι και λίγο εσπεριδοειδή. Ένας μικρός αριθμός Σίφνιων ασχολείται με την κτηνοτροφία (φωτ. 4), κυρίως με αιγοπρόβoto και βοοειδή. Ο επισκέπτης πρέπει να δοκιμάσει το νοστιμότατο τυριά, ντόπιας πορογωγής, τη μανούρο και τη μυζήθρα.

Η αλιεία (φωτ. 3, 5) είναι επίσης αρκετό ανεπτυγμένη και πολλοί Σίφνιοι ζουν ο αποκλειστικά απ' αυτήν, τροφοδοτώντας το νησί, τόσο τους χειμερινούς όσο και τους καλοκαιρινούς μήνες, με φρεσκότατα μικρά και μεγάλα ψάρια.

Ιδιαίτερη άνθηση γνώρισε ακόμη στη Σίφνο η ψαθοπλεκτική (φωτ. 2) και κυρίως η βιοτεχνία ψάθινων καπέλων, που χρονολογείται από την εποχή της Φραγκοκρατίας. Ακόμη η υφαντουργία, που σπηρίχθηκε στη ντόπια παραγωγή βαμβακερών νημάτων.

Με την πρωτογενή παραγωγή συνδέονται αρκετές ασχολίες των κατοίκων της Σίφνου.

Σήμερα, ισχυρός οικονομικός παράγοντας είναι πλέον για το νησί ο τουρισμός, που ολοένα και αυξάνεται. Η Σίφνος, ιδιαίτερα το καλοκαίρι, κατακλύζεται από χιλιάδες κόσμο, που αποζητά να γευθεί τις ομορφιές της. Οι περισσότεροι κάτοικοι ασχολούνται με τις τουριστικές επιχειρήσεις και επενδύουν όλο και περισσότερο στη βελτίωση των παρεχόμενων προς τους επισκέπτες τους υπηρεσιών. Υπάρχουν ορκετές ξενοδοχειακές μονάδες και πολλά ενοικιαζόμενα διαμερίσματα ενώ καταβάλλονται συνεχώς προσπάθειες για τη βελτίωση του αδικού δικτύου του νησιού, ώστε να γίνουν όλες οι ομορφιές του προσίτες στον καθένα. Η τουριστική κίνηση γνωρίζει τα τελευταία χρόνια τεράστια άνοδο, χωρίς αυτό όμως να επηρεάζει την πολιτιστική φυσιογνωμία του τόπου για τη διατήρηση της οποίας καταβάλλεται συνεχής προσπάθεια

Πρωτεύουσα θέση στη ζωή των Σιφνίων και γενικότερα στην οικονομία του νησιού κατέχει και η αγγειοπλαστική. Στην ανάπτυξή της σημαντικό ρόλο έπαιξε η γεωλογική ιδιομορφία του τόπου και ιδιαίτερα ο πλούτος σε κοιτάσματα αργίλου που οποτελούσαν και την πρώτη ύλη για την κατασκευή

αγγείων. Η δραστηριότητα αυτή των κατοίκων γνώρισε μεγάλη άνθηση κατά τον 19ο αιώνα και στις αρχές του 20ού. Από την αρχή οι επιδέξιοι Σιφνιοί αγγειοπλάστες επιδόθηκαν στην κατασκευή χρηστικών αντικειμένων που κάλυπταν κυρίως τις οικιακές ανάγκες τους αλλά και τις ανάγκες των ελαιοπαραγωγών, των γεωργών και των κτηνοτρόφων. Έτσι, κατασκεύαζαν αντικείμενα καθημερινής χρήσης, όπως πιάτα, φλυτζάνια, ποτήρια, κανάτες και κυρίως στάμνες για τη μεταφορά νερού καθώς και το περίφημο "τοϊκάλια", που ήταν ειδικά σκεύη για μογείρεμα.

Στην αρχή, τα αγγειοπλαστικά βριάσκονταν στους κεντρικούς οικισμούς του νησιού, κυρίως στην ενδοχώρα, αργότερα όμως και μετά την απελευθέρωση του 1821 σπουδαία αγγειοπλαστικά αναπτύχθηκαν σε παραλιακές θέσεις, στις Καμάρες, στο Βαθύ, στον Πλατύ Γιάλο, στο Φάρο, στη Χερρόνησο και στα Σεράλια Κόστρου.

Η μεγάλη αγάπη των Σιφνίων για την τέχνη της κεραμικής (φωτ. 2,3) ομοτέλεσε πηγή έμπνευσης και για παλλούς ζωγράφους (έργο κ. Κουνάδη) (φωτ. 1).

2 Η τέχνη γνώρισε οπίσθετη άνθηση και το μερόκι των Σίφνιων σιγά - σιγά διασχετεύθηκε και σε καλλιτεχνικές δημιουργίες παρόγοντας μοναδικά κομφοτεχνήματα. Το "Σίφνιος" έγινε συνώνυμο του "ταικαλά", του "κονατά" και γενικότερα του αγγειοπλάστη. Παράλληλα, τα δημιουργήματα της αγγειοπλαστικής όρχισαν να μεταπωλούνται και σε άλλες αγορές κυρίως μέσω των θαλάσσιων δρόμων. Έτσι ξεκινά μια λομπρή περίοδος εξαγωγής των σιφνέικων κεραμικών που ενίσχυσε σημαντικά την οικονομία του τόπου. Η δραστηριότητα όμως αυτή δεν μπορούσε να μείνει περιορισμένη στο νησί. Με την πάροδο του χρόνου, οι αγγειοπλάστες πληθαίνουν και η παραγωγή αρχίζει να υπερβαίνει τις ανάγκες. Έτσι αρχίζουν και οι πρώτες οικονομικές δυσκολίες. Ζήτηση όμως πάντα υπήρχε μιας και η τέχνη ήταν πλέον αρκετά διαδεδομένη σ' όλα τα ελληνικά χώρα. Έτσι, αρχίζει η έξοδος των Σίφνιων αγγειοπλαστών σε άλλες περιοχές που συχνά συνοδεύεται κι από την εκεί μόνιμη εγκατάστασή τους. Εγκαθίστανται λοιπόν στα γύρω Κυκλαδονήσια αλλά και στη Θάσα, Σκάπελο, Σάμο, Λέσβο, Χίο, Κρήτη, αλλά και στα νησιά του Αργοσαρωνικού. Στην ηπειρωτική Ελλάδα, τόποι εγκατάστασής τους είναι η Σπάρτη, η Καλαμάτα, ο Πύργος Ηλείας, η Θεσσαλονίκη, ο Βόλος, η Χαλκίδα κ.ό

3 Ενδιαφέρουσα και παραγωγική είναι η εγκατάσταση των Σίφνιων στο Λεκανοπέδιο της Αττικής, κυρίως στον Πειραιά και στο Μαρούσι. Η εγκατάσταση δε των Σίφνιων ταικαλάδων στο Μαρούσι υπήρξε ομοδική και παρουσιάζει ξεχωριστά ενδιαφέρον. Η παράδοση αναφέρει ως πρώτα αγγειοπλάστη των Σίφνιων τεχνιτών του Αμαρουσίου, τον Αγγελή Δ. Παλαιά. Ονομαστάι είναι μέχρι σήμερα και οι Σίφνιοι κονατάδες που μετέφεραν το νερό από τα Μαρούσια στην Αθήνα. Από τότε το Μαρούσι αποτελεί κέντρο της σιφνέικης κεραμικής. Εκτός όμως από τους Σίφνιους εκείνους που αποδημούσαν μόνιμα σε άλλους τόπους, υπήρχε και μια μεγάλη μερίδα τεχνιτών που έφευγαν τους θερινούς μόνο μήνες για άλλους τόπους, εξασκαύσαν εκεί την τέχνη τους, τραφάδοτουσαν την αγορά και τα χειμώνα επέστρεφαν στο νησί. Με όποιο τρόπο πάντως κι αν οσκαύνταν η αγγειοπλαστική αποτελούσε βασική πηγή εσόδων, για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα.

Λεπτομέρειες και σημαντικές πληροφορίες για τους Σίφνιους αγγειοπλάστες και τη διάδοση της τέχνης τους μπορεί να βρει ο αναγνώστης στην σπουδαία έκδοση: "Οι αγγειοπλάστες της Σίφνου", της Ελένης Σπαθάρη - Μπεγλίτη, Εκδ. Αροενίδη, και στα βιβλία του Αντώνη Τρούλου "Αγγειοπλαστική στο νησί της Σίφνου" εκδ. 1991 Οι μεταναστεύσεις αυτές των Σίφνιων τεχνιτών ατόνησαν αρχικά την ντόπια παραγωγή. Τα τελευταία όμως χρόνια, με την ούξηση της τουριστικής κίνησης αυξήθηκε και η

ζήτηση των σιφνέικων παραδοσιακών κεραμεικών. Έτσι, στα νησιά σήμερα λειτουργούν αρκετά αγγειοπλαστεία, στις Καμάρες, στον Πλατύ Γιαλό, στη Χερρόνησο, στο Βαθύ και σε άλλα χωριά όπου κατασκευάζονται πανέμορφα ντόπια κεραμικά όπως φλάροι, κανάτες, στάμνες, φλιτζάνια, τοικάλια, λαϊνά κ.ά., όλα προϊόντα της άφθαστης σιφνέικης τέχνης.

Δείγματα σιφνέικης αγγειοπλαστικής με τους χαρακτηριστικούς φλάρους (= καμινάδες) που χρησιμοποιούνται στην αρχιτεκτονική του νησιού ως διακοσμητικά στοιχεία.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΚΕΡΑΜΕΙΚΗΣ ΣΤΗ ΣΙΦΝΟ

Τα 100 αγγειοπλαστεία της Σίφνου (600 τεχνίτες), που τα παλιότερα χρόνια εφοδίαζαν όλη την Ελλάδα με πήλινα μαγειρικά σκεύη, γνώρισαν σοβαρή κρίση μεταπολεμικά και απειλήθηκαν με εξαφάνιση στη συνέχεια.

Στη δεκαετία του 1960, ομάδα στελεχών του ΕΟΜΜΕΧ με επικεφαλής τον Κώστα Κουνιάδη και σε συνεργασία με την ΤΕΤ Σίφνου- μελέτησε, προγραμματίισε, οργάνωσε και πραγματοποίησε, παρά τις αντίξοες συνθήκες, ένα πρωτοποριακό έργο: την Ανάπτυξη της Κεραμεικής Σίφνου, ένα έργο βασισμένο στην τοπική παραδοσιακή κεραμική, το οποίο ολοκληρώθηκε μέσα σε 7 χρόνια.

Οι επιπτώσεις του έργου -του πρώτου στην Ελλάδα- υπήρξαν ενεργητικές: διασώθηκε το φυσικό περιβάλλον και αισθητά βελτιώθηκαν οι συνθήκες εργασίας και διαβίωσης των αγγειοπλαστών της Σίφνου αλλά και του γενικότερου πληθυσμού.

Η Σίφνος χαρακτηρίστηκε διατηρητέα, αναπτύχθηκε ο τουρισμός -ιδιαίτερα ο οικοτουρισμός- και βελτιώθηκε η οικονομία του νησιού.

Γράμματα & τέχνες

Η Σίφνος έδωσε στην Ελλάδα ξεχωριστούς ανθρώπους που διακρίθηκαν σ' όλους τους τομείς, των επιστημών, των τεχνών και των γραμμάτων. Με το έργο τους ανέδειξαν την πολιτιστική φυσιογνωμία του νησιού τους, διανοίγοντας για τους νεότερους λαμπρούς πνευματικούς ορίζοντες.

Νικόλαος Χρυσόγελος

Ο Νικόλαος Χρυσόγελας γεννήθηκε στον Αρτεμώνα της Σίφνου το 1780. Μαθήτευσε στη Σχολή του Παναγιού Τάφου και συνέχισε τις σπουδές του στην Πάτμο και στη Χίο. Όταν επέστρεψε στο νησί του το 1808 ανέλαβε τη διεύθυνση της Σχολής του Παναγιού Τάφου, όπου δίδαξε και μετέδωσε τη γνώση σε εκατοντάδες νέους που διέπρεψαν αργότερα στο δημόσιο βίο. Παράλληλο, μυήθηκε στην αργάνωση της "Φιλικής Εταιρείας" και ανέπτυξε πολύπλευρη δραστηριότητα για τον ξεσηκωμό του νησιού του και την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού. Με την έναρξη του αγώνα του 1821, σήκωσε πρώτος τη σημαία της επανάστασης στη Σίφνο. Παραιτήθηκε από τη θέση του και όρισε διάδοχό του στη Σχολή το Νικόλαο Σπεράντζα. Τέθηκε επικεφαλής ενός εκστρατευτικού σώματος 150 Σίφνιων οι οποίοι αγωνίστηκαν για τα ιδανικά της ελευθερίας. Παράλληλο ο Χρυσόγελος φρόντισε με όλες του τις δυνάμεις για την οικονομική ενίσχυση της επανάστασης. Στις εθνοσυνελεύσεις που οκολούθησαν ήταν ο επίσημος αντιπρόσωπος της Σίφνου.

Μετά την απελευθέρωση, ο Καποδίστριας, αναγνωρίζοντας την προσφορά της εξέχουσας ουσής προσωπικότητας, τον διορίζει υπουργό Δημόσιος Εκπαίδευσης και του αναθέτει τη Γραμματεία των εκκλησιαστικών υποθέσεων. Μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια, επιστρέφει στη Σίφνο όπου, παράλληλα με τη διδασκαλική του δράση, εκλέγεται τρεις φορές δήμαρχος. Το 1845 ορκίζεται γερουσιαστής και το 1848 διορίζεται υπουργός Παιδείας και Εκκλησιαστικών στη κυβέρνηση Κριεζή.

Πέθανε στη Σίφνο στις 17 Σεπτεμβρίου του 1858, αφήνοντας πίσω του ένα ανεκτίμητο έργο. Ο Νικόλαος Χρυσόγελος υπήρξε η μεγαλύτερη πνευματική και χαρισματική φυσιογνωμία της Σίφνου

Διακεκριμένοι Σίφνιοι παιδαγωγοί, ποιητές και πεζογράφοι

Αριστομένης Προβελέγγιος (1850 - 1936): Ακοδημαϊκός και από τους σημαντικότερους ποιητές του καιρού του. Έγραψε λυρικά ποιήματα και μερικά από τα σημαντικότερα έργα της νεοελληνικής δραματουργίας. Το 1914 τιμήθηκε με το Αριστείο Γραμμάτων και Τεχνών Γιάννης Γρυπάρης (1870 - 1942):

Από τους κορυφούς νεοέλληνες ποιητές. Τα 1920 του απονεμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών το Αριστείο Γραμμάτων και Τεχνών.

Κωνσταντίνος Διαληρομάς (1855 - 1921). Κορυφαίος παιδαγωγός, απόφοιτος της Μεγάλης του Γένους Σχολής και του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ίδρυσε ιδιωτικό σχολείο στον Πειραιά και κατόπιν στην Αθήνα και ανέπτυξε μεγάλη κοινωνική και εκπαιδευτική δράση. Πλουσιότατο υπήρξε και το συγγραφικό του έργο.

Ιάκωβος Δραγάτης (1853 - 1934): Μεγάλος παιδαγωγός και εξάιρετος αρχαιολόγος. Ίδρυσε το εκπαιδευτήριο "Δραγάτσειο" και διενήργησε επιτυχείς ανασκαφές ως Έφορος Αρχαιοτήτων Πειραιώς. Αρχαιολογικές έρευνες και ανασκαφές έκανε και στη Σίφνο. Σημαντικότερες είναι και οι επιστημονικές δημοσιεύσεις του.

Απόστολος Μακράκης (1831 - 1905): Σπουδαίος θεολόγος και φιλόσοφος με πολύπλευρη δραστηριότητα. Ίδρυσε στην Αθήνα τη "Σχολή του Λόγου", μια νέο εκπαιδευτική και φιλοσοφική σχολή, το θρησκευτικό Σύλλογο "Ιωάννης ο Βαπτιστής" και τις εφημερίδες "Δικαιοσύνη" και "Λόγος". Άφησε πίσω του τεράστιο συγγραφικό έργο.

Νικόλαος Αντ. Δεκαβάλλας (1884 - 1938): Αριστούχος διδάκτωρ της φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών με γλωσσικές σπουδές στη Γερμανία, Λειψία και Ίενο. Συνέβαλε καθοριστικά στη σύνταξη του Μεγάλου Ιστορικού Λεξικού της Ελληνικής Γλώσσας με τεράστιο προσωπικό έργο.

Κλεάνθης Ν. Τριαντάφυλλος, "Ραμπαγάς" (1849 - 1889): Πνεύμα ανεξάρτητο και σπινθηροβόλο, υπήρξε από τους μεγαλύτερους σατιρικούς ποιητές της εποχής του. Με την εφημερίδα "Ραμπαγάς" που εξέδωσε, σπηλίτευσε με τη μαχητική αρθογραφία του όλα τα κακώς

κείμενα και τη διαφθορά της εποχής του. Το ανυποχώρητο πνεύμα του τον οδήγησε σε φυλακίσεις και διώξεις. Η προτομή του κοομεί σήμερα την Πλατεία Ραμπογά στην Απολλωνία.

Νικόλαος Γ. Καμπάνης (1846 - 1936):

Πρωτοπόρος αγωνιστής και άξιος δημοσιογράφος, με πλουσιότερο έργο μέχρι το τέλος της ζωής του. Ίδρυσε το 1880 με πενήνχρά μέσα την εφημερίδα "Σίφνος", πολύτιμη πηγή ιστορικών και κοινωνικοπολιτικών στοιχείων για το νησί του. Η εκδοτική του δραστηριότητα αποτελεί πολιτιστική κληρονομιά.

Ο κατάλογος εξάλλου των επιφανών Σίφνιων διδασκάλων, ποιητών, πεζογράφων και δημοσιογράφων είναι τεράστιος και φθάνει ως τις μέρες μας. Αναφέρονται: οι Λεάνδρος Αρβανιτάκης (1823 - 1892), Γεώργιος Βιώνης (1822 - 1898), Ιωάννης Βαλέτας (1818 - 1900), Στέλιος Γ Σπεράντοας (1888 - 1962), Θεοδόσης Κ. Σπεράντοας (1888 - 1979), Γεώργιος Σ. Βερνίκος (1845 - 1936), Αντώνης Πρόκος (1912 - 1993), Αντώνης Γ. Μαγκανάρης - Δεκαβάλλας, Νίκος Γ Σταφυλιπάτης, Τίτος Πατρίκιος, Γιώργος Λίκος, Λεάνδρος Πολενάκης, Τζουλιέττα Καρόρη κ.ά.

Διακεκριμένοι Σίφνιοι συγγραφείς, αρχαιολόγοι και λαογράφοι:

Μάνος Θ. Φιλιππάκης (1912 - 1985).

Ο σπουδαιότερος μελετητής της αιφνέικης λοογραφίας Κορυφαίο μελέτη του το "Τοπωνύμια της Σίφνου".

Βαρβάρα Θ. Φιλιππάκη:

Αρχαιολόγος - διδάκτωρ του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης. Διενήργησε στη Σίφνο σημαντικές ονοσοκαφές. Το 1969 διηύθυνε την ανασκαφή στην Ακρόπαλη του Αγίου Ανδρέα στη Σίφνο.

Μανώλης Κορρές:

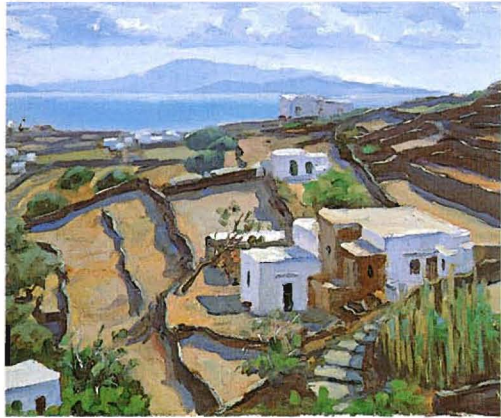
Θεατρικός συγγραφέας με πολύπλευρη δράση, που έχει τιμηθεί με παλλά βραβεία. Έγραψε σημαντικά έργα που σημείωσαν τεράστια επιτυχία.

Αντώνης Γ. Τρούλλος:

Αξιότατος μελετητής με σημαντική πολιτιστική προσφορά και βραβευμένος από την Ακαδημία Αθηνών. Έχει στο ενεργητικό του παλλές και αξιόλαγες εκδόσεις που διασώζουν τον ιστορικό και λαογραφικό πλούτο της Σίφνου.

Σίμος Μιλιτιάδης Συμεωνίδης:

Ακούραστος μελετητής, ερευνητής και ιστορικός, έχει ασχοληθεί με τη συστηματική συγκέντρωση και καταγραφή του πλούσιου αιφνέικου υλικού.

Πίνακας της Σίφνου του Κ. Κουνιάδη.

Αρχιμανδρίτης Φιλάρετος Βιτάλης: Σπουδαίος συγγραφέας και μελετητής με οημαντική προσφορά στον τομέα της εκκλησιαστικής τέχνης και ιστορίας.

Ευάγγελος Θ. Παντάζογλου:

Βραβεύτηκε το 1994 από την Ακαδημία Αθηνών για το σύγγραμμα "Σίφνος, Αρχαίοι Πύργοι π.Χ." Αθήνα 1991, στο οποίο συνεργάστηκε με τον καθηγητή Δρ Νόρμαν Άστον. Καλλιτέχνης, φωτογράφος και άξιος μελετητής, έχει αφοιωθεί από χρόνια στην ανάδειξη της ομορφιάς και της ιστορίας του τόπου του.

Αναφέρονται επίσης ο πεζογράφος Γιώργος Θεολόγος - Πεταλιανός (1917 - 1977), η λαογράφος Βικτωρία Βελούτσου (1892 - 1986), ο διδάσκαλος Γεώργιος Β. Πρόκος, συγγραφέας του οξιόλογου βιβλίου "Συναπτική Ιστορία του Δημοτικού Σχολείου Αρτεμώνος Σίφνου", ο μελετητής διδάσκαλος Νίκας Καλαμάρης, συγγραφέας της μελέτης "Παιδευτήριο του Αρχιπελάγους" και άλλα παλλα.

Σκόπιμο άλλωστε θα ήταν να αναφερθούν οι κορυφαίοι Σίφνιοι νομομαθείς: Αντώνιος Γ Ζηλήμων (1868 - 1944), Κωνσταντίνος Γ Πραβελέγγιος (1880 - 1880), Αντώνιος Κ. Ρωμάνος, Γεώργιος Αντ. Δεκαβάλλας (1885 - 1972), Γεώργιος Σαφ. Μαριδάκης (1889 - 1979).

Τέλος, αξίζει να αναφερθούμε σε δύο εκδιδάμενα αιφνέικα έντυπα, την εφημερίδα "Σίφνος" που ιδρύθηκε το 1880 από το Ν. Γ. Καμπάνη, και την εφημερίδα "Σιφναϊκά Νέα", που ιδρύθηκε από την Αδελφότητα Σιφνίων "Άγιος Συμεών" το 1947.

Αρχιτεκτονική

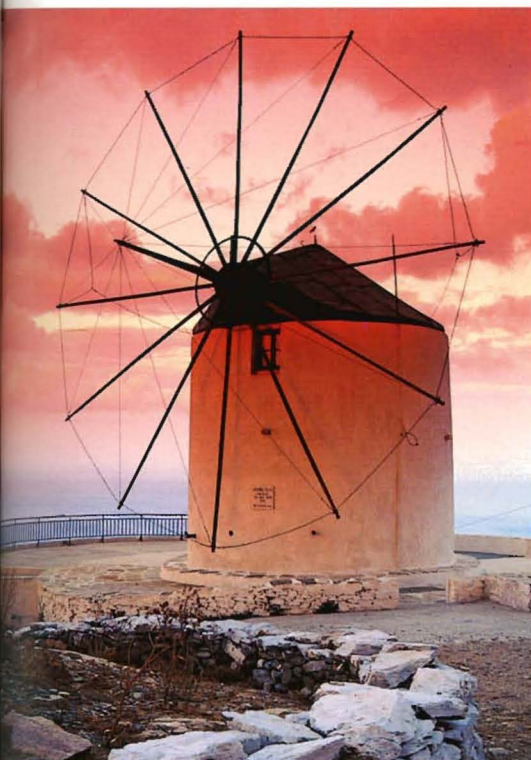
Η Σίφνος κατέχει μοναδική θέση στο σύμπλεγμα των Δυτικών Κυκλάδων τόσο για το πονέμορφο ταπίο της όσο και για τον ξεχωριστά δομημένο χώρο της. Η κυκλαδίτικη αρχιτεκτονική, τυπική στα περισσότερα Κυκλαδονήσια και αναμφίβολα μοναδική στο είδος της, βρίσκει εδώ την απόλυτη έκφρασή της.

Οι ομοιογενείς κυβιστικοί όγκοι, λουσιμένοι από το έντονο φως, ξεδιπλώνονται αρμονικά πάνω στους λόφους και προσφέρουν ένα θέαμα σπάνιος ομορφιάς. Το τοπίο στις πλευρές του νησιού και όπου δεν υπάρχει οικιστική ανάπτυξη, καθορίζεται από άφθονες ξερολιθιές που ακολουθούν τη μορφολογία του εδάφους διασπώντας τις επιφάνειες σε αλεπάλληλες, σχεδόν οριζόντιες, ζώνες. Έτσι, οριοθετούνται πολλές καλλιεργήσιμες εκτάσεις, κυρίως προαβόσιμες από αμέτρητα μονοπάτια. Διάσπαρτα είναι παντού τα μικρά αγροτικά οικήματα, οι γνωστές "θεμωνιές". Σ' αυτές διαμένουν περιοδικά κυρίως οι αγρότες κατά την περίοδο των εργασιών τους.

Γενικότερα, οι αγροτικές αυτές κατοικίες είναι ιδιαίτερα διαδεδομένες στα νησιά. Πολλές απ' αυτές διαθέτουν ορκετούς βοηθητικούς χώρους ενώ απαραίτητη είναι στο εσωτερικό η λεγόμενη "πανωστριά", δηλαδή το τζάκι. Στον περίγυρο της θεμωνιάς υπάρχει συνήθως το αλώνι, κυρίως λιθόστρωτο, για τη σοδειά της χρονιάς. Κοντά στις θεμωνιές, υπάρχουν αρκετοί περιστερώνες που βρίσκονται στην άκρη των χωραφιών και σε βροχώδεις περιοχές για να μην καταπατούν έστω και σπιθαμή γης που είναι καλλιεργήσιμη. Οι περιστερώνες αυτοί αμαρφαίνουν το χώρο με την ιδιότυπη κατασκευή τους. Σε επίκαιρες θέσεις, κοντά στα οικιστικά σύνολα, βρίσκονται αρκετοί ανεμόμυλοι, εξαιρετα δείγματα λαϊκής αρχιτεκτονικής.

Οι παραδοσιακοί οικισμοί του νησιού βρίσκονται στο εσωτερικό του και αποτελούν ένα σχεδόν αδιάσπαστο σύμπλεγμα 7 χωριών που βρίσκονται το ένα ακριβώς δίπλα στο άλλο. Πρόκειται για τα χωριά Εξάμπελα, Καταβατή, Απολλωνία, Πάνω Πετάλι, Αρτεμώνας, Αϊ-Λουκάς και Κάτω Πετάλι, που είναι περισσότερο αυτόνομα στο χώρο.

² Τελείως αυτόνομη θέση επίσης κατέχει ο οικισμός του Κάστρου.

Η οργάνωση και η εξέλιξη των κεντρικών αυτών οικισμών ανάγεται στα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας και πήρε ολοκληρωμένη μορφή τον 19ο αιώνα, όταν πρωτεύουσα του νησιού γίνεται η Απολλωνία. Η βασική πολεοδομική τους διάρθρωση γίνεται γύρω από έναν κεντρικό πεζόδρομο, που διακλαδώνεται από τη μία και την άλλη πλευρά του σε δευτερεύοντες μικρότερους δρόμους. Στους παράδρομους αυτούς η διάταξη των σπιτιών είναι αρκετά ελεύθερη αλλά και συμπαγής. Την ανάγλυφη εικόνα του σιφναικού δομημένου περιβάλλοντος αναδεικνύουν μοναδικά τα λιτά και εντυπωσιακά συγχρόνως κυβόσχημα κτίσματα. Μοναδική αισθητική αξία έχουν εξάλλου τα πανέμορφα φροντισμένα πλακόστρωτα με τους ασπρισμένους αρμούς και τα βοηθητικά πεζούλια, όπου οι επισκέπτες μπορούν να αναπαυθούν.

Τα σπίτια της Σίφνου είναι κατασκευασμένα από ντόπια κυρίως υλικά, πέτρα και ξύλο. Άφθονη είναι η χρήση του ντόπιου σχιστόλιθου στις τοιχοποιίες. Εσωτερικά και εξωτερικά οι τοίχοι είναι επιχρισμένοι με άμμο και ασβέστη που δίνουν αυτό το εντυπωσιακό λευκό, χαρακτηριστικό των Κυκλάδων. Ενδιαφέρον γνώρισμα των κατοικιών είναι το δώμα, μια σύνθετη κατασκευή για την κάλυψη των σπιτιών, ιδιαίτερα χαρακτηριστική.

Στη Σίφνο επικρατεί ο παραδοσιακός τύπος κατοικίας με λίγες παραλλαγές. Ιδιαίτερα εντυπωσιακά είναι τα παλιά αρχοντικά, τα περισσότερα χτισμένο από επιφανείς Καστριανούς που έφυγαν από το Κάστρο ή από άλλους εύπορους Σίφνιους ντόπιους ή μετανάστες. Τα αρχοντικά είναι χτισμένα στο πρότυπο των αρχοντικών σπιτιών του Κάστρου ενώ αρκετό από αυτά, κατασκευασμένα κυρίως στο τέλος του 19ου αιώνα, εμφανίζουν έντονα νεοκλασικίζοντα στοιχεία χωρίς ν' οναιρείται όμως η παραδοσιακή μορφή τους.

1. Κάθε οικοδομική δραστηριότητα στη Σίφνο ολοκληρώνεται με υιομολή, γούστο και μεράκι.
- 2, 3. Μοναχικοί ανεμόμυλοι και παραδοσιακοί περιστερώνες αποτελούν μοναδικά δείγματα της αρχιτεκτονικής του νησιού.

Στο εσωτερικό τους, αποτελούνται κυρίως από μία σάλα και δύο καιτώνες στο βάθος. Ο βασικός αυτός τύπος συναντάται σε διάφορες παραλλαγές με την προσθήκη άλλων βοηθητικών χώρων ή επιπλέον κύριων χώρων και κοιτώνων. Ταν ίδια σχεδόν τύπο διάρθρωσης ακολουθούν και τα μεσαία αστικά σπίτια του νησιού. Πολλά από τα παλιά αρχοντικά διαθέτουν ακόμη εξωτερικό μεγάλο υπαίθριο χώρο καγκελόφραχτο.

Απαραίτητο στοιχείο όμως της σιφνοϊκής κατοικίας είναι η αυλή - κλεισμένη συνήθως από χαμηλή μάντρα - ή ο εξώστης, που βρίσκεται σε άμεση λειτουργική σχέση με το σπίτι. Πολλά σπίτια διαθέτουν τα χαρακτηριστικά "στεάδια", δηλαδή στεγασμένους ημιυπαίθριους χώρους μπροστά από την είσοδο ενώ συχνά, στο εσωτερικό κυρίως των σπιτιών, χρησιμοποιούνται όμορφα εγκάρσια ταξωτά ανοίγματα, οι "βόλτες".

Το σιφνοϊκό σπίτι χαρακτηρίζεται από οπίστευτη απλότητα. Στο εσωτερικό του υπάρχουν αρκετοί χτιστοί πάγκοι, η απαραίτητη "πανωστριά", δηλαδή το τζάκι, και τα άκρως αναγκαία έπιπλα. Απαραίτητες είναι οι γούρνες για το πλύσιμο των ρούχων και βέβαια οι στέρνες. Η πλαστική εικόνα των σιφνοϊκών οικιών συμπληρώνεται από τα "γείσα", τις μικρές κλίμακες που οδηγούν στο εσωτερικό τους και τους πανέμορφους "φλάρους", δηλαδή τις καπνοδόχους. Οι φλάροι είναι συνήθως πήλινοι, απαντούν σε διάφορα σχήματα και οποτελούν πέρα από τη λειτουργική τους χρήση κι ένα θαυμάσιο διακοσμητικό στοιχείο (βλ. σελ. 40).

Γενικότερα, θα μπορούσε να πει κανείς ότι η ορχιτεκτονική του νησιού προσφέρει στα μάτια του σύγχρονου επισκέπτη μια μονοδική αισθητική απόλαυση.

Αιτά αλλά και εντυπωσιακά τα κυβόσχημα σπίτια αναδεικνύουν το μεράκι των ντόπιων στο σχεδιασμό, την κατασκευή και τη συντήρηση.

Αρχιτεκτονική εκκλησιών

Σ' όλη τη Σίφνο υπάρχουν διάσπαρτες πολλές εκκλησίες και μικρά ξωκκλήσιο, που δεσποζουν στα πανέμαρφα φυσικό ταπίο. Είναι γνωστή η παράδοση που υπάρχει για το νησιό, ότι δηλοδή υπάρχουν 365 εκκλησίες, άσες δηλοδή και οι μέρες του χρόνου. Στη Σίφνο αι περισσότερες εκκλησίες είναι ιδιόκτητες που έγινον κυρίως από τους νησιώτες ναυτικούς, οι οποίοι συνήθιζον να χτίζουν για τη σωτηρίο τους κι ένα ναό.

Το εντυπωσιακό στοιχείο των εκκλησιών που βρίσκονται στα χωριά είναι η απόλυτη ενσωμάτωσή τους στον οικισμό όπου βρίσκονται. Οι περισσότεροι ναοί είναι αφιερωμένοι στην Παναγιά, το Χριστό, τον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο, τον Προφήτη Ηλία -που λατρεύεται στις κορυφές των βουνών- αλλά κυρίως στον Άγιο Νικόλαο -προστάτη των θαλασσινών- και τον Άγιο Σώζοντο.

Στη Σίφνο δεν υπάρχει βυζαντινός ναός αν και η παράδοση αναφέρει ως πολύ παλαιό το καθολικό της μονής του Προφήτη Ηλία και την Παναγιά την Αγγελόκτιστη στην Καταβατή.

Ιδιαίτερα διαδεδομένοι τύποι ναών είναι οι μονόχωροι τρουλαίοι ναοί και οι επιπεδόστεγες βοαιλικές, μονόκλιτες ή δίκλιτες. Στο εσωτερικό τους παρουσιάζουν τη συνήθη τριμερή διαίρεση σε ιερό, κυρίως ναό και νάρθηκα (γυναικωνίτη), ενώ η είσοδος βρίσκεται συνήθως στη νότια πλευρά. Ιδιαίτερα εντυπωσιακό είναι πάνω από την είσοδο τα κομψά δίλυβο κωδωνοστάσια με τις οετωμοτικές απολήξεις. Οι θύρες εισόδου στο ναό φέρουν συνήθως μαρμαρίνη πλαισίωση και υπέρθυρο πολλές φορές με εγχόρακτες επιγραφές. Χαρακτηριστική είναι η θύρα εισόδου του ναού του Αγίου Σώζοντος και Φονουρίου στην Απολλωνία της Σίφνου, η οποία φέρει μορμόρινο πλαίσιο με γείσωμο και κιλλίβοντες (φουρούσια) αλλά και πλαυσιάτατη διοκόαμη.

Οι περισσότερες εκκλησίες φέρουν χρονολογίες του 16ου, 17ου και 18ου αιώνα. Όλες κατάλευκες με λιτό διάκοσμο, ελάχιστο ξεχωρίζουν μέσα στο ενιαίο οικιστικό σύνολο. Μερικές απ' αυτές φέρουν στους εσωτερικούς τοίχους εντοιχισμένα διακοσμητικά πινάκια, όπως στο ναό του Τοξιάρχη στην Απολλωνία, όπου τα πινάκια στην εξωτερική όψη της κομπυλόσχημης αψίδας σχηματίζουν

σταυρό. Στα εσωτερικό των ναών, το δάπεδο είναι συνήθως φτιαγμένο από σχιστολιθικές πλάκες με ασπριαμένους τους αρμούς και συχνά κοσμοούνται με ταφόπλακες, ομφάλιο και δικάφαλους αετούς. Εξαιρέτα είναι τα δάπεδα με πλόκες και βοτσαλωτά που σχηματίζουν γεωμετρικά σχέδια, πανέμορφες συνθέσεις με το αρμαλίμο. Οι τρούλοι δεν γίνονται από κεραμίδια αλλά είναι μόνο επιχρισμένοι με ασβέστη, "γαλαχτισμένα", ή και μερικοί φέρουν ένα βαθύ γαλάζιο χρώμα, χαρακτηριστικά κυκλαδίτικο. Αρκετοί επίσης διατρυπώνται από μικρά μονόλοβα παράθυρα. Πονέμορφος είναι ο τρούλος της Παναγιάς της Πουλότης στο Διαλιακάρι, που φέρει ολόγυρο στο κάτω μέρος του οριζάντιο γείσο που επιστέφεται με πήλινο ακρωτήριο.

Μονόχωρη επιπεδόστεγη βοαιλική είναι η Παναγία της Άμμου στον Αρτέμιώνιο και δίκλιτη επιπεδόστεγη βοαιλική είναι ο ναός της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα στην Απολλωνία.

Ο ναός του Τιμίου Σταυρού στην Απολλωνία σήκει στους μονόχωρους τρουλαίους ναούς ενώ εντυπωσιακός και μονοδικός είναι ο ναός του Αγίου Κωνσταντίνου στον Αρτέμιώνιο.

1

2 Πρόκειται για μια τρίκλιτη καμαροσκέπαστη εκκλησία. Το κάθε σκέλος της σκεπάζεται από ιδιαίτερη, λίγο οξυκόρυφη καμάρα, ενώ η μεσαία καμάρα βρίσκεται ελαφρώς ψηλότερα. Μοναδικός τύπος στο νησί είναι και η Παναγία η Αγγελόκτιστη στην Καταβατή, που ανήκει στον τύπο του τρίκλιτου σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού. Σχεδόν όλες οι εκκλησίες διαθέτουν εξωτερική αυλή που αναπτύσσεται κυρίως στο νότιο τμήμα τους. Οι αυλές αυτές αποτελούν χώρους θρησκευτικών τελετών αλλά και πολιτιστικών και κοινωνικών εκδηλώσεων. Στο εσωτερικό των εκκλησιών του νησιού ο επισκέπτης θα δει εκπληκτικά

3 Ξυλόγλυπτα και μαρμάρινα τέμπλα. Στα εικονοστάσια επίσης σώζονται παλιές και αξιολογότερες εικόνες, πολλές απ' αυτές κρηπικής τέχνης. Στη Σίφνο άλλωστε εργάστηκαν εξοίρετοι αγιογράφοι του 16ου, 17ου, 18ου και των αρχών του 19ου αιώνα, όπως ο Εμμ. Σκορδύλης, ο Κωνίνος Παλιοκοπάς, ο Ζαχαρίας Τζακαρόπουλος, ο Νικηφόρος Ιερομόναχος Κύπρου, ο Μελιός Νικόλοος, ο Αθανάσιος Ιερομόναχος, ο Δευτερεύων Σίφνου κ.ά., οι οποίοι συνέχιζαν την παράδοση της βυζαντινής εικονογραφίας και δημιουργήσαν θαυμάσια έργο μεταβυζαντινής τέχνης. Σε ελάχιστες εκκλησίες έχουμε τοιχογραφίες, τις οποίες αξίζει να δει ο επισκέπτης, όπως στην Παναγία στα Γουρνιά στον Αρτεμώνα, στην Παναγία την Αγγελόκτιστη στην Καταβατή, στο ναό του Αγίου Σώζοντα στην Απολλωνία, στον Άγιο Αντύπο στο Άνω Πετάλι, στον Ταξιάρχη της Σκάφης και στο παρεκκλήσι των Εισοδίων (Ναός Αγίου Γεωργίου) της Καταβατής.

4 Φορείς και θεματοφύλακες της πνευματικής κληρονομιάς αλλά και της πολιτιστικής παράδοσης του νησιού είναι τα μοναστήρια της Σίφνου. Οι μονές εμφανίζουν τη συνήθη διάταξη με το καθολικό στο κέντρο και περιμετρικά τα κελιά και τους βοηθητικούς χώρους. Σημαντικότερα και επισκέψιμα μοναστήρια είναι η Παναγία της Βρύσης, η Παναγία "το Βουνό", η μονή Φυρογιάων, η μονή Θεολόγου του Μονγκού, η μονή Χρυσοστόμου, η Παναγία Χρυσοπηγής, η Παναγία η Πουλατή, το μοναστήρι του Προφήτη Ηλία. Στον Ταξιόρχη της Σκάφης, μετόχι της μονής Προφήτη Ηλία, η πρόσβαση είναι αρκετό δύσκολη.

1. Ο ναός του Αγίου Κωνσταντίνου στον Αρτεμώνα. Στα χρώματα του ουρανού και της αβωότητας οι εκκλησίες της Σίφνου (Παναγία Πουλάτη -φωτ. 2-, Προφήτης Ηλίας -φωτ. 3-, Παναγία "το Βουνό").

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΟ ΝΗΣΙ

Η καλύτερη γνωριμία με το χώρο ξεκινά από μία καλά οργανωμένη περιήγηση. Προκειμένου λοιπόν για την καλύτερη δυνατή περιήγησή σας στο πανέμορφο νησί της Σίφνου, επιλέξαμε και σας προτείνουμε δύο διαδρομές. Ο χωρισμός τους έγινε βάσει των κατοικημένων κυρίως οικισμών και όχι με τη διάθεση να καλυφθεί “γεωγραφικά” το νησί.

Η πρώτη διαδρομή με αφετηρία τις Καμάρες φτάνει στην Απολλωνία και από εκεί στα χωριά Καταβατή, Εξάμπελα και Κάτω Πετάλι και μετά, με κατεύθυνση βόρεια, συναντά τον Αρτεμώνα, το Κάστρο και τη γραφική Χερρόνησο, στο βορειότερο σημείο του νησιού.

Η δεύτερη διαδρομή μας ξαναγεί σε μερικά από τα ομορφότερα μοναστήρια του νησιού, στο μοναστήρι της Παναγίας “το Βουνό” και το μοναστήρι της Χρυσοπηγής, καθώς και στις παραλίες στο Φάρο, το Βαθύ και τον Πλατύ Γιάλο.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ & ΒΟΡΕΙΑ ΣΙΦΝΟΣ:

Καμάρες - Απολλωνία - Κάτω Πετάλι - Καταβατή - Εξάμπελα - Πάνω Πετάλι - Αρτεμώνας - Κάστρο - Χερρόνησος

ΝΟΤΙΑ ΣΙΦΝΟΣ:

Μονή Παναγίας “το Βουνό” - Μοναστήρι Χρυσοπηγής - Πλατύς Γιάλος - Φάρος - Αग्रόπολη Αγίου Ανδρέα - Βαθύ

Μην παραλείψετε να δείτε και να ...γευθείτε:

ΜΟΥΣΕΙΑ

- Αρχαιολογικό Κάστρο (σελ. 76)
- Εκκλησιαστικής Τέχνης και Παράδοσης (σελ. 65)
- Λαογραφικό Σίφνου (σελ. 60)

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

- Ακρόπολη Αγίου Ανδρέα (σελ. 92)
- Κάστρο (σελ. 71)

ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

- Αγία Αικατερίνη (Αρτεμώνας, σελ. 68)
- Αγία Αικατερίνη (Κάστρο, σελ. 76)
- Αγία Άννα (σελ. 54)
- Αγία Μαρίνα (σελ. 54)
- Αγία Σοφία (σελ. 77)
- Άγιος Ανδρέας (σελ. 92)
- Άγιος Αντώνης (σελ. 77)
- Άγιος Αντύπας (σελ. 66)
- Άγιος Γεώργιος (Αρτεμώνας, σελ. 68)
- Άγιος Γεώργιος (Καμάρες, σελ. 54)
- Άγιος Γεώργιος (Καταβατή, σελ. 62)
- Άγιος Δημήτριος (σελ. 76)
- Άγιος Ιωάννης (σελ. 66)
- Άγιος Ιωάννης Θεολόγος (σελ. 74)
- Άγιος Ιωάννης Πρόδρομος (σελ. 77)

- Άγιος Κωνσταντίνος (σελ. 67)

- Άγιος Νικόλαος (σελ. 76)
- Άγιος Σπυρίδωνας (σελ. 60)
- Άγιος Σώζοντας (σελ. 60)
- Αγίων Αναργύρων (σελ. 58)
- Αγίων Πάντων (σελ. 76)
- Ζωοδόχος Πηγή (σελ. 62)
- Θεοσκεπάστη (σελ. 76)
- Κοιμήσεως Θεοτόκου (σελ. 76)
- Μεταμορφώσεως Σωτήρος (σελ. 60)
- Παναγία Αγγελόκτιστη (σελ. 62)
- Παναγία Άμμιο (σελ. 68)
- Παναγία "Γουρνιά" (σελ. 66)
- Παναγία Ελεούσα (σελ. 76)
- Παναγία Κόγχη (σελ. 68)
- Παναγία Ουραναφόρα ή Γερανοφόρα (σελ. 60)
- Παναγία Μάγγανα (σελ. 79)
- Παναγία Μπαρού (σελ. 60)
- Παναγία Πουλιάτη (σελ. 78)
- Παναγία Τρουλλακιανή (σελ. 79)
- Προφήτη Ηλία Υψηλού (σελ. 63)
- Προτομάρτυρας Στέφανος (σελ. 78)
- Σωτήρος (σελ. 78)
- Ταξιάρχη (σελ. 60)
- Τίμιου Σταυρού (σελ. 60)
- Χριστού (Καταβατή, σελ. 62)
- Χριστού (Κάστρο, σελ. 76)

- Εφτά Μάρτυρες (σελ. 77)

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ

- Άγιος Ιωάννης Θεολόγος Μοναχού (σελ. 64)
- Παναγία "το Βουνό" (σελ. 84)
- Παναγία Βρύσης ή κυρά-Βρυσιανή (σελ. 64)
- Προφήτη Ηλία Τρουλακίου (σελ. 54)
- Προφήτη Ηλίας Υψηλός (σελ. 63)
- Ταξιάρχης (σελ. 94)
- Φυρογίων (σελ. 63)
- Χρυσοπηγή (σελ. 85)
- Χρυσόστομος (σελ. 78)

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

- Αποκοπτό (σελ. 88)
- Βαθύ (σελ. 94)
- Γλυφός (σελ. 91)
- Διαλισκάρι ή Πουλιάτη (σελ. 78)
- Καμαρών (σελ. 52)
- Πλατύς Γιαλός (σελ. 88)
- Σεράλια (σελ. 77)
- Σαούρες (σελ. 88)
- Φασολού (σελ. 91)
- Φάρος (σελ. 91)
- Χερρόνησος (σελ. 80)

Μπορείτε να επισκεφθείτε ακόμη αρχαίους πύργους όπως τον Άγιο Χαράλάμπο, τον Άγιο Ελευθέριο και την Παναγία Ανεμορδύλι.

Επίσης άξια επίσκεψης είναι τα παραδοσιακά αγγειοπλαστεία που βρίσκονται στις Καμάρες, στα Εξάμπελα, στον Πλατύ Γιαλό, στην Απολλωνία και στον Αρτεμώνα.

... Τέλος πρέπει να δοκιμάσετε το παραδοσιακό μαστέλο, τη ρεβιθάδα, τους ρεβιθοκαφέδες, τη γάστρα και τα ντόπια γλυκίσματα όπως τα αμυγδαλωτά, τα λουκούμα, τη χαλβαδόπιτα και το περγαμόντο.

Καμάρες - Απολλωνία - Κάτω Πετάλι - Καταβατή - Πάνω

Στη διαδρομή αυτή έχει κανείς τη δυνατότητα να επισκεφτεί το λιμάνι στις Καμάρες, την πρωτεύουσα Απολλωνία, τα χωριά Καταβατή, Εξάμπελα, Κάτω και Πάνω Πετάλι, τον Αρτεμώνα, τον ιστορικό οικισμό του Κάστρου και το γραφικό ψαροχώρι της Χερρονήσου.

Καμάρες

Το πρώτο πράγμα που αντικρίζει ο ταξιδιώτης καθώς το πλοίο προσεγγίζει την προβλήτα του λιμανιού είναι οι πλαγιές δύο απότομων βουνών και στα βάθος ο μικρός οικισμός των Καμαρών. Το λιμάνι στις Καμάρες, που αποτελεί και τη μοναδική πρόσβαση σήμερα στο νησί για κάποιον που ταξιδεύει με το πλοίο της γραμμής, πρωτοκατασκευάστηκε το 1907 κι επεκτάθηκε το 1950. Ο μικρός οικισμός που το περιβάλλει, οι Καμάρες, είναι σχετικά πρόσφατος κι άρχισε να δημιουργείται στο τέλος του 19ου αιώνα. Η πρώτη εικόνα που προσφέρει είναι το γνωστό κυκλαδίτικο λευκό που ορίζεται από ούγγχονα αικήματα κατά μήκος μιας αμμουδεριής ακτής, που στη μια πλευρά της, όπου και η προβλήτα, δένουν τα καΐκια και τα διάφορα πλεύσιμα ενώ στην άλλη ο οικισμός οκαρφαλώνει αιγά - αιγά στους πρόποδες του αντικρινού βουνού. Εκεί ακριβώς βρίσκονταν και μερικά από τα παλιά αγγειοπλαστεία του νησιού. Η παραλία των Καμαρών με την ψηλή άμμο είναι μία από τις πιο όμορφες του νησιού και προσφέρει πολλές δυνατότητες για κολύμπι, θαλάσσια σπορ και ηλιοθεραπεία αφού συνήθως η θάλασσα σ' αυτό το σημείο είναι πολύ γαλήνια.

Ο οικισμός που απλώνεται πίσω είναι περισσότερο τουριστικός. Εδώ βρίσκονται το κοινοτικό γραφείο πληροφοριών, διάφορα τουριστικά γραφεία και μικρό ξενοδοχειακό συγκροτήματα, ενώ το χωριό διαθέτει και αρκετά ενοικιαζόμενα δωμάτια, κυρίως διαθέσιμα κατά τη θερινή περίοδο.

& ΒΟΡΕΙΑ ΣΙΦΝΟΣ

Πετάλι - Εξάμπελα - Αρτεμώνας - Κάστρο - Χερρόνησος

Ο επισκέπτης μπορεί ν' απολαύσει φρέσκα ψάρια και θαλασσινά, κυριαλεκτικά δίπλα στο κύμα, σε κάποια από τις αμέτρητες ταβέρνες που βρίσκονται στη σειρά ή να πάρει τον καφέ του στα μικρά παραθαλάσσια καφέ και ζαχαροπλαστεία της περιοχής. Για τις αγορές του υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός εμπορικών καταστημάτων, εργαστηρίων κεραμικής με ντόπια είδη λαϊκής τέχνης, σουπερ-μάρκετ και βιβλιοπωλείων. Το καλοκαίρι το χωριό σφύζει από ζωή και όσοι αγαπούν τη βραδινή διασκέδαση μπορούν να την απολαύσουν σε κάποια από τα πολλά μπαρόκ της περιοχής.

Αριστερά από το λιμάνι, βρίσκεται ο οικισμός της Αγίας Μαρίνας με την ομώνυμη εκκλησία κι ένα άλλο γραφικό εκκλησάκι γατζωμένο στην πλογιά του βουνού, η Αγία Άννα. Στην κορυφή του ενός βουνού που ορίζει τις Κομόρες, ο επισκέπτης θ' αντικρίσει το μοναστήρι του Αγίου Συμεών και το μοναστήρι του Προφήτη Ηλία του Τρουλλακιού. Στο κέντρο στις Κομόρες ξεχωρίζει ο ναός του Αγίου Γεωργίου, αποροίτητο προακύνημο για κάθε επισκέπτη.

Οι Κομόρες, πολύβουες και φιλόξενες, εξασφαλίζουν για τον καθένα μια πρώτη γλυκιά επαφή με το νησί. Σε τίποτα όμως δεν προϊδεάζουν για την ομορφιά που θα αποκολληθεί.

Απόψεις από τις γραφικές Κομόρες.

Αρτεμώνας

Άνω Πετάλι

Απολλωνία

Από τις Καμάρες, μία μαγευτική διαδρομή οδηγεί στην πρωτεύουσα του νησιού, την Απολλωνία. Ένας φιδίσιος δρόμος απομακρύνει τον ταξιδιώτη από τη θάλασσα και διασχίζοντας τις πλαγιές των βουνών αποκαλύπτει σιγά σιγά στα μάτια του όλη την ανάγλυφη ομορφιά του σιφνέικου τοπίου. Τις εντυπώσεις αιχμαλωτίζουν εξαρχής οι αμέτρητες ξερολιθιές που διασπούν τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις σε σχεδόν παράλληλες ζώνες σκαρφαλώνοντας μέχρι τις κορυφές των λόφων και τα αμέτρητα μικρά μονοπατάκια που ορίζουν την εικόνα του σιφνέικου περιβάλλοντος. Αυτά τα λιθόζωνα, τα "λουριά", όπως τα λένε οι Σίφνιοι, ακολουθούν και συνάμα καθορίζουν τη μορφολογία του εδάφους. Κάθε λίγο ξεπροβάλλουν μπροστά μικροί περιστεριώνες και κατάλευκα γραφικά ξωκκλήσια, αναπόσπαστα στοιχεία της κυκλαδικής αρχιτεκτονικής.

Ταξιάρχης - Αρτεμώνας

Άγιος Λουκάς

Καμαροτή

Ελαιήμονας

Απολλωνία

Στα μέσα της διαδρομής, στα δεξιά του δρόμου, σε μια καταπράσινη φυσική εσοχή, ξεπροβάλλει το γραφικό εκκλησάκι των Αγίων Αναργύρων με την υπόγεια κρύπτη του με τη θαυματοργική πηγή. Η διαδρομή κρατά μόλις 5 χιλιόμετρα και οδηγεί στην καρδιά της Απολλωνίας, στη μεγάλη πλατεία του χωριού.

Η Απολλωνία, πρωτεύουσα του νησιού από το 1836, οφείλει τα όνομά της στη λατρεία του Έναργου Απόλλωνα κατά τους προχριστιανικούς χρόνους. Κέντρα της Απολλωνίας είναι τα "Σταυρά". Είναι ο κεντρικός οικισμός της Σίφνου και έχει χτιστεί αμφιθεατρικά πάνω σε τρεις ξεχωριστούς λόφους. Η Απολλωνία αποτελεί τα εμπορικό και διοικητικό κέντρα του νησιού ενώ συγκεντρώνει και το μεγαλύτερο μόνιμο πληθυσμό του τόπου. Η πολεοδομική και αρχιτεκτονική της διάταξη ορίζεται από έναν κεντρικό πεζόδρομο που διακλαδώνεται σε μικρότερους παράδρομους εκατέρωθεν αυτού. Ο επισκέπτης θα θαυμάσει την πανέμορφη παραδοσιακή της με τα κατάλευκα κυβόσχημα οικήματα, τα πλακόστρωτα σοκόκια με τους ασβεστωμένους αρμούς, τις λουλαυδιασμένες αυλές με τις χαμηλές μάντρες, τα ασβεστωμένα πεζούλια,

τις γραφικές εκκλησίες με τους λευκαίς ή γαλάζιους τρούλους, τα περίτεχνα κωδονοστάσια.

Παντού, ο λιτός διάκοσμος προσφέρει ένα σύνολο μοναδικής αισθητικής αξίας. Το σεργιάνι σ' όλες τις γειτονιές της επιφυλάσσει αυνεχείς εκπλήξεις και η εικόνα του θαυμάιου αυτού οικιστικού πλέγματος άταν λούζεται από το έντανα φως του ήλιου δεν αφήνει κανέναν ασυγκίνητο. Η Απολλωνία ικανοποιεί και τον πιο απαιτητικό ταξιδιώτη καθώς προσφέρει όλες τις ανέσεις για μια ευχάριστη διαμονή. Γραφικές ταβέρνες με σιφνέικες λουχουδιές, παραδοσιακά ζαχαραπλαστεία και καφενεία, εμπορικά καταστήματα με είδη λαϊκής τέχνης, ξενοδοχεία και εναικισζόμενα δωμάτια, αμέτρητα μπαρ και καφέ, υπόσχονται μέρες και νύχτες κεφιού και διασκέδασης. Εδώ επίσης μπορείς να βρεις ταχυδρομείο, τράπεζες, φαρμακεία, οδοντιατρείο, κέντρο υγειονομικής περίθαλψης, αστυνομία και πολλά ταξιδιωτικά γραφεία και τα λαογραφικό Μουσείο.

Απολλωνία: λουσιμένη στο φως του Απόλλωνα.

Μια πρώτη βόλτα στον κεντρικό πεζόδρομο βοηθά τον επισκέπτη ν' ανακαλύψει πόσες πολλές εκκλησίες υπάρχουν όρθρηκτο συνδεδεμένες και απόλυτα ενωματοωμένες στο οικιστικό σύνολο. Αξίζει να επισκεφτείτε το ναό του Τιμίου Σταυρού, στον τύπο του συνεπτυγμένου στουροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο, πιθανότατα του 17ου αιώνα, καθώς και το ναό του Ταξιάρχη, στον ίδιο αρχιτεκτονικό τύπο, με τα εντοιχισμένα πινάκια εξωτερικά στην αψίδα και πάνω από την είσοδο και το θαυμάσιο τέμπλο. Προχωρώντας, θα συναντήσετε τη δίκλιτη επιπέδοστεγη βασιλική, αφιερωμένη στον Άγιο Αθανάσιο και το ναό της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, επίσης δίκλιτη επιπέδοστεγη βασιλική με δύο θαυμάσιο τέμπλο. Μοναδική αισθητική απόλαυση προσφέρει η εκκλησία του Αγίου Σώζοντα με τις εξαιρετες τοιχογραφίες στο εσωτερικό της, καθώς επίσης και η εκκλησία της Παναγίας του Μπαρού. Ανηφορίζοντας στον κεντρικό δρόμο, μετά την Πλατεία Ραμπαγά, την προσοχή κλέβει στ' αριστερά ο μητροπολιτικός ναός του Αγίου Σπυρίδωνος, που ανακαινίστηκε το 1901.

Ο επισκέπτης αξίζει να δει στην άλλη όκρη της Απολλωνίας την εκκλησία της Παναγίας της Ουρανοφόρας ή Γερανοφόρας, με σωζόμενη χρονολογία ανακαινίσεως το 1767, πιθανότατα χτισμένη στα ερείπια αρχαίου ναού, όπου στο προσούλιό της γινόταν το "Λωλοπανήγυρο" στις 2 Φεβρουαρίου, ένα ξέφρενο πανηγύρι με πλούσιο φαγητό, ποτό και μπόλικο χορό και τρογούδι.

Στην κεντρική πλατεία της Απολλωνίας εξόλλου βρίσκεται το Ηρώων και το Λαογραφικό Μουσείο Σίφνου που λειτουργεί από το 1974. Στις αίθουσές του είναι συγκεντρωμένο θαυμάσια εκθέματα - ζωντανά μορτύρια της σιφνέικης λαϊκής τέχνης και πολιτιστικής κληρονομιάς. Στο χώρο του Μουσείου, στ' αριστερά μετά την είσοδο, παυ είναι προσιτή από μικρή οκάλα, εκτίθενται, μεταξύ άλλων, όπλα και σπαθιά Σίφνιων πολεμιστών και λάφυρα μαχών, ναυτικά εργαλεία, εργαλεία χειροποίητα διαφόρων επογγελματιών, όπως ένα φυσερό χρυσοχόου, μια μονοκυλινδρική ατμομηχανή, ένας ξύλινος τόρνος κ.ά. Στον τοίχο είναι αναρτημένα παραρτήματα της εφημερίδος "Σίφνος", που εκδίδεται συνεχώς από το 1880 μέχρι σήμερα. Επίσης υπάρχει κατάλογος Σίφνιων Πατριαρχών και Αρχιερέων μέχρι το 1923 καθώς και προτομές επιφανών Σίφνιων όπως του Ν. Χρυσόγελου, Απ. Μακρόκη κ.ά.

Στη δεύτερη αίθουσα, στο βάθος δεξιά, και στον ενδιάμεσο διάδρομο εκτίθενται πέτρες από την ακρόπολη του Αγίου Ανδρέα, ένα πήλινο καπάκι κοζανιού, ένας ποδοκίνητος τροχός Σίφνιου αγγειοπλάστη, βορέλι, κόπανος ή σκούρος (για το κοπάνισμα του αγγειοπλαστικού κοκκινοχώματος) και διάφορα άλλα αγγειοπλαστικά εργαλεία. Ακόμη μπορεί κανείς να δει αντικείμενο όπως το μαγγάλι για θέρμανση δωμοτίου, πήλινη σουπιέρα, ανθοδοχείο με στόμιο, τοικάλι, διάφορα πήλινα δοχεία, πιάτα, πήλινες στάμνες, κοφίνι ουλλογής ελαιοκάρπου, ξύλινο εξάρτημα αργαλειού, διάφορες πήλινες πιατέλες φαγητού (μία με ζωγραφιστό το πρόσωπο του Γεωργίου Β', έτους 1936), πήλινο δοχεία λαδιού, πήλινα ποτοδοχεία, πήλινα τσουκάλια φαγητού. Εκτίθενται επίσης ένα ξύλινο ξυλόγλυπτο μπουάλο, ένα χειροποίητο ξύλινο αλογάκι, εξάρτηματα από αιφνέικο αργαλειού, μια βάση ζυγού με υποδοχές για τάσια, προσόψια σε σιφνέικο υφαντό, κεφαλομάνηλα, ξύλινη σαίτα αργαλειού, ξύλινος μύλος καφέ, βοηθητικά σύνεργο αργαλειού και διάφορα άλλα λειτουργικά σκεύη.

Στην πρώτη αίθουσα εκτίθενται τα άμφια του Μητροπολίτου Μεσοηνίας Πολύκαρπου

2 Συνοδινού, ενδυμασίες Σίφνιου δημογέροντα από υφοντό οργαλειού, οντίγροφο από σιφνοϊκή γυναικεία ενδυμοσίο, στη μνήμη της Όλυσ Αντωνίου Τρούλλου, διάφορο χειροποίητο έργα και είδη ένδυσης όπως κεντητό τραπεζομάντηλο, ανδρικό και γυναικείο φόρεμα (19ου αιώνα), πλεκτές κάλτσες (τουράπια), δαντελένια τραχηλιό, σιφνεϊκή δαντέλα σε κοπανέλι, δαντελωτή μαξιλαροθήκη, μαξιλαρόντυμα νυφικό του 1904, υφαντά στρωαϊδια, εσάρπες, νυφικό φόρεμα, κεντητή κτενοθήκη κ.ά.

3 η ξύλινη προθήκη με τις διάφορες σιφναϊκές εφημερίδες και κυρίως η συλλογή των βιβλίων των Σίφνιων συγγραφέων που έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα. Για την εκθεσιακή πληρότητα και τη λειτουργία του χώρου, μοναδική εξακολουθεί να είναι η πολύτιμη παρουσία και η προσαφορά του Σίφνιου λαογράφου Αντ. Τρούλλου.

1. Ο μητροπολιτικός ναός του Αγίου Σπυρίδωνο στην Απολλωνία.

2, 3, 4. Απόψεις από το Λαογραφικό Μουσείο.

Κάτω Πετάλι, Καταβατή, Εξάμπελα

Από την Απαλλωνία, ένα μικρό μονοπάτι οδηγεί στο χωριό Κάτω Πετάλι. Στο χωριό όμως οδηγεί και αμαξιτός δρόμος από την πρωτεύουσα. Όταν κοιτάζει από μακριά ο επισκέπτης το χωριό φαίνεται να στέκεται αγέρωχα στο πανέμορφο σιφνέικο περιβάλλον που αναπτύσσεται πάνω σ' ένα μικρό λόφο. Ο οικισμός απλώνεται γύρω από μία κεντρική πλακόστρωτη πλατεία, όπου αρθώνεται και η όμορφη εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής με τα πυργοειδή κωδωνοστάσια. Αξιοπρόσεκτο είναι το μαρμαρόγλυπτο νεότερο τέμπλο στο εσωτερικό του ναού. Η αρχιτεκτονική του οικισμού επαναλαμβάνει τα κυκλαδίτικα πρότυπα και το χωριό στο σύνολό του αποτελεί μια ακόμη φιλόξενη γωνία για τον επισκέπτη.

Ακολουθώντας τον ανηφορικό κεντρικό πεζόδρομο της Απολλωνίας, ο επισκέπτης θα βρεθεί στο χωριό Καταβατή, που οικιστικά είναι ενωμένο με την πρωτεύουσα. Από την Καταβατή καταγόταν ο σπουδαίος φιλόσοφος και θεολόγος Αποστ. Μακράκης, του οποίου η προτομή στολίζει την πλατεία του χωριού που φέρει και το όνομά του.

Στο δρόμο του ο επισκέπτης θα συναντήσει μία από τις ομορφότερες εκκλησίες του νησιού, την Παναγία την Αγγελόκτιστη. Πρόκειται για μεταβατικό (ή και τρίκλιτο) σταυροειδή εγγεγραμμένο ναό του οποίου τα ημισφαίριο του τρούλου καλύπτεται από κωνοειδή θόλο που πατά σε ψηλό κυλινδρικό τύμπανο.

Στο εσωτερικό, τα δάπεδο του ναού κοσμείται με πλάκες και βοτσαλωτά ενώ στο κέντρο ξεχωρίζουν δύο βοτσαλωτοί δικάφαλοι αετοί, ο ένας κάτω από τον άλλο, που τα χρώματά τους διατηρούνται αρκετά καλά. Στο βόρειο τοίχο του κυρίως ναού υπάρχει μαρμόρινο ανάγλυφο εντειχισμένο, με τις μορφές του Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης που κρατούν στο μέσον το Σταυρό του Κυρίου. Τους τοίχους του ναού καλύπτουν όμορφες τοιχογραφίες άγνωστου λαϊκού ζωγράφου.

Άλλες αξιόλογες εκκλησίες στο χωριό είναι ο ναός του Χριστού και ο ναός του Αγίου Γεωργίου που είναι τρίκογχος και μονόκλιτος, ενώ στο παρεκκλήσι των Εισοδίων οι δύο κόγχες του είναι τοιχογραφημένες. Λίγο πιο ψηλά, στην άκρη του χωριού βρίσκεται και η εκκλησία του Προφήτη Ηλίου του Χομηλού. Ονομάζεται έτσι, σε αντίθεση με το μοναστήρι του Προφήτη Ηλία του Υψηλού, που

βρίσκεται στην ψηλότερη κορυφή του νησιού. Ακόμη, εδώ βρίσκεται και το μοναστήρι των Φυρογίων.

Το μοναστήρι του Προφήτη Ηλία του Υψηλού σύμφωνα με την παράδοση, είναι από τα παλαιότερα κτίσματα του νησιού. Στο μοναστήρι οδηγεί ένα ονηφορικό μονοπάτι που ξεκινά πάνω από την Κοταβοτή και προσφέρεται μόνο για πεζοπορία. Η ανάβαση είναι αρκετά κουραστική και διαρκεί γύρω στις 2 1/2 ώρες. Στο σημείο που βρίσκεται σήμερα η μονή έχουν διαπιστωθεί από τον ορχαιολόγο Ι. Δραγάτση τα θεμέλια ενός μεγάλου ορχαίου οικοδομήματος, που δεν έχει προσδιοριστεί χρονολογικά. Μάλλον πρόκειται για μια μεγάλη ακρόπολη η οποία ίσως νο περιελάμβανε και αρχαίο ναό.

Σύμφωνα με την παράδοση, το καθολικό της σημερινής μονής ανάγεται στον 8ο αιώνα, δεν υπάρχουν όμως στοιχεία που να επιβεβαιώνουν κάτι τέτοιο. Η παλαιότερη χρονολογία που σώζεται σε επιγραφή στο ναό είναι το έτος 1145. Πάντως, σε πατριαρχικό έγγραφο του 1654 η μονή αναφέρεται ως κτιζόμενη και οικοδομούμενη. Το μοναστήρι, που περιβάλλεται από ισχυρότατα τείχη, αποτελείται από το καθολικό της μονής, μια μεγάλη Τράπεζα, τις υπόγειες στοές που θυμίζουν κατοκόμβες, τους υπόγειους χώρους

κότω από το δάπεδο του μοναστηριού, το κελιά αλόγου για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών και την εκκλησία που είναι οφειρωμένη στον Άγιο Ελισσαία και βρίσκεται εκτός των τειχών με επιγραφή που φέρει τη χρονολογία 1749. Συγκεκριμένα, το καθολικό της μονής δε φέρει χαρακτηριστικά στοιχεία της βυζαντινής κυκλαδίτικης αρχιτεκτονικής. Πρόκειται για σταυροειδή εγγεγραμμένο τετροκίονιο πεντάτρουλο ναό που προφανώς έχει δεχθεί πολλές ανακαινίσεις. Στα εσωτερικά σώζονται μαρμάρινο τέμπλο και μαρμάρινο βαπτιστήρια.

Μοναδικό και με μεγάλη συμμετοχή είναι το πανηγύρι που γίνεται την παραμονή της εορτής του Προφήτη Ηλία (20 Ιουλίου) στο μοναστήρι. Οι επισκέπτες ανεβαίνουν πεζοί στο μοναστήρι το απόγευμα της παραμονής (19 Ιουλίου), γεύονται εκεί την παραδοσιακή ρεβιθάδα και ξημερώνονται με γλέντια και παραδοσιακά σιφνέικα τρογούδια. Αφού παρακολουθήσουν την πρωινή εορταστική λειτουργία παίρνουν το δρόμο της επιστροφής.

Το μοναστήρι του Προφήτη Ηλία σήμερα δεν κατοικείται, παλαιότερα όμως φιλοξενούσε μεγάλο αριθμό μοναχών. Το χειμώνα οι μοναχοί συνήθιζαν να κατεβαίνουν στο μοναστήρι των Φυρογίων, που ήταν μετόχι του Προφήτη Ηλία. Το παλιό αυτό μοναστήρι απέχει γύρω στο ένα χιλιόμετρο από την Κοταβοτή και ήταν αφιερωμένο στον Άγιο Αθανάσιο και τα Εισόδια της Θεοτόκου. Ο επισκέπτης σήμερα μπορεί να δει το καθολικό στον τύπο της τρουλαίας βασιλικής, λίγο κελιά και το ψηλό πέτρινο τείχος που το περιέβαλλε. Σώζονται επίσης μερικές εγχάρακτες επιγραφές και χρονολογίες που πιστοποιούν την ιστορική πορεία του μοναστηριού διαμέσου των αιώνων. Για τα Φυρογία δεν υπάρχουν πολλές μαρτυρίες, είναι γνωστή όμως η διομνή στη μονή για κάποιο χρονικό διάστημα του Σίφιου Μητροπολίτη Βελιγραδίου Ανθίμου.

1. Κάτω Πετάλι.

2. Η επιμελής προετοιμασία και η μεγάλη συμμετοχή χαρακτηρίζουν το πανηγύρι στο μοναστήρι του Προφήτη Ηλία του Υψηλού.

Ένα ακόμη σημαντικό μοναστήρι, στους πρόποδες του βουνού του Προφήτη Ηλία, είναι του Αγίου Ιωάννη Θεολόγου του Μονγκού. Ήταν γυναικείο μοναστήρι, που αρχικά ανήκε στην Αρχιεπισκοπή Σίφνου και το 1655 ανυψώθηκε σε Πατριαρχική - Σταυροπηγιακή Μονή σύμφωνα με σιγίλιο του Σίφνιου Οικουμενικού Πατριάρχη Ιωαννικίου Β' που διασώζεται στο τμήμα χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης. Το 1834, η μονή καταργήθηκε από τη βαυαρική κυβέρνηση.

Το καθολικό της μονής, που αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα μεταβυζαντινά μνημεία του νησιού, είναι μονόχωρη τρουλαία βασιλική. Γύρω σώζονται τα κελιά που έχουν υποστεί μεγάλη ανακαίνιση. Στο υπέρθυρο της κυρίας εισόδου του ναού βρίσκεται το οικοδόμημα της δυναστείας των Φράγκων Γοζαδίνων. Στη δεξιά καμπάνα επίσης υπάρχει στα λατινικά η χρονολογία 2 Σεπτεμβρίου 1508, ιδιαίτερο σημαντικό στοιχείο που παραπέμπει στη χρονολογία ανέγερσης του ναού στις αρχές του 16ου αιώνα και ίσως και παλαιότερα, αν δεχθούμε ότι τα κωδωνοστάσια είναι μεταγενέστερο κτίσιμο. Στο εσωτερικό του καθολικού ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει το υπέροχο ξυλόγλυπτο επιχρυσωμένο τέμπλο, έργο καλής τέχνης του 17ου αιώνα. Οι εικόνες που το κοσμούν έχουν φιλοτεχνηθεί από το σημαντικό Κρητικό ζωγράφο Εμμ. Σκορδίλη. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η εικόνα του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου που πιθανότατα αποτελεί έργο του 15ου αιώνα. Στο εσωτερικό του ναού επίσης βρίσκεται προσκυνητάριο και αρχιερατικός θρόνος του 18ου αιώνα καθώς και Αγία Τράπεζα με κυβώριο.

Ο μικρός οικισμός του Ελεήμονα, σε μία θέση με εξαιρετικά πανοραμική θέα, υπάγεται στην Καταβατή. Αφήνοντας πίσω του την Καταβοτή, ο επισκέπτης θα περάσει πρώτα από τις Αράδες, μια ομάδα ανεμόμυλων συμμετρικά πορταγμένων και θα κατευθυνθεί νοτιοανατολικά προς το χωριό Εξάμπελα. Πρόκειται για τη γενέτειρα του Σίφνιου ποιητή και του Ακαδημαϊκού Αριστομένη Προβελέγγιου αλλά και του διόσημου ορχηγού Νικολάου Τσελεμεντέ. Το σπίτι του Α Προβελέγγιου στην είσοδο των Εξάμπελων είναι ένα καλοδιατηρημένο ορχοντικό, με όλα τα υπάρχοντα του οπουδαίου ποιητή διατηρημένο με ιδιαίτερη φροντίδα από τον εγγονό του

Αλ. Πετρόπουλου. Στο χωριό επίσης υπάρχει το σπίτι του Ν. Τσελεμεντέ και αρκετές όμορφες εκκλησίες. Τόσο η Καταβατή όσο και τα Εξάμπελα διαθέτουν αρκετά ενοικιαζόμενα δωμάτια για τους θερινούς αλλά και τους χειμερινούς μήνες.

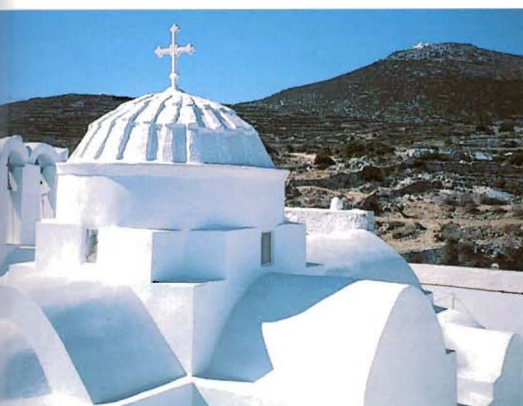
Σε απόσταση σχεδόν ενός χιλιόμετρου από τα Εξάμπελα, βρίσκεται ένα από τα πιο όμορφα ιστορικά μοναστήρια της Σίφνου, ακούραστος προστότης της πνευματικής και πολιτιστικής παράδοσης του νησιού: το μοναστήρι της Παναγίας της Βρύσης ή Κυρα-Βρυσιανής.

Στη θέση αυτή προϋπήρχε ναός αφιερωμένος στην Παναγία, γύρω από τον οποίο ο πλούσιος έμπορος Βασίλης Λογοθέτης - ένας άνθρωπος βαθύτατα θρησκευόμενος - ανίδρυσε το έτος 1642 μεγάλο κτηριακό συγκρότημα. Έτσι η εκκλησία μετατράπηκε σε ανδρικό μοναστήρι που διαδρομάτισε σημαντικότο ρόλο στη ζωή και την κοινωνία της Σίφνου για τρεις και πλέον αιώνες και το οποίο εξακολουθεί να λειτουργεί μέχρι σήμερα. Η μονή έχει τη γνωστή διάταξη με τα κελιά, τους βοηθητικούς χώρους περιμετρικά και το καθολικό στο κέντρο. Ο ναός είναι σταυροειδής εγγεγραμμένος με τρούλο που στηρίζεται σε οκτάπλευρο τύμπανα. Τα εξωτερικά υποστυλώματα είναι οκταγωνικοί κίονες. Το δυτικά γωνιακό διαμερίσμο στεγάζονται με σταυροθόλο.

Εξωτερικό, η στέγαση γίνεται με μία καμάρα που καλύπτει τον κατά μήκος άξονα του ναού και διακόπτεται από τον τρούλο στα ανατολικά. Δυτικά, υπάρχει μία καμάρα κάθετη στον κατά μήκος άξονα του ναού. Υπάρχει μία είσοδος στο νότιο, η οποία φέρει μαρμαρίνη πλοισίωση με κατακόρυφο πλαίσιο, κιλλίβαντες κι ευθύγραμμο ανώφλι. Μία δεύτερη είσοδος βρίσκεται στα δυτικά με την ίδια πλοισίωση. Πάνω από το ανώφλι υπάρχει τυφλή ημικυκλική κόγχη. Στο εσωτερικό του ναού σώζεται ένα θαυμάσιο ξυλόγλυπτο τέμπλο με εξαιρετικές εικόνες. Εκτός του τέμπλου σώζονται κι άλλες αξιόλογες εικόνες είτε αναρτημένες στους τοίχους είτε εικόνες προσκυνηταρίων. Πολλές από αυτές οποδίδονται στο γνωστό αγιογράφο Εμμανουήλ Σκορδίλλη. Χρονολογούνται από το τέλος του 17ου και 18ου αιώνα και πολλές αποτελούν αξιόλογα έργα της αποκαλούμενης κρητικής τεχνοτροπίας.

¹ Στη μονή λειτουργεί Μουσείο Εκκλησιαστικής Τέχνης και Παράδοσης όπου φιλοξενούνται σημαντικά κειμήλια, όπως το χειροποίητο κεντητό ιερατικό φαιλόνιο της Κασσιανής, της γυναίκας που, σύμφωνα με την παράδοση, φρόντιζε τη μικρή εκκλησία που υπήρχε εδώ στα τέλη του 16ου αιώνα και ζούσε ως μονοχή. Η γυναίκα αυτή για να εξιλεωθεί οπέναντι στο θεό για την αμαρτία που διέπραξε φέρνοντας παράναμα στον κόσμο ένα παιδί, κέντησε ένα αριστουργηματικά φαιλόνια. Τα έξοχα αυτό έργα μπορεί κανείς να τα θαυμάσει εδώ. Επίσης εκτίθενται χειρόγραφοι κώδικες, ιστορημένα χειρόγραφα που περιέχουν τις λειτουργίες Χρυσαστάμου, Βασιλείου και Γρηγορίου Πάπα Ρώμης, ασημένιες λειψαναθήκες, άμφια, ασημένα ιερά, σκεύη, ευαγγέλια, κώδικες, περγαμηνές κ.ά.

²

1. Η Καταβατή.
2. 3. Απόψεις από το μοναστήρι της Παναγίας της Βούσης.

3

Πάνω Πετάλι, Αρτεμώνας

Το δεύτερο μεγαλύτερο χωριό της Σίφνου είναι ο Αρτεμώνας. Αν θέλει όμως ο επισκέπτης ν' απολαύσει την πανέμορφη διαδρομή και την ανάγλυφη ομορφιά του κυκλαδίκου ταπίου, δεν πρέπει να πάει στον Αρτεμώνα μέσω του ομαξιτού δρόμου που τον συνδέει με την Απολλωνία, αλλά ν' ακολουθήσει ένα μαγευτικό μονοπάτι που ξεκινά από την Απολλωνία, περνά μέσα από την καρδιά του οικισμού του Άνω Πεταλιού και τελικό καταλήγει στον Αρτεμώνα. Το μικρό πλακόστρωτο δρομολόγιο περνά μπροστά από κατάλευκα οικήματα κοσμημένα με οίφνικο αρχιτεκτονικά στολίσια, μικρούς ουλόγυρους με ανθισμένες βουκαμβιλίες, χαμηλά ασβεστωμένα πεζούλια και γραφικές εκκλησίες. Στο ψηλότερο σημείο του Άνω Πεταλιού, ο επισκέπτης θα συναντήσει την εκκλησία του Αγίου Ιωάννη με μεγάλο ουλόγυρο που προσφέρει μια εξαιρετική θέα προς τους γύρω οικισμούς.

Στα μέσα επίσης της διαδρομής αξίζει ο περιηγητής να επισκεφτεί την όμορφη εκκλησία του Αγίου Αντύπα, στα μαρμάρινα ανώφλι της οποίας υπάρχει η ημερομηνία 1636, καθώς και τα μεταγενέστερα προσαρτημένα παρεκκλήσια που είναι σφιερωμένα στον Άγιο Τρύφωνο. Ο ναός ανοικοδομήθηκε από το Σίφνιο ιερομόναχο Νικηφόρο Τρουλλίδη κι εδώ λειτουργήσε

(1821-25) το πρώτο "Γραμματειακό Σχολείο Σίφνου". Στο ιερό, ούζονται εσωτερικά τοιχογραφίες στην κόγχη της πρόθεσης και του δικοκικού και στο τεταρτοσφαιρίο και τον κύλινδρο της αιψίδος του Ιερού Βήματος. Ακολουθώντας το γραφικό μονοπάτι, ο επισκέπτης θα φτάσει στην είσοδο του Αρτεμώνα, όπου στ' αριστερά ούζεται μια υπέροχη εκκλησία, η Παναγία "τα Γουρνιά". Πρόκειται για την οικογενειακή εκκλησία του ιερομονάχου Αγαπίου Πρόκου που πέρασε στην ιστορία με τον εκκλησιαστικό του τίτλο "Δευτερεύων", με τον οποίο υπέγραφε τις εικόνες που ζωγράφιζε και με τις οποίες έχει διακοσμήσει την εκκλησία. Είναι διουπόστατη, δίκλιτη επιπεδόστεγη βασιλική αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου και στον Άγιο Νικόλοο. Στο εσωτερικό της ούζονται δύο θαυμάσια ξύλινα τέμπλα που φέρουν εξαιρετικές εικόνες, καθώς κι ένας ζωγραφισμένος επισκοπικός θρόνος των αρχών του 19ου αιώνα. Το θαυμασμό όμως κερδίζουν οναμφίβολα οι τοιχογραφίες του ναού, των αρχών του 19ου αιώνα, όλες εξαιρετικά δημιουργήματα. Ο Δευτερεύων, αν και ακολουθεί το καθιερωμένο εικονογραφικό πρόγραμμα, δεν διατάζει να στροφεί σε καθημερινά θέματα και ν' αποδώσει ζωγραφικά τους λοϊκούς μύθους, τους θρύλους και τις συμβολικές εκφράσεις της εποχής του σε μοναδικές συνθέσεις, τις οποίες

διανθίζει με τις οκέψεις του αλλό και με λαϊκά γλυμικά. Η ιδιαίτερότητα της τέχνης του δε θ' αφήσει απροβλημάτιστο ούτε τον πιο απαιτητικό μελετητή. Στη συνέχεια, θα συναντήσετε την Πλωτεία Νικολάου Χρυσόγελου, με την προτομή του φωτισμένου διδασκάλου και τα ανηφορικά σκαλιά που θα σας οδηγήσουν στην κεντρική πλατεία του χωριού με τη σημαντική εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου. Πρόκειται για τρίκλιτη, κεραμοκέραση βωσική, μοναδική σε ολόκληρο το νησί. Στο εσωτερικό της διατηρείται όμορφο μαρμάρινο τέμπλο. Ξεχωρίζει η εικόνα της Παναγίας Βρεφοκρατάσας στον τύπο της Γλυκοφιλάσας, έργο κρητικής τέχνης, μάλλον του τέλους του 16ου αιώνα

Ο Αρτεμώνας πιθανότατα οφείλει το όνομά του στη λατρεία της θεάς Αρτεμης της Εκβατηρίας, που υπήρχε κατά τους αρχαίους χρόνους. Το οεργιάνι στο πλακόστρωτα σοκάκια του είναι μοναδική εμπειρία, καθώς ο επισκέπτης μπορεί να δει μερικά από τα ωραιότερα παραδοσιακά αρχοντικά του νησιού, μέσα σε κατάφυτους καγκελόφραχτους κήπους. Το χωριό, με την ιδιαίτερη οικιστική του ανάπτυξη, ασκεί μία μαγευτική έλξη.

Η ζωή βροίκει αγαπημένους της ρυθμούς στα σοκάκια τον ήλιου, στα σιφνεϊκά σοκάκια.

Απαραίτητο είναι το προσκύνημα στην εκκλησία της Παναγίας της Άμμου που είναι πάντο ανοιχτή. Πρόκειται για μονόχωρο, επιπεδόστεγο ναό. Πάνω στο ευθύγραμμο ανώφλι του βρίσκεται εγχάρακτη επιγραφή με ημερομηνία ανακαίνισης την 28η Ιουλίου του 1788. Απέναντι ακριβώς βρίσκεται ο κοινοτικός Ξενώνας του Αρτεμώνα και λίγο πιο κάτω η ενοριακή εκκλησία της Παναγίας της Κόγχης. Πρόκειται για τρισυπόστο μεταβυζαντινό ναό, που, σύμφωνα με την παράδοση, πήρε το όνομά του από την εικόνα της Κοίμησης της Θεοτόκου που βρέθηκε θομμένη στην κόγχη του δρόμου. Απέναντι από τη γραφική εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα βρίσκεται το σπίτι που γεννήθηκε ο μεγάλος Έλληνας ποιητής Ιωάννης Γρυπάρης, στην πρόσοψη του οποίου σήμερα βρίσκονται δύο ενεπίγραφες εντοιχισμένες πλάκες.

Στο ψηλότερο σημείο του χωριού ορθώνονται λίγοι παροδοσιακοί ανεμόμυλοι, ενώ πιο οριστερά, μέσα σε μια ειδυλλιακή τοποθεσία, ξεπροβάλλει ο ναός της Αγίας Αικατερίνης.

Ο Αρτεμώνας διαθέτει ένα μεγάλο αριθμό ενοικιοζόμενων δωματίων και είναι πολλοί αυτοί

που τον επιλέγουν, αφού προσφέρει δυνατότητες για πιο ήρεμη διαμονή σε σχέση με την πολύβουη Απολλωνία. Στο χωριό βρίσκονται τα καλύτερα ζαχαροπλαστεία και οι φούρνοι του νησιού με παραδοσιακά σιφνέικα γλυκίσματα. Από την πλατεία του Χρυσόγελου, ένας μικρός πεζόδρομος στα δεξιά οδηγεί στον οικισμό του Αγίου Λουκά. Εδώ βρίσκεται και η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου. Πάνω από το γείωμα, στην είσοδο του ναού, βρίσκεται μαρμάρινη πλάκα ορθογώνια κι ανόγλυφη με παράσταση του έφιππου Αγίου Γεωργίου του δροκοντοκτόνου με τη χρονολογία 1630. Στο πολύ όμορφο τέμπλο στα εσωτερικά ξεχωρίζουν δύο σημαντικές μεταβυζαντινές εικόνες: η "Δέηση", έργο του Κωνσταντίνου Παλαιοκαπό με χρονολογία 1635 και ο "Άγιος Γεώργιος", έργο του Ζοχαρία Τζακαρόπουλου, με χρονολογία επίσης 1635.

1. Η εκκλησία της Παναγίας της Κόγχης.

2. Το σπίτι του ποιητή Ιωάννη Γρυπάρη.

3. Σιφνέικα σοκάκι.

4. Ο Αρτεμώνας.

Στα ανατολικά του νησιού, πάνω σ' έναν απότομο βράχο με εξαιρετική πανοραμική θέα προς το πέλαγος, είναι χτισμένο το ιστορικό χωριό Κάστρο που αναμφίβολα αποτελεί την ομορφότερη περιοχή της Σίφνου. Η ζωή εκεί από τους προϊστορικούς χρόνους συνεχίζεται αυτόνομα σε πείσμα των αιώνων που περνούν, διατηρώντας κάτι από την παλιά αίγλη και αρχοντιά της. Στο Κάστρο οδηγεί ένας καταφορικός αμαξιτός δρόμος 3,5 χιλιομέτρων, που ξεκινά από την Απολλωνία και κόβει την ανάσα, όταν σε μια απότομη στροφή αποκαλύπτεται στα μάτια του επισκέπτη ο οικισμός, μια οπτική πανδαισία.

Η οικιστική εγκατάσταση στο χώρο μαρτυρείται από τους προϊστορικούς χρόνους σύμφωνα με τα ευρήματα των ανασκαφών. Ο σημερινός οικισμός που είναι χτισμένος πάνω στην αρχαία πρωτεύουσα της Σίφνου, το "άστυ" του Ηροδότου, διατηρεί ακόμα και σήμερα τα χαρακτηριστικά του βενετσιάνικου οχυρού που χτίστηκε από τη δυναστεία του Ντα Κορόνα γύρω στο 1635. Αποτελεί μέχρι σήμερα έναν από τους σημαντικότερους οικισμούς μεσαιωνικής πολεοδομικής δομής.

Απόψεις από το Κάστρο.

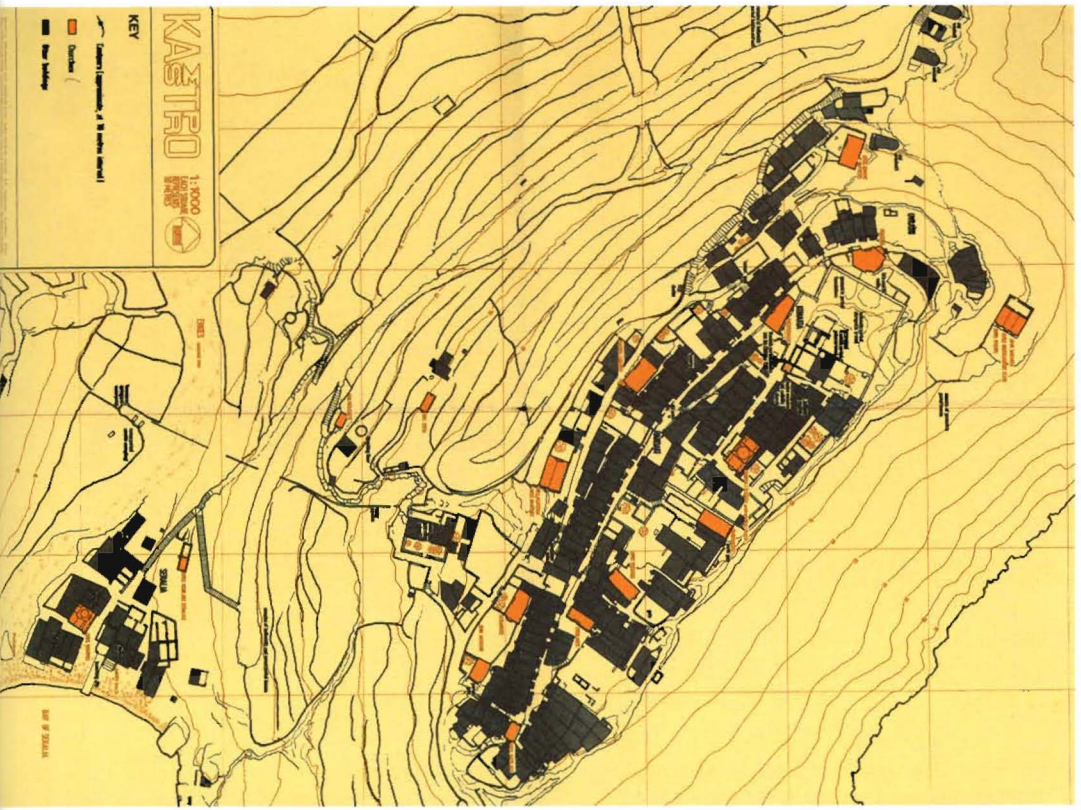

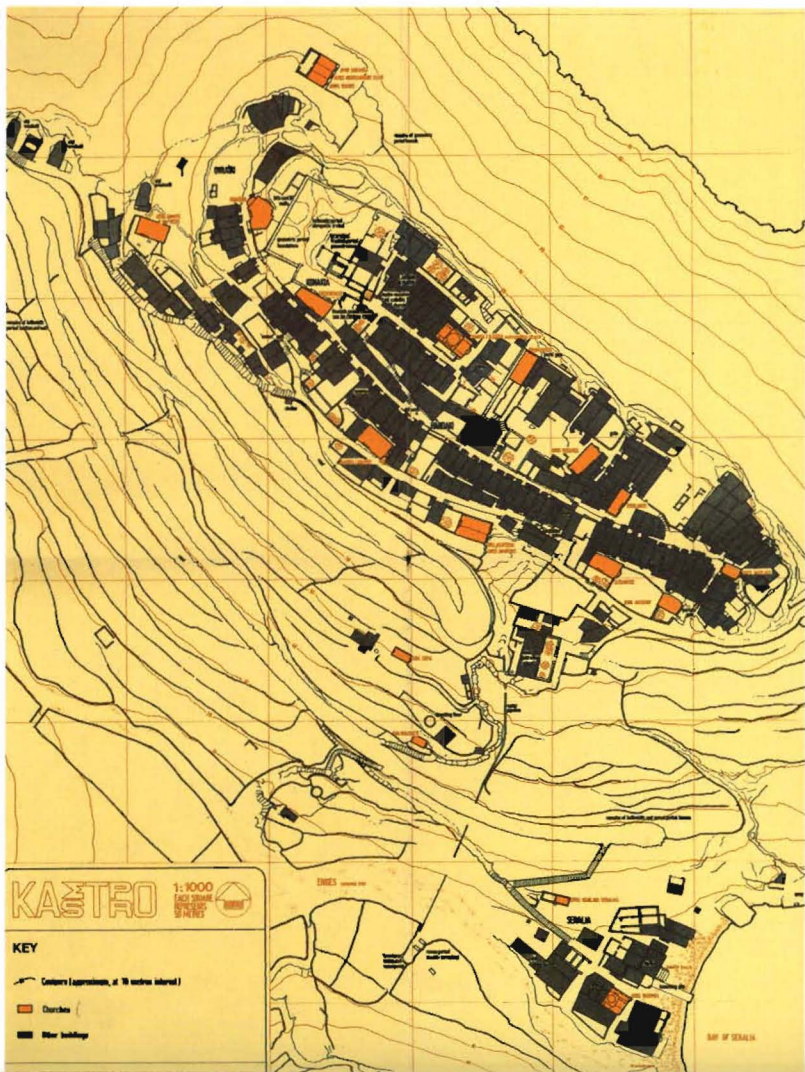
Το προσωρινό αδιέξοδο που δημιουργούν οι λόντζιες και τα στενά σοκάκια, καταργεί η απεραντοσύνη του Αιγαίου, ορατή από τα περισσότερα σημεία του Κάστρου.

Ο οικισμός αυτός, που σέβεται τη μορφολογία του εδάφους, είναι καθαρά αμυντικός, καθώς οι εξωτερικοί τοίχοι των μεσαιωνικών σπιτιών σχημάτιζαν ένα αμυντικό οχυρωματικό τείχος με ανοίγματα πυλών προς τα έξω μόνο σε πέντε σημεία. Οι θολωτές αυτές στοές, οι λόντζιες, όπως ονομάζονται, αποτελούσαν την είσοδο και την έξοδο του οικισμού. Την περίοδο της Φραγκοκρατίας ήταν καγκελόφραχτες και υπήρχε κάθε μέρα ένας μόνιμος φύλακας που έλεγχε τη διόδο προς το χωριό. Διατηρούνται μέχρι σήμερα κατά μήκος των στοών τα ξύλινα πεζούλια που χρησιμοποιούν για την ξεκούραση των κατοίκων αλλά εξυπηρετούσαν και τις συγκεντρώσεις των Καστρινών που γίνονταν εκεί, όταν επρόκειτο να ληφθούν από τους εκάστοτε άρχοντες σοβαρές αποφάσεις. Τα μεγαλύτερα και πλουσιότερα σπίτια του χωριού βρίσκονταν στο κέντρο του οικισμού και στον εσωτερικό δακτύλιο, ενώ στον εξωτερικό δακτύλιο βρίσκονταν οι φτωχότερες οικίες.

Στο κέντρο του οικισμού, στη θέση Κονάκια βρίσκονταν όλα τα αρχοντόσπιτα των προεστών καθώς και η τότε Καγκελλαρία, ενώ πιο δίπλα στη θέση Δεσοποτικά, υπήρχαν οι κατοικίες και τα γραφεία της Μητροπόλεως Σίφνου.

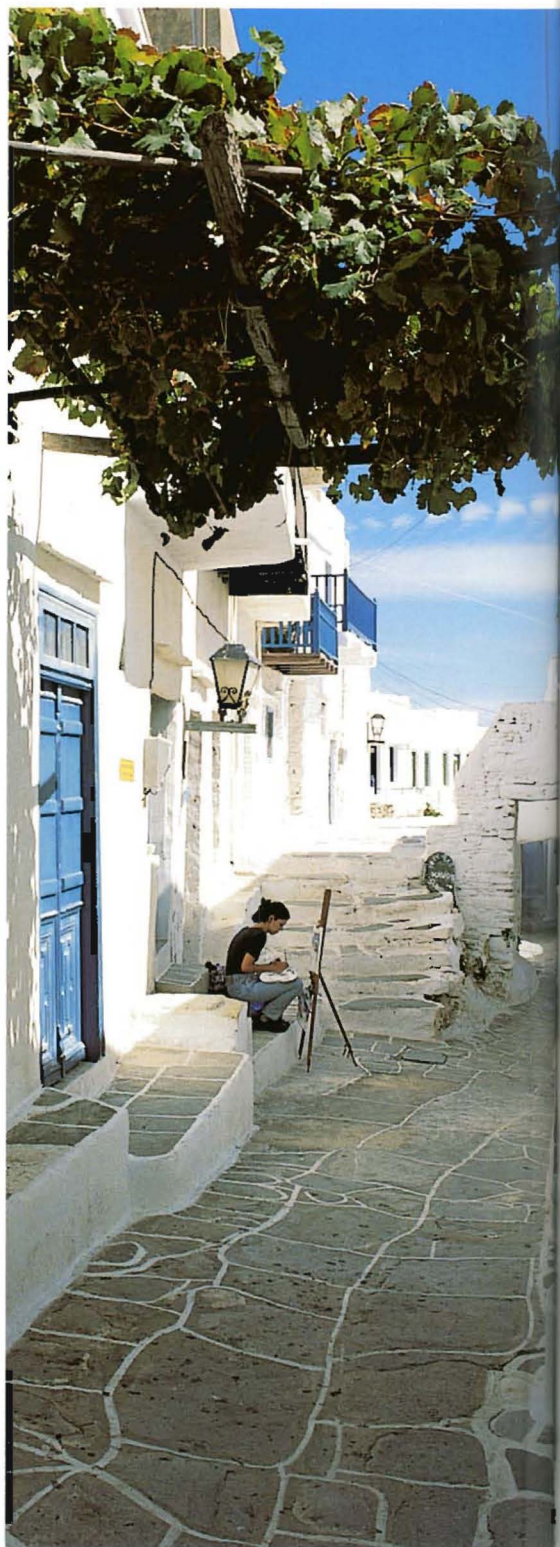

Η περιοχή αυτή διακρινόταν ιδιαίτερο για τον αριστοκρατικό της χαρακτήρα. Εξάλλου εκεί βρισκόταν η Λατινική Καθεδρική Εκκλησία του Αγίου Αντωνίου της Πάδοβας και λίγο πιο πέρα η στήλη με την επιγραφή του Γιαννούλη Ντα Κορόνια του 14ου αιώνα. Για λόγους ασφάλειας, κύριο γνώρισμα του οικισμού είναι η στενότητα, η έλλειψη κοινόχρηστων χώρων, αι λίγες μικρές αυλές, οι στενοί δρόμοι με τις ελάχιστες άμορφες διαπλατύνσεις και η μονοδική πλατεία που ανοίγεται μπροστά από την εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου. Στην εσωτερική διοργάνωση του οικισμού υπάρχει αρκετό ελεύθερος σχεδιασμός και πολλοί δρόμοι περνούν πάνω από το δώμα των μονοκατοικιών. Η διάταξη των επιπέδων των δρόμων είναι τέτοια ώστε πολλές φορές η διάσδος εξοσφαλίζεται με μικρές γέφυρες.

Τα σπίτια του Κάστρου διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, τα στενομέτωπα μονόπριτα και τα αρχοντόπριτα. Το στενομέτωπο μονόπριτο κυρίως του εξωτερικού δακτυλίου, είναι κτισμένο κολλητό το ένα δίπλο στο άλλο και σχηματίζουν το εξωτερικό τμήμα του οικισμού. Είναι διώροφο και τριώροφο και κυριαρχεί σ' αυτό το σύστημα της οριζόντιας ιδιοκτησίας σύμφωνα με την οποία κάθε όροφος ανήκει σε διαφορετικό ιδιοκτήτη. Η πρόσβαση στους ορόφους γίνεται με λιθόκτιστες κλίμακες στο εξωτερικό τους. Στο σπίτι του εξωτερικού δακτυλίου υπήρχαν λίγο μόνο και υποτυπώδη ανοίγματα προς το έξω και κοθλόου μπαλκόνιο ή μεγάλα παράθυρα. Το στοιχείο αυτό είναι μεταγενέστερες προσθήκες. Το αρχοντόπριτο διακρίνονται στο εσωτερικό τους από την ύπαρξη μιας μεγάλης οάλας και γύρω της συνήθως διατεταγμένους τους κατώνας. Η ευρύχωρη αυτή οάλα ήταν ανομφίβολο δείγμα μεγάλης οικονομικής ευρωστίας της ανώτερης τάξης. Επιπλέον, μέσω στο οικιστικό συγκρότημα υπήρχε στέρνα, γούρνες και τάνιστρο για την τροφή των ζώων. Είναι εντυπωσιακή η προσπάθεια εκμετάλλευσης ακόμη και του πιο μικρού χώρου μέσα στον οικισμό με τρόπο μεθοδικό και λειτουργικό για όλους. Τα πιο πολλά σπίτια στο Κάστρο είχαν πάνω από τη θύρα εισόδου τους ανάγλυφες πλάκες με διάφορες συμβολικές παραστάσεις και χρονολογίες. Πρόκειται για το γνωστό "αικόσημα", διακριτικό γνωρίσματα των αριστοκρατικών φράγκικων κυρίως οικογενειών. Σήμερα, στις προσόψεις των σπιτιών,

αάζονται πολλά τέτοιο οικόσημο, ανέποφο οπό το χρόνο, γιο να υπενθυμίζουο στο ούγχροο επισκέπτη τηο μακροίωοη λομπερή ιστορίο του χωριού.

Η περιπλόνηση στο στενό σοκάκιο του Κάστρου προσφέρει στιγμές μοναδικής απόλαυσης. Θα έλεγε κανείς πως σε τούτο εδώ το χωριό ο χρόνος έχει σταματήσει ενώ η στίμσοφαιρα αιχμαλωτίζει τον επισκέπτη με το δίδοντας κάτι από τηο αίγλη μιας άλλης εποχής. Τα στενά, πλακόστρωτα δρομιάκια με τα χαμηλά πεζούλια, οι οκοτεινές στοές, τα παλιά οπίτια με τα ξύλινα μπαλκονάκια, τα οικόσημα στις εισόδους, οι κίονες που χρησιμοποιήθηκαν μεταγενέστερα ως αρχιτεκτονικά μέλη, οι μαρμάρινες ρωμαιοκές λάρνακες που ουναντά κανείς παντού διασκορπισμένες με τα ανάγλυφα κοομήματα, οι πολεμιστρες και οι μικρές αυλές των σπιτιών αλλά κυρίως οι γελαστοί και φιλόξενοι κάτοικοι, ουνθέτουν μία εμπειρία μοναδική που πρέπει όλοι μας να αποκτήσουμε. Το Κάστρο είναι η πιο ευχάριστη έκπληξη που έχει να προσφέρει αυτό το νησί σε κάθε ταξιδιώτη.

Κατά τη δεκαετία του 1930, στο Κάστρο και στη γύρω περιοχή διενεργήθηκαν ανασκαφές από τηο Αγγλική Αρχαιολογική Σχολή, με σημαντικά αποτελέσματα. Πολλά από τα κινητά ευρήματα

Λάρνακες, και ξεχασμένα από το χρόνο οικόσημα ουναντάνται σε πολλά σημεία του γραφικού Κάστρου.

των ανασκαφών αυτών αλλά και διάφορα άλλα ευρήματα από ολόκληρο τα νησί εκτίθενται στο Αρχαιολογικό Μουσείο του Κάστρου, που βρίσκεται στον εσωτερικό δακτύλιο του χωριού. Πρόκειται για ένα δώροφο παραδοσιακό κτίριο, δωρεά του Ακαδημαϊκού Γ. Μαριδάκη προς το Υπουργείο Πολιτισμού. Το περισσότερα ευρήματα χρονολογούνται από τα τέλη του 8ου αι. π.Χ. έως τον 3ο και 4ο αι. μ.Χ. Εδώ, μπορεί κανείς να δει επιτύμβιες στήλες, κάλπες, έναν πρωτοκυκλαδικό κρητηρίσκο και μία μαρμάρινη πυξίδα της 3ης χιλιετίας π.Χ., μια κεφαλή κούρου και μια λεοντοκεφαλή του 6ου αι. π.Χ., μια συμβολική μαρμάρινη απεικόνιση της Αρτέμιδος της Εφέσου, μια ερμαϊκή στήλη και μια ρωμαϊκή κεφαλή, κιονόχρονο και γυναικεία κεφαλή του 4ου αι. π.Χ. κ.ά. Σης προθήκης του μουσείου, μεταξύ άλλων, εκτίθενται πολλά όστρακα από κυκλαδικά, ροδιακά και κορινθιακά αγγεία κυρίως του 7ου αι. π.Χ., πήλινα και χάλκινα σκεύη, πήλινα ειδώλια -μεταξύ των οποίων ξεχωρίζουν δύο γυναικεία με ενδυμασία του 7ου αι. π.Χ.-, μια σημαντική συλλογή νομισμάτων δωρεά του Π. Πρωτονοτόριου, μια συλλογή γυάλινων αγγείων που προέρχονται από την ανασκαφή ρωμαϊκού νεκροταφείου στην περιοχή Σεράλια κ.ά.

Τον επισκέπτη θα εντυπωσιάσει το πλήθος των εκκλησιών που υπάρχουν στο Κάστρο, δείγμα της ιδιαίτερα ανεπτυγμένης θρησκευτικής ευλάβειας των κατοίκων. Ξεχωριστή θέση κατέχει στο κέντρο του οικισμού, στο Μέσο Κάστρο, η Μητρόπολη του χωριού, η Παναγία η Ελεούσα. Ο ναός είναι μονόκλιτος στουροειδής εγγεγραμμένος με τρούλο. Η κεντρική είσοδος φέρει μαρμάρινη πλαιοίωση με κατακόρυφα πλοία, κυλλίβαντες κοσμημένους με ανθεμωτό κόσμημα και υπέρθυρα όπου υπάρχει ελληνικός σταυρός και η χροναλαγία 1635 (πιθανώς χροναλαγία ανακαίνισης). Πάνω στο γείσωμα υπάρχει τυφλό αβαθές τάξη με διότρητη πλάκα όπου υπάρχει λωτινικός σταυρός και αλάγυρα ανάγλυφα πλαίσια και ζώα, ενδεικτικά της ναυτικής δραστηριότητας του νησιού. Στα εσωτερικό της εκκλησίας, στη βόρεια πλευρά, μπορείτε να δείτε έναν άμβωνα με κλίμακα ανάδου που στηρίζεται σε κίονα χωρίς ραβδώσεις. Στον ξύλινο γυναικωνίτη φυλάσσονται ένας ξυλόγλυπτος ζωγραφισμένος επιτάφιος, μια σειρά από όμορφα χρυσοπαίκλιτα άμφια ρωσικής κατασκευής κι ένα χρυσόδετο ιερό ευαγγέλιο που τυπώθηκε στη Βενετία το 1862.

Στα βόρειο τοίχο του ναού μέσα σε γυάλινη θήκη φυλάσσεται "ιερόν αντιμίνσιον", χρυσοπαίκλιτο με εικονογραφημένο τον επιτάφιο θρήνο. Στο δυτικό τοίχο βρίσκεται αναρτημένο ένα χρωστικό ομόλογο 500 γροσιών με χρονολογία 1814 και υπογραφή του Μητροπολίτη Σίφνου Καλλίνικου. Το δάπεδο του ναού καλύπτεται από μορμωρόπλακες που σκεπάζουν 6 τάφους. Υπέροχο τέλος είναι το ξυλόγλυπτο τέμπλο του ναού. Ξεχωρίζει η εικόνα της Παναγίας Βρεφοκροτούσας στον τύπο της Γλυκοφιλούσας.

Άλλες σημαντικές εκκλησίες στο Κάστρο είναι ο ναός του Αγίου Νικολάου, μονόχωρος επιπεδόστεγος ναός, ο ναός της Αγίας Αικατερίνης και του Αγίου Δημητρίου, διουπόστατος επιπεδόστεγος ναός με χρονολογία ανακαίνισης στο υπέρθυρο το έτος 1653 και εικόνα του Αγίου Δημητρίου να ξεχωρίζει στα τέμπλο του νοτίου κλίτους, έργο του Εμμ. Σκορδίλη του 1656.

Ο ναός του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου στο Κάστρο είναι μονόχωρος επιπεδόστεγος με ξυλόγλυπτο καλοουνηρημένο τέμπλο. Ο ναός των Αγίων Πάντων βρίσκεται οπέναντι από το νεκροταφείο του Κάστρου. Ο ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, είναι μονόχωρος κι επιπεδόστεγος και στο μαρμάρινο υπέρθυρο της κεντρικής εισόδου υπάρχει ανάγλυφος σταυρός μέσα σε κύκλο και εκστέρωθεν αυτού η ημερομηνία 1593. Στο εσωτερικό του ναού, υπάρχει εντυπωσιακός μαρμάρινος άμβωνας ενώ μέσα στο ιερό ιδιαίτερα εντυπωσιακή είναι η Αγία Τράπεζα η οποία στηρίζεται σε μαρμάρινο κυλινδρικά βωμό με ανάγλυφες παραστάσεις κεφαλών κριών. Πονέμορφο επίσης είναι το δάπεδο του ναού με πλάκες και βατσαλωτά. Από τις κινητές εικόνες ξεχωρίζει η υπέραχη Παναγία η Γλυκαφιλούσα στον τύπο της Καρδιώτισσας με τεχνατραπικά στοιχεία που ταπαθεταύν τη δημιουργία της στον 15ο αιώνα.

Μια άλλη σημαντική εκκλησία είναι η Θεοσκεπάστη, μονόχωρος επιπεδόστεγος ναός με βατσαλωτά δάπεδα και αξιόλογα ζωγραφιστό ξυλόγλυπτα τέμπλα με άμορφες εικόνες κυρίως του 17ου αιώνα. Ο ναός του Χριστού στα Κάστρο είναι διουπόστατος, επιπεδόστεγος με ιδιόρρυθμο προσανατολισμό. Οι Άγιοι Σαραντά αποτελούν τρίκλιτη, τριουπόστατη κι επιπεδόστεγη βασιλική ενώ ο ναός του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, μο-

νόχωρος κι επιπεδόστεγος, έχει πολύ καλές αλλά αουνητήρητες εικόνες στο τέμπλο. Η Αγία Σοφία, στα δεξιά της εισόδου της, στο εξωτερικό, έχει μαρμάρινη εντοιχιωμένη πλάκα με εγχάρακτη γυναικεία μορφή δεόμενη ίσως της Θεοτόκου ενώ στο νότιο τοίχο της εξωτερικά βρίακεται εντοιχισμένος αρράβδωτος κίονας επιχρισμένος. Στην ανατολική όψη επίσης πάνω από την αψίδα, στο κορυφαίο σημείο, βρίσκεται πακτωμένος αρράβδωτος κίονας επιχρισμένος. Μοναδικός στο είδος του είναι ο ναός του Αγίου Αντωνίου των καθολικών (Φραγκοντώνης) στο Κάστρο. Πρόκειται για μονόχωρο "πολύτρουλο κατ' άξονα" ναό της εποχής της Ενετοκρατίας. Οι δύο τρούλοι είναι κωνοειδείς. Στο ιερό υπάρχουν δύο Αγίες Τράπεζες· η μικρότερη αφιερωμένη στον Άγιο Αντώνιο της Πόδοβας και η μεγαλύτερη οφιερωμένη στον αββά Άγιο Αντώνιο. Ο ναός δεν είναι επισκέψιμος.

Ο περίπατος στον εξωτερικό δακτύλιο του Κάστρου διονύει σύρριζο το ορχαίο τείχος ενώ μπροστά οπλώνεται κοταγάλανο το Αιγαίο σε μια μαγευτική διοδρομή. Το βλέμμα του ταξιδιώτη θα μαγνητιστεί αναμφίβολα από το μικρό εκκληράκι των Εφτά Μαρτύρων χτισμένο πάνω σε γυμνό βράχο που μοιάζει με ζωγραφιά μέσο στο πέλαγος. Στους πρόποδες του χωριού βρίσκεται

το μικρό λιμανάκι του Κάστρου γνωστό με το όνομα Σεράλια. Κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας, τα Σεράλια γνώρισαν μεγάλη εμπορική κίνηση, σήμερα όμως είναι σχεδόν ακοιόκητα. Πολλοί είναι αυτοί που κατεβαίνουν στο μικρό όρμο για να κολυμπήσουν και ν' απολαύσουν τις θαλοσσινές λιχουδιές που προσφέρουν το δύο γραφικά παραθαλάσσια ουζερί που βρίσκονται εκεί.

1. Το εκκληράκι των Εφτά Μαρτύρων.
2. Το γραφικό λιμανάκι στο Κάστρο, τα Σεράλια.

Κοντά στα Σεράλια βρίσκονται οι κατάφυτες Ερκειές, μια μικρή ρεματιά που στην αρχαιότητα φιλοξένησε τη λατρεία του Πάνα, του τραγοπόδαρου θεού. Εδώ στέκεται και η όμορφη εκκλησία της Αγίας Αικατερίνης

Φεύγοντας από τον οικισμό του Κάστρου, ο επισκέπτης θα συναντήσει στα αριστερά το χώρο όπου ιδρύθηκε το 1687 η περίφημη Σχολή του Παναγίου Τάφου που έμεινε γνωστή ως Κοινόν Παιδευτήριον του Αρχιπελάγους. Στη θέση της σήμερα βρίσκονται δύο εκκλησίες αφιερωμένες στον Άγιο Ιωάννη τον Καλυβίτη και τον Πρωτομάρτυρα Στέφανο, ενώ όλη η περιτοχισμένη έκταση αποτελεί το σημερινό νεκροταφείο των Καστριανών. Απέναντι, οι λίγες παραδοσιακοί μύλοι θα σας ξεπροβοδίσουν. Ο μικρός πορόδρομος στα δεξιά του αμαξιτού δρόμου που συνδέει το Κάστρο με την Απολλωνία οδηγεί στο ιστορικό μοναστήρι του Χρυσοστόμου

Οι πρώτες ιστορικές μαρτυρίες για τη μονή ανάγονται στο 1650, στοιχείο που τοποθετεί την ίδρυση της σε προγενέστερη εποχή. Το 1671 το μοναστήρι ανυψώθηκε σε Πατριαρχική - Σταυροπηγική μονή η οποία λειτούργησε μέχρι το 1834, οπότε και καταργήθηκε. Μετά την κατόρθωσή της για ένα μικρό διάστημα στέγασε την Ελληνική Σχολή Σίφνου γνωστή με το όνομα Φυτεία. Σημαντική είναι η εγχάρκτη επιγραφή πάνω σε λίθο εισόδου με τη χρονολογία 1653 και την μαρτυρία στον τοίχο κελιού του όρκου που δόθηκε εκείνη την εποχή για την απόκτηση της ελευθερίας της ποτρίδος. Πρόκειται για τη σύσταση της πρώτης στη Σίφνο Φιλικής Εταιρείας. Το καθολικό της μονής είναι μεταβυζαντινός σκουροειδής εγγεγραμμένος ναός με τρούλο με σινεπιτυγμένο το εγκόριο σκέλος. Στο εσωτερικό του, το δάπεδο είναι μορμόρινο και φέρει πλόκο με δικέφαλο αετό και τη χρονολογία 1818. Μονοδικό είναι το ξύλινο ζωγραφιστό τέμπλο του ναού με σημαντικές εικόνες κυρίως του 17ου αιώνα και του 18ου αιώ-να. Η παλαιότερη εικόνα του τέμπλου είναι η εκό-νο της Παναγίας που επιγράφεται "ή 'Αμόλυτος" και φέρει χρονολογία 22 Ιουλίου 1659. Η επίσκεψη στην όμορφη μονή, που κουβαλάει στο κτίσματό της τις ιστορικές μνήμες του νησιού, είναι μονοδική εμπειρία. Χαρακτηριστικός είναι ο ψηλός φοίνικας που ορθώνεται ολόγιοις στο

προαύλιο του μοναστηριού.

Από τον Αρτεμώνα επίσης ξεκινά ένας μικρός δρόμος που οδηγεί σ' ένα πανέμορφο όρμο με απότομα κατακόρυφα βράχια που βρέχονται από την καταγάλανη θάλασσα, το Διαλισκάρι, περισσότερο γνωστό ως Πουλιάτη.

Πραγματικό ολόλευκο κόσμημα μέσα στην άγρια ομορφιά ξεπροβάλλει η εκκλησία της Παναγίας της Πουλιάτης. Η απολαυστικότερη διαδρομή όμως που μπορεί κανείς να επιλέξει είναι το μικρό μογευτικό μονοπάτι που ξεκινά από το Κάστρο και σε 20 λεπτό βγάζει στο προαύλιο της εκκλησίας. Στην πορεία θα συναντήσετε και την όμορφη εκκλησία του Σωτήρος με υπέροχη θέα προς το πέλαγος. Η εκκλησία της Παναγίας, πανέμορφη και απομακρυσμένη, επιβάλλεται με την παρουσία της στα γύρω χώρα, κατάφυτο από ελαιόδεντρα. Είναι αφιερωμένη στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου και σύμφωνα με την επιγραφή που συνοδεύει την ποράσταση του Ευαγγελισμού στην μορμαρινή πλάκα πάνω από τη θύρα εισόδου της, ιδρύθηκε το 1871 και εγκαινιάστηκε το 1875. Πρόκειται για μονόχωρο τρούλο με ναό του τύπου του σινεπιτυγμένου σκουροειδούς εγγεγραμμένου, όπου τα πλάγια σκέλη διαμορφώνονται μέσα στο πάχος του βορείου και νοτίου τοίχου. Το θαυμασμό σας θα κλέψει σίγουρα ο γαλόζιος τρούλος του ναού, ο οποίος πατό σε ψηλό 12 πλευρο τύμπανο το οποίο διοτρύπεται από 4 μονόλοβο πορόθυρο ενώ στις άλλες πλευρές φέρει τυφλές ημικυκλικές κόγχες. Ολόγυρα, στο κάτω μέρος, φέρει οριζόντιο γείσο που επιστέφεται με πήλινο ακρωτήριο. Την εκκλησία περιβάλλει πλοκόστρωτο προσύλιο με εξαιρετική θέα προς το πέλαγος, όπου βρίσκονται 6 κελιά και ο τόπος του Μητροπολίτη Τριωάδος Ευσταθίου (1864 - 1944). Ο μικρός όρμος μπροστά από την εκκλησία θέλγει πολλούς επισκέπτες που επιδιώκονται σε θεοματικές βουτιές από τα απότομα αλλά επικίνδυνο βράχια ή ψαρεύουν στο κρυστάλλινα νερά του. Από την κεντρική πλατεία του Αρτεμώνα ξεκινά ο δρόμος που οδηγεί στο βορειότερο όρμο της Σίφνου, τη Χερρόνηρο. Η διαδρομή μέσα από την ενδοχώρο του νησιού είναι εξαιρετική και δίνει την ευκαιρία στον ταξιδιώτη να γνωρίσει το θαυμάσιο φυσικό περιβάλλον μια, και στην

¹ περιοχή αυτή σπανίζει η οικιστική εγκατάσταση.

Στην πορεία, μια μικρή διακλάδωση στ' αριστερά του δρόμου, οδηγεί σε μια όμορφη εκκλησία, την Παναγία τα Μάγγανα. Πρόκειται για μονόχωρο τρουλοίο ναό που ανήκει στον τύπο του συνεπτυγμένου σταυροειδούς εγγεγραμμένου. Στο εσωτερικό του το δάπεδο αποτελείται από πλάκες και βοτοαλωτά που σχηματίζουν γεωμετρικά, κυρίως ρομβοειδή, σχέδια.

Στο κέντρο υπάρχει πλάκα με δικέφαλο αετό και τη χρονολογία 1783. Στα νότια του ναού ανοίγεται όμορφη πλακάστρωτη αυλή με κελλιά στα δυτικά και είσοδο στα ανατολικά.

Στη συνέχεια της διαδρομής ο επισκέπτης θα συναντήσει το μικρό παραδοσιακό οικισμό Τρουλλάκι με λίγα σπίτια και στολίδι του την Παναγία την Τρουλλακιανή. Πρόκειται για μικρό μονόχωρο ναό με τρούλο στον τύπο του συνεπτυγμένου σταυροειδούς εγγεγραμμένου. Στο ιερά εσωτερικά πρέπει να υπήρχαν τοιχογραφίες κάτω από το ασβεστοκονίαμα, όπως συμπεραίνεται από το θετικό δείγμα που φαίνεται στην κόγχη του διακονικού.

² Παναγία την Τρουλλακιανή. Πρόκειται για μικρό

μονόχωρο ναό με τρούλο στον τύπο του συνεπτυγμένου σταυροειδούς εγγεγραμμένου. Στο ιερά εσωτερικά πρέπει να υπήρχαν τοιχογραφίες κάτω από το ασβεστοκονίαμα, όπως συμπεραίνεται από το θετικό δείγμα που φαίνεται στην κόγχη του διακονικού.

1. Το μοναστήρι του Αγίου Χρυσοστόμου.

2. Το μοναστήρι του προφήτη Ηλία του Τρουλλακίου.

3. Η εκκλησία της Παναγίας Πουλάτης.

3

Όλος ο δρόμος μετά τα Τραυλλάκι και μέχρι το λιμάνι της Χερρονήσου είναι οοφαλτοστρωμένος. Πρόκειται για ένα πανέμορφο ψαραχώρι, προστατευμένο μέσα σ' ένα μικρό κολπίσκο, που διατηρεί μια μοναδική απλότητα. Τα αυζερί και οι ψαραταβέρνες που βρίσκονται στην περιοχή, είναι χτισμένα κυριολεκτικά πάνω στη μικρή ομβροδερή παραλία. Όποια στιγμή της ημέρας κι αν την επισκεφτείτε, θα σας ξαφνιάσει από την ηρεμία που επικρατεί, την οποία διακόπτουν μόνο τα ψαροκάικα που περνούν από το λιμανάκι. Δεν είναι τυχαίο ότι πολλοί ντόπιοι διαθέτουν εδώ μικρό οικήμοτο που τα χρησιμοποιούν ως θερινές, εξοχικές κατοικίες. Στο μικρό αγγειοπλαστείο που λειτουργεί δίπλα στο κύμα, μπορεί να βρει κανείς πανέμορφα χειροποίητα σκεύη σιφνέικης τέχνης, κατασκευασμένο με μοναδική έμπνευση.

Χερρόνησος: στιγμές γραφικότητας στο σημείο αυτό της σιφνέικης γης.

5

ΝΟΤΙΑ

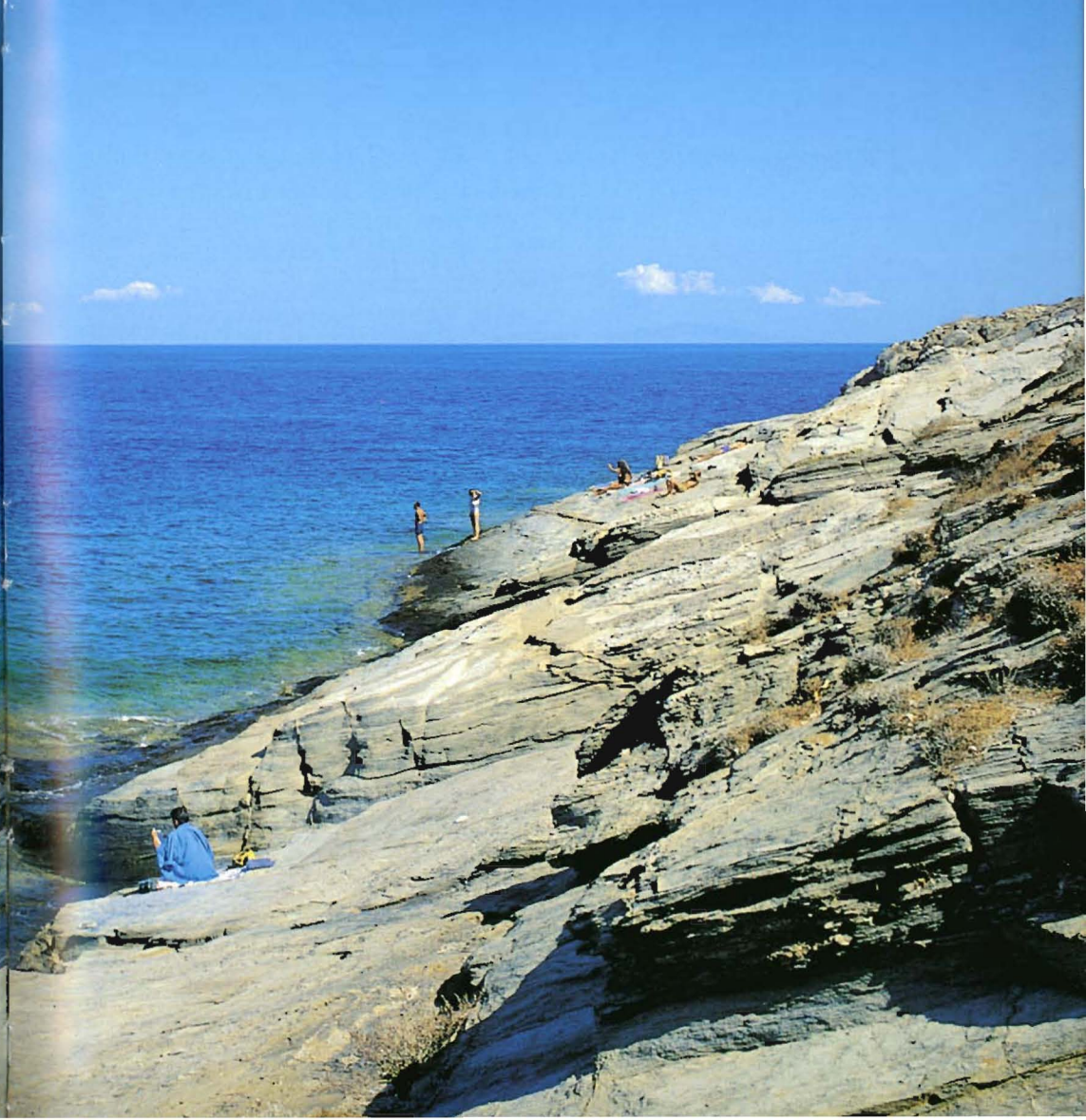
Μονή Παναγίας "το Βουνό" - Μοναστήρι Χρυσοπηγής -

Με αφετηρία την Απολλωνία, ο επισκέπτης μπορεί να περιηγηθεί τις πανέμορφες παραλίες του νησιού και ν' απολαύσει τις χάρες της σιφνέικης ακτογραμμής. Η δεύτερη διαδρομή ενδείκνυται για τους λάτρεις της θάλασσας αφού μπορεί κανείς να επισκεφτεί τις παραλίες

ΣΙΦΝΟΣ

Πλατύς Γιαλός - Φάρος - Βαθύ - Ακρόπολη Αγίου Αντρέα

στον Πλατύ Γιαλό, το Βαθύ και το Φάρο. Ακόμη η μονή της Παναγίας "το Βουνό", το μοναστήρι της Χρυσοπηγής και η Ακρόπολη Αγίου Ανδρέα, μερικοί ακόμη σταθμοί της διαδρομής, θα κεντρίσουν το ενδιαφέρον των πλέον απαιτητικών.

Ακολουθώντας τον αμοιτίτο δρόμο που οδηγεί από την Απαλλωνία στον Πλατύ Γιαλό, μια παράκαμψη στα δεξιά οδηγεί στην όμορφη μονή της Παναγίας "το Βουνό", χτισμένη σ' ένα χαμηλό λόφο με πανοραμική θέα. Σύμφωνα με την παράδοση, η ανοικοδόμηση της μονής άρχισε το 1813 από το μοναχό Γεράσιμο Αβρανόπουλο, ο οποίος περιμάζεψε από τη θάλασσα την εικόνα της Παναγίας και έχτισε εκκλησία στη χάρη της, ύστερα από τις υποδείξεις της ίδιας της Παναγίας σε όραμα που είδε στον ύπνο του. Η εικόνα αυτή είναι γνωστή ως Παναγία η Μαχαιρούσα (χραναλ. 1756). Η μονή παρασιιάζει τη αυνήθη διάταξη. Το καθολικό στο κέντρο χτίστηκε στις αρχές του 19ου αιώνα κατ' επέταση παλαιού ναού που προϋπήρχε ήδη από τα μέσα του 17ου αιώνα. Για την κατασκευή του χρησιμοποιήθηκαν ορχιτε-κτονικά μέλη ορχαίας κατασκευής (κίονες και κιο-νόκρανα δωρικού ρυθμού). Πρόκειται για πεντά-τραυλα σταυροειδή εγγεγραμμένο ναό, τετρα-κίονο, όπου οι τρούλοι πατούν σε ψηλά τύμπανα.

Όσον αφορά στα τρία κλίτη του ναού, το μεσαίο είναι αφιερωμένο στα Εισόδια της Θεοτόκου, τα αριστερά κλίτος είναι αφιερωμένο στους Αγίους Κωνσταντίνο και Ελένη και τα δεξιά στον Άγιο Νικόλαο. Οι αγιογραφίες του δεξιού κλίτους έχουν ιατορηθεί σύμφωνα με επιγραφή του Σίφιου Απάτολου Σγουρδαίου. Πρόκειται για ναό τριυπόστατο, ιδιαίτερα επιμελημένης κατασκευής. Όμορφο είναι και το ξυλόγλυπτο τέμπλο του. Στο ηγουμενείο του μοναστηριού μπορείτε να θαυμάσετε άμφιο και εκκλησιαστικά σκεύη και να γράψετε τις σκέψεις σας και τις ευχές σας στα μεγάλο βιβλίο των επισκεπτών που είναι ανοιχτό εκεί, εδώ και χρόνια. Στα ανατολικά της μονής, απλώνεται μεγάλη πλακόστρωτη αυλή με πεζούλια ολόγυρα. Εδώ, τους καλοκαιρινούς κυρίως μήνες, μπορείτε να δείτε διάφορους ζωγράφους, χαράκτες, καλλιτέχνες απ' όλες τις γωνιές της γης, να αποτυπώνουν στα έργα τους το θαυμάσιο, αιφνιακά περιβάλλον.

Η μονή Παναγίας "το Βουνό".

Ακολουθώντας τον αμαξιτό δρόμο προς τον Πλατύ Γιαλό, μία διακλάδωση οδηγεί σε μια από τις ομορφότερες και πιο απομονωμένες τοποθεσίες του νησιού, τον ιερό βράχο της Χρυσοπηγής. Το θέαμα που προσφέρει το μικρό ακρωτήριο με το μοναστήρι της Χρυσοπηγής να δεσπόζει περήφανα επάνω στο σκισμένο βράχο, κόβει την ανάσα. Ο ιερός βράχος με το πάλλευκο κτίομο, η λίγη βλάστηση ολόγυρα, η απερναντοσύνη του Αιγαίου και η γαλήνια μεγαλοπρέπεια που αποπνέει ο χώρος, συνθέτουν ένα εράσιο περιβάλλον, πραγματική απτική απόλαυση για άποιον το αντικρίζει.

Πόμπολλοι είναι οι θρύλοι και οι παροδόσεις σχετικά με τα χτίομο του μοναστηριού, το σκίσιμο του βράχου που συνδέεται με τη στεριά με μια μικρή γέφυρα και τα θαυματουργά εικόνιομα της Παναγίας της Χρυσοπηγής. Το εικόνιομα άλλωστε αυτό είναι αφιερωμένο στη Ζωοδόχο Πηγή, στη χάρη της οποίας αποδίδονται περισσότερα από 35 θούματα και, όπως λέει η παράδοση, βρέθηκε από ψαρόδες ενώ έπλεε πάνω στα κύματα. Για την ιστορία της Χρυσοπηγής και για το χτίομο του

μοναστηριού αντλούμε σημαντικές πληροφορίες από χειρόγραφα του ιερομόναχου Παρθένη Χαιρέτη του 17ου αιώνα. Η Χρυσοπηγή αποτελεί μετόχι της μονής της Παναγίας της Βρούσης από τα μέσα του 18ου αιώνα. Αποτελείται από την εκκλησία, τις Τρόπεζες και τα κελλιά δυτικά του καθολικού τα οποία χτίστηκαν σταδιακά.

Σ' ένα απ' αυτά τα κελλιά, όπου σήμερα υπάρχει και εντοιχιομένη πλάκα, δέμενε ο ποιητής Αριστομένης Προβελέγγιας. Η εκκλησία είναι μανάκλιτη θολωτή βασιλική, ενώ οι πλάγιοι τοίχοι της στο εσωτερικό διαρθρώνονται με ημικυκλικά τυφλά αψιδώματα (από τρία σε κάθε μακριά πλευρά), ένα εκ των οποίων στη νότια πλευρά είναι ιδιαίτερο διευρυμένο και στεγασμένο με αυτοτελή καμόρα. Στο εσωτερικό, το δάπεδο του ναού είναι στρωμένο με μαρμαράπλακες ενώ στη μέση σώζεται ανόγλυφος δικέφαλος αετός που φέρει τη χρονολογία 1818.

Αξιοπρόσεκτα είναι το άμορφο ξύλινο τέμπλο. Στο εξωτερικό, μπροστά από την είσοδο στα δυτικά, ανοίγεται μικρά οψιδωτά προστώ που

Ο ιερός βράχος της Χρυσοπηγής με το ομώνυμο μοναστήρι.

επιστέφεται από το όμορφο δίλοβο κωδωνοστάσιο. Η θύρα εισόδου φέρει μαρμάρινη πλαισίωση κοσμημένη με ρόδακες και φουρούσια, ενώ πάνω από το ανώφλι υπάρχει μια τοιχογραφία σε τοξωτή κόγχη της Ζωοδόχου Πηγής. Πάνω από την αψίδα της εισόδου σώζεται σε δύο πλάκες επιγραφή με τη χρονολογία 1757. Σύμφωνα με το χειρόγραφο του Παρθενίου Χαιρέτη, στο χώρο αυτό πρύπτηρχε μικρός ναός μήκους "τριών πήξεων". Το 1675 ανοικοδομείται μεγαλύτερος ναός και το 1575 ο ναός αυτός ανακαινίζεται. Από το 1964, η Παναγία η Χρυσοπηγή γίνεται η πολιούχος της Σίφνου και αποτελεί ευλαβικό προσκύνημα όχι μόνο για τους Σιφνιούς αλλά για ολόκληρες τις Κυκλάδες. Σήμερα, το λιτό ολόλευκο μοναστήρι της Παναγίας πάνω στον αποσχισμένο βράχο μοιάζει με δεμένο καράβι έτοιμο να ταξιδέψει στο πέλαγος.

*Θρύλοι και παραδόσεις ζώνουν
το μοναστήρι της Παναγίας της Χρυσοπηγής,
ένα από τα γραφικότερα σημεία του νησιού.*

Στα αριστερά της Χρυσοπηγής ανοίγεται ο γραφικός κόλπος του Αποκοφτού με το πεντακάθαρα νερά του. Προσφέρεται για καλύμπι και ξεκούραση, ενώ ο επισκέπτης μπορεί ν' απαλαύσει το φαγητό του στις δύο παραθαλάσσιες ταβερνούλες που βρίσκονται εκεί. Δεξιά του βράχου ένας ακόμη βοτσαλωτός όρμος, οι Σααύρες, σας περιμένει ενώ αποτελεί και ιδανικό ψαρότοπο

Ένας καλός δρόμος από την πρωτεύουσα του νησιού οδηγεί στην πιο πολύβουη και κοσμική παραλία του νησιού, τον Πλατύ Γιαλό. Η τεράστια χρυσαφένια αμμουδιά με τα πεντακάθαρα νερά προσφέρει μονοδικές απολαύσεις. Ο επισκέπτης μπορεί να κολυμπήσει, ν' ασχοληθεί με θαλάσσιο σπορ, να διασκεδάσει και ν' αποκομίσει ανεπανάληπτες στιγμές. Κατά μήκος της παραλίας, βρίσκονται γραφικές ταβερναύλες, καφέ, ζαχαροπλαστεία, μεζεδοπωλεία, μπαρόκιο και μεγάλας αριθμός από ενοικιαζόμενα δωμάτια καθώς και πολυτελή ξενοδοχεία. Ο Πλατύς Γιαλός διαθέτει όλες τις ανέσεις για ευχάριστες διακοπές. Είναι το κοσμικά θέρετρο της Σίφνου και φιλοξενεί κάθε χρόνο διάσημους επισκέπτες. Απαραίτητη είναι η βόλτα στα πολλά εργαστήρια αγγειοπλαστικής που λειτουργούν και πωλούν υπέροχα έργα οιφνέικης λαϊκής τέχνης.

Στη Σίφνα μπορεί κανείς να επιλέξει τη μοναχικότητα της παραλίας του Αποκοφτού (φωτ. 1) και το κολύμπι ή τη βόλτα στα αγγειοπλαστεία της πολυσύχναστης παραλίας στον Πλατύ Γιαλό (φωτ. 2-4).

4

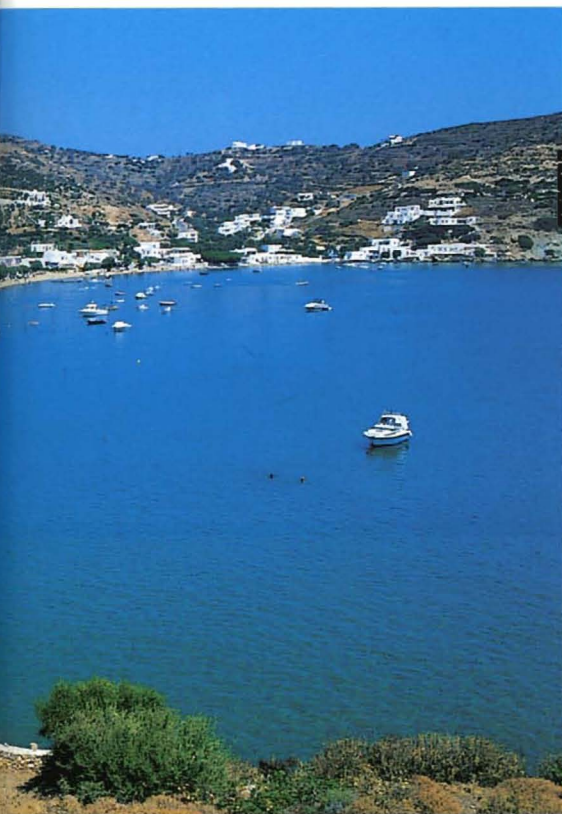

1

2

Σε απόσταση 100 μέτρων από την παραλία λειτουργεί κοινοτικό κόμπινγκ για όσους προτιμούν αυτό το είδος των διακοπών. Το βράδυ η περιοχή σφύζει από ζωή και διασκέδαση ενώ διαθέτει και αρκετές γωνιές για ηρεμία και περιαιλλογή. Για όλες αυτές τις επιλογές που προσφέρει πολλοί είναι πάντως αυτοί που προτιμούν τον Πλατύ Γιαλό ως κέντρο της διαμονής τους και αφετηρία των εξορμήσεών τους προς το υπόλοιπο νησί.

Επιστρέφοντας από τον Πλατύ Γιαλό προς τον κεντρικό δρόμο της Απολλωνιάς και στρίβοντας στη διασταύρωση, δεξιά συναντά κανείς τον όμορφο παραθαλάσσιο οικισμό του Φάρου. Μπορεί κανείς να τον επισκεφτεί είτε μέσω του αμαξιτού δρόμου που ξεκινά από την Απολλωνία, είτε βέβαια με καΐκι. Είναι ένας όμορφος ψαρότοπος με λίγα σπίτια, ενοικιαζόμενα δωμάτια, γραφικά ουζερί και μια αμμουδερή μικρή παραλία με γενικά ήρεμη θάλασσα. Δίπλα στο Φάρο, οι μικροί όρμοι της Φασολούς και του Γλυφού προσφέρονται για ήρεμο κολύμπι και ησυχία για όσους τα προτιμούν.

Το κοσμοπολίτικο θέρετρο στον Πλατύ Γιαλό (φωτ. 1,2) και το γραφικό λιμανάκι στο Φάρο (φωτ. 3).

3

Ένας ακόμη γραφικός όρμος είναι η παραλία του Βαθιού. Σ' αυτήν οδηγεί ένας ασφαλτοστρωμένος δρόμος από την Απολλωνία μήκους περίπου 10 χιλιομέτρων. Πρόκειται για ένα μικρό απάνεμο λιμανάκι με ξανθή αμμουδιά και κοταγάλανα νερά, που κείται στους πρόποδες μιας καταπράσινης πλαγιάς. Ο μικρός κάλπας με την ήρεμη κρυστάλλινη θάλασσα συναρπάζει. Ενδιαφέρουσα είναι εξάλλου η περιπλάνηση στον παρακείμενο μικρό οικισμό του Βαθιού όπου δεοπόζει μοναδικά το μοναστήρι του Ταξιάρχη. Γύρω από το διουπόστατο καθολικό του βρίσκονται περίπου 10 κελιά για τη διαμονή των επισκεπτών. Κατά μήκος της παραλίας λειτουργούν γραφικές ταβέρνες κι εστιατόρια με φρέσκο ψάρι που ικανοποιούν και τον πιο απαιτητικό επισκέπτη.

Στα μιά της διαδρομής ο επισκέπτης θα δει δεξιά του να ορθώνεται ο λόφος του Αγίου Ανδρέα με την ομώνυμη εκκλησία στην κορυφή του. Η ανάβαση προς την κορυφή δεν είναι καθόλου κουραστική, διαρκεί γύρω στα 25 λεπτά και γίνεται από ένα στενό ελικοειδές μονοπάτι. Η θέα από το ψηλότερο σημείο του λόφου είναι μαγευτική και αποζημιώνει όποιον σπαφασίσει να το επισκεφτεί. Στο σημείο αυτό βρίσκεται ένας από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους της Σίφνου. Πρόκειται για την ακρόπολη του Αγίου Ανδρέου που ούζεται σήμερα σε αρκετά καλή κατάσταση.

Δίπλα στην ακρόπολη, ορθώνεται επιβλητική η εκκλησία του Αγίου Ανδρέα, που ανακαινίστηκε σύμφωνα με επιγραφή το 1894. Η μεγάλη πλακόστρωτη ουλή που ανοίγεται ολόγυρο προσφέρει στον επισκέπτη ανεπανάληπτες στιγμές γαλήνης και περιουλλογής καθώς μπορεί ν' ατενίζει κανείς από εκεί όλη την ανάγλυφη μεγαλοπρέπεια του οίφινοκού τοπίου. Δίπλα στην εκκλησία ούζεται κτίσμα που ανήκε στο μεγάλο φιλόσοφο και θεολόγο Απόστολο Μακράκη.

Η εκκλησία του Αγίου Ανδρέα (φωτ. 1)
και ο κόλπος στο Βαθύ (φωτ. 2,3).

2

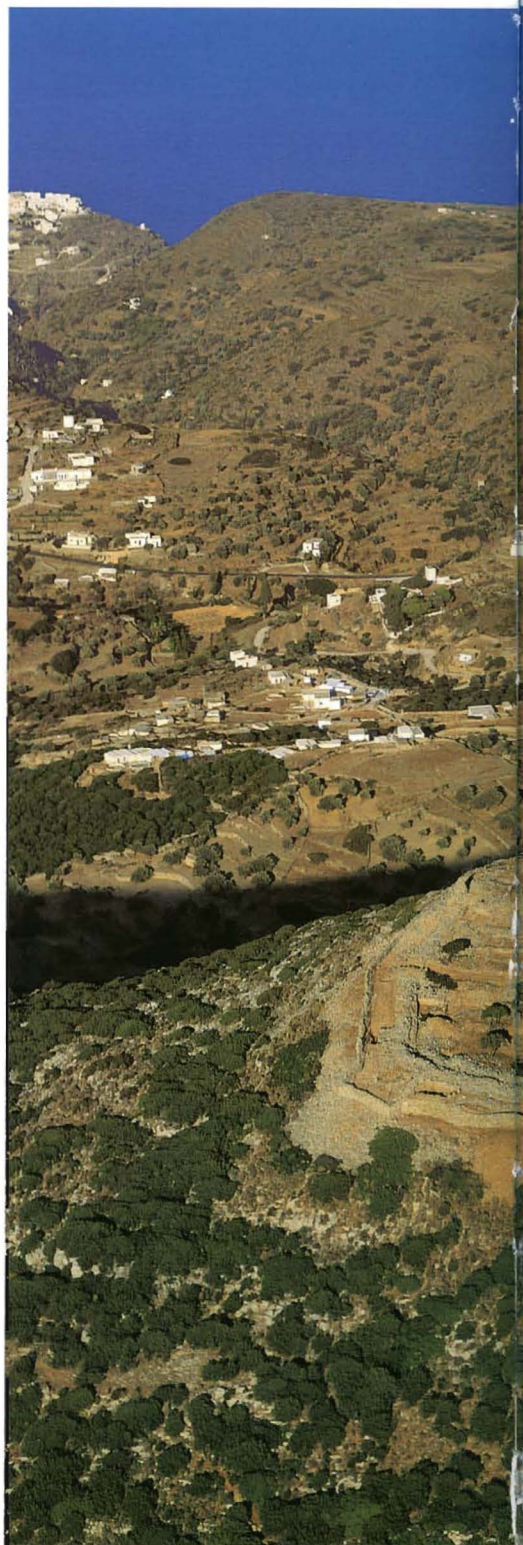

3

Όσον αφορά στον αρχαιολογικό χώρο μια πρώτη έρευνα στην περιοχή έκανε ο αρχαιολόγος Χρ. Τσουντας κατά τα έτη 1898 - 99, συστηματικές ανασκαφές όμως διενεργήθηκαν από την αρχαιολόγο Βαρβάρα Φιλιππάκη, οι οποίες και απέδωσαν σημαντικές πληροφορίες. Κατά την Β. Φιλιππάκη, στην περιοχή αυτή πιθανότατα υπήρχε μικρός συνοικισμός κατά την πρώιμη κυκλαδική εποχή (3η χιλιετία π.Χ.). Την ακρόπολη περιβάλλει ένα ισχυρό διπλό τείχος. Το εσωτερικό ισχυρότερο τείχος είναι κατασκευασμένο με κυκλώπεια τοιχοδομία και φέρει 8 μικρούς ορθογώνιους πύργους για τους φύλακες, οι οποίοι ανάγονται χρονολογικά στην ΥΕΙΙΙ περίοδο (1425 - 1100 π.Χ.). Στο εξωτερικό τείχος πιθανότατα υπήρχε μικρός συνοικισμός κατά την πρώιμη κυκλαδική εποχή (3η χιλιετία π.Χ.). Την ακρόπολη περιβάλλει ένα ισχυρό διπλό τείχος. Το εσωτερικό ισχυρότερο τείχος είχε κατά διαστήματα προεξοχές. Κατά τους γεωμετρικούς χρόνους σε μια δεύτερη φάση το εσωτερικό κυκλώπειο τείχος ενισχύθηκε στη ΒΔ γωνία του όπου και χτίστηκε ένας μεγάλος τετράγωνος πύργος. Παράλληλα, ο περίβολος της ακρόπολης ενισχύθηκε και με ένα προτείχισμα με οδοντώσεις. Ο πύργος στα ΒΔ διακόπτει το δρόμο που υπάρχει μεταξύ των δύο τειχών και διασπά τον περίβολο σε δύο άνισα τμήματα, γεγονός που οδηγεί στη δημιουργία δύο πυλίδων, μία στα βόρεια και μία στα νοτιοδυτικά. Η ακρόπολη του Αγίου Ανδρέα έχει έκταση 100 x 100 μ. Στο εσωτερικό της αποκαλύφθηκαν περίπου 8 οικίες της γεωμετρικής περιόδου (9ος - 8ος αι. π.Χ.). Είναι η επαχή που εμφανίζει και τη μεγαλύτερη ακμή της. Οι ανασκαφές έφεραν στο φως αξιόλογα κινητά ευρήματα τόσο των μυκηναϊκών χρόνων όσο και των γεωμετρικών, των κλασικών αλλά και των ελληνοιστικών.

Ολόκληρη η Σίφνος είναι γεμάτη από μικρά μονοπάτια που περιμένουν τους επίδοξους περιηγητές να τα χαρούν. Πολλά απ' αυτά, περιμετρικά του νησιού, οδηγούν σε πάμπολλους μαγευτικούς ορμίσκους - πανέμορφα ησυχαστήρια για τους λάτρεις της περιπέτειας ή αυτούς που επιθυμούν να γνωρίσουν το νησί σπιθαμή προς σπιθαμή. Πολλοί όρμοι είναι προσιτοί μόνο με καΐκια που κάνουν το γύρο του νησιού ή με ιδιωτικά σκάφη. Ό,τι κι αν επιλέξετε, φεύγοντας, ένα είναι το σίγουρο: η γοητεία που ασκεί το νησί θα αποδειχθεί καταλυτική. Και θα σας καλεί ξανά και ξανά και ξανά...

Η ακρόπολη του Αγίου Ανδρέα.

Βιβλιογραφία

- ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΧΡ. ΑΝΙΠΡΑΝΤΗ: "Θησαυροί της Σίφνου, Εικόνες των ναών και των μονών", εκδόσεις Τουμπής, 1979.
"Εικόνες του Καθολικού της ιεράς μονής Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου Σίφνου" (επετηρίς της Εταιρίας Κυκλαδικών Μελετών).
- Δ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ: "Α' επιπεδόστεγα μεταβυζαντινά βασιλικά των Κυκλάδων".
"Εισαγωγή στην Αιγαιοπελαγίτικη λαϊκή αρχιτεκτονική", Αθήνα 1955.
- ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΦΙΛ. ΑΠ. ΒΙΤΑΛΗ: "Η Παναγία του βουνού της Σίφνου", εκδόσεις του Συνδέσμου Σιφνίων, 1973.
- ΚΑΡΟΛΟΥ Ι. ΓΚΙΩΝ: "Ιστορία της Σίφνου", Σύρος 1874.
- Α. ΔΑΒΗ: "Γεωλαγική κατασκευή νήσου Σίφνου", 1966.
- Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΚΑΛΩΗΣ: "Τυπολογική και μορφολογική θεώρηση της μεταβυζαντινής ναοδομίας των Κυκλάδων".
(εκκλησίες στην Ελλάδα μετά την άλωση). Ε.Μ.Π. Αθήνα 1993.
- ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΛΑΜΑΡΗ: "Συμβολή εις την ιστορίαν της εν Σίφνω Σχολής του Πονάγιου Τάφου", Αθήνα 1960.
- Κ. ΜΑΜΗ - Ν. ΒΙΤΣΟΒΙΤΣ: "Σίφνος - Κυκλάδες".
- ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΠ. ΡΑΜΦΟΥ: "Ο Δευτερεύων Σίφνου" 1948, Κιμωλιακά Γ' 1973.
- ΕΛΕΝΗ ΣΠΑΘΑΡΗ - ΜΠΕΓΛΙΤΗ: "Οι ογγειοπλάστες της Σίφνου", 1992.
- ΣΙΜΟΥ ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ: "Ιστορία της Σίφνου", 1990.
"Μοναστήρια της Σίφνου" (εφ. "Κυκλαδικό Φως").
- ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ Ε. ΤΖΑΚΟΥ: "Κεντρικοί οικισμοί της Σίφνου", 1976.
- ΑΝΤ. ΤΡΟΥΜΟΥ: "Σίφνος, τουριστικός οδηγός", έκδοση Κ. Βουτσά.
"Η αγγειοπλαστική στο νησί της Σίφνου", 1991.
"Σίφνος, Μορμάρيني δικέφαλοι και Ξύλινοι λυχνοστάτες".
"Σίφνος, Ιστορία - Λαογραφία - Ξεναγήση", Αθήνα 1974.
"Σίφνιώτικο Πανηγύρι - Προσκήνυμα στην Παναγία Χρυσοπηγή", 1993.
- ΜΑΡΩ ΦΙΛΙΠΠΑ - ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ: "Το Κάστρο της Σίφνου", Α.Π.Θ.
- Β. ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ: "Η προϊστορική εποχή στη Σίφνο", εφ. "Σίφνος", αρ. φ. 149.
"Η Ακρόπολις του Αγίου Ανδρέου", Αρχαιολογικά Ανάλεκτα εξ Αθηνών, VI, τεύχ. 1 1973.
"Σίφνος, Μεγάλη Σοβιετική εγκυκλοπαιδεία", συμπλήρωμα ελληνικής έκδοσης.
- Ν. G. ASTHON - ΕΘ. ΠΑΝΤΑΖΟΓΛΟΥ: "Σίφνος, Αρχαίοι Πύργοι η.Χ.", Αθήνα 1991.
- MILLER: "Ιστορία της Φραγκοκρατίας στην Ελλάδα".
- J.K. BROCK - C. M. YOUNG: "Excavations in Siphnos".
- ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΜΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ, Εκδοτική Αθηνών.

ISBN 960-540-369-2

9 789605 403690